

~~1157~~
1157
1157

BLAŽO ŽUGIĆ

ANEGDOTE

VOJNO DELO

UREĐIVACKI ODBOR

Radomir BABIĆ, Božo BOŽOVIĆ, Branko BOROJEVIĆ, Martin DASOVIĆ,
Milinko ĐUROVIĆ, Franjo HERLJEVIĆ, Blažo JANKOVIĆ, Milorad
JANKOVIĆ, Bogdan OREŠČANIN, Miloš ŠUMONJA,
Novo MATUNOVIĆ - odgovorni urednik

VOJNOIZDAVAČKI ZAVOD JNA „VOJNO DELO“

Major
BLAŽO ŽUGIĆ

ANEGDOTE

BEOGRAD
1959

I .

ANEGDOTE IZ STRANIH ARMIJA

SUVOROV I BRICA

Jednom prilikom za vreme kratkog zatišja na bojnopolju Suvorov uđe u vojničku berbernicu i zateče bricu koji je bio toliko pijan da se jedva držao na nogama.

— Šta je po volji...? — promuca pijani berberin.

— Šišanje, reče Suvorov.

— Iz... zvolte sjesti.

Suvorov sjede misleći da će doći drugi berberin da ga potšiša. Međutim, pijani berberin uze makaze i počeo da škljoca njima u zraku, obilazeći oko Suvorova.

— Pa nećeš valjda ti da me potšišaš! — reče Suvorov.

— Ništa se vi ne brinite, odgovori brica, samo vi meni pokažite gde vam je glava.

NAPOLEONOV GARDIST

Jednom prilikom kad je Napoleon vršio smotru garde zaustavi se pred nekim gardistom i reče:

— Zašto su ti vrhovi cipela očišćeni, a pete blatnjave?

— Gospodaru — odgovori gardist — očistio sam ih samo sprema pošto pete neprijatelju nikad neću pokazati.

SNALAŽLJIVOST

Na jednoj paradi pred Tiljerijama Napoleonu pade kapa s glave. Neki vojnik hitro priskoči i dodade mu je.

— Hvala vam, kapetane, reče Napoleon.

— U kom bataljonu? — upita vojnik.

— U mojoj gardi — dodade Napoleon, zadovoljan dovitljivošću vojnika.

HLADNOKRVNOST

Francuskom generalu Kistenu usred žestoke borbe čitao je adutant neki telegram. Jedno zrno probi telegram i on za trenutak prestade da čita.

— Nastavite, reče general — zrno je moglo da odnese samo jednu reč.

BEZ UZNEMIRAVANJA

Ulazeći u jedan gradić u Persiji, veliki vojskovođa Aleksandar Makedonski bio je oduševljeno dočekan od naroda koji ga je zasipao cvećem.

U momentu kad se sagao da podigne jedan buket cveća, pred njega pade zavežljaj sena. Neko iz mase je hteo na taj način da razgnjevi velikog osvajača. Međutim, Aleksandar hladnokrvno podiže seno i reče:

— Vidim da je vaša ljubav prema meni neizmerna. Neki čak i od svojih usta odvajaju da mi udovolje.

SKUPO NEZNANJE

Aristotel, učitelj Aleksandra Velikog, na mnoga pitanja koja su mu dvorjani postavljali odgovarao je „ne znam“.

— Pa zašto vas onda car plaća kad ništa ne znate?
— primeti jednom neki dvorjanin.

— Car me plaća samo za ono što znam — odgovori Aristotel. Kad bi me plaćao i za ono što ne znam, čitava njegova riznica ne bi bila dovoljna.

HLADNOKRVNOST

Kao mlad artiljerski oficir Napoleon je prilikom opsade Tulona diktirao jednom podoficiru naredbu u pero. Odjednom u neposrednoj blizini udari neprijateljska granata i zasu zemljom i pisara i pismo.

— Kao poručeno — reče smejući se podoficir — sada nam nije potreban pesak da upijamo mastilo.

„IZA VAS JE SRAMOTA“

Ubici kod Kijavarija (italijanska luka na Sredozednom Moru) francuski maršal Nikola Katina krvario je iz nekoliko rana. No, i pored toga, sakupivši poslednju snagu, hteo je da još jednom obiđe svoje trupe.

— Kuda ćete, maršale? — doviknu mu jedan oficir.
— Pred vama je smrt.

— A iza vas sramota — odgovori maršal.

POTREBAN JE JEDAN MARŠAL

Maršala Vivona poslao francuski kralj Luj XIV na Siciliju sa naređenjem da osvoji grad Mesinu. Kada je stigao na Siciliju, maršal napisao pismo kralju koje se završavalo rečima:

„Da bismo izvršili zadatak, nama treba još samo 50.000 ljudi i nešto para“.

Ministar, kome je ovo pismo najpre došlo do ruke, dopisao:

„I jedan maršal...“

ZNA STA GA ČEKA

Prilikom manevra austrougarske vojske kome je prisustvovao i car Franjo Josif, jedan general je imao na konju da priđe caru u takozvanom „kajzergalopu“ i da mu preda raport. Međutim, kako mu je konj bio veoma plahovit, on nije uspeo da ga zaustavi ispred cara već je projurio pored njega. Na pitanje carevo: Kuda, kuda, generale? — odgovorio mu je: U penziju vaše veličanstvo!

ZNA I ON

Za vreme marša na jednom Napoleonovom bojnem pohodu, komandantu kolone priđe neki oficir iz njegove pratnje i upita ga:

— Generale, da li bih mogao da saznam vaš plan?

— U slučaju da vam kažem — odvrati komandant — vi tajnu, sigurno, ne biste otkrili ni jednom od vaših prijatelja?

— Ni u kom slučaju — požuri se sa izjavom znatiželjni oficir i dodade samouvereno: — Znam dobro šta znači vojna tajna.

— E, kad vi znate šta znači vojna tajna, znam i ja — otseče general, obode konja i požuri na čelo kolone.

ČIZMA MANJE

Za vreme jedne bitke puščano zrno rani francuskog generala Latur Mobura u nogu tako da su mu je odmah morali otseći.

Videći ga ranjenog, njegov dugogodišnji sluga zaplaka. Tada general povika:

— Što plačeš, budalo. Otsad ćeš morati da čistiš samo jednu čizmu.

BRZA BRZINA

Putovao italijanski vojnik sa jednim oficirom prema Trstu. Najednom poče da se raspituje kod oficira za Jugoslovene.

— Sinjor kapitano, kakvi su Jugosloveni kao vojnici?

— Spori su mnogo — odgovori kapetan.

— Kako znate, sinjor?

— Kad sam bežao iz Dalmacije nisu mogli da me stignu — odgovori kapetan.

HLADNA SUPA

Za vreme Krimskog rata, u bici kod Akermana (1854) neki engleski narednik toliko se istakao svojom hrabrošću da je još na bojnem polju proizveden za oficira.

Nekoliko dana kasnije u njegovu čast priređen je svečan banket na koji su bili pozvani svi oficiri iz puka.

U začelju je sedeo lord Raglan, glavnokomandujući engleske armije, a odmah do njega novi oficir, bivši narednik.

Banket je otvorio lord Raglan, a zatim je počelo služenje jelom.

Jedan poslužitelj donese supu, a odmah za njim pojavi se drugi sa poslužavnikom na kome su bile kocke leda za hlađenje vina.

Na nesreću, on najpre posluži novoproducenog oficira. Ovaj uze parče leda, pa pošto nije znao šta će s njim, spusti ga u supu. To isto učini i Raglan. Ostali oficiri hteli ne hteli morali su da se ugledaju na komandanta koji je tako spasao jednog hrabrog vojnika neprijatnosti koja bi ga mogla zaboleti.

CEH

U jednoj velikoj bici koja se svršila porazom Prusa, neki Fridrihov vojnik dobije po licu strahovit udar sabljom, od koga mu ostade velik i dubok ožiljak. Jednog dana sretne ga kralj i upita:

— U kojoj su te krčmi tako lepo udesili?

— U onoj istoj u kojoj je vaše veličanstvo platilo ceh!

— odgovori vojnik.

KAD SE PROMENI REDOSLED

Čim bi opazio u svojoj pratnji nepoznato vojno lice, pruski kralj Fridrih bi mu prišao i postavio tri pitanja:

— Koliko imate godina?

— Koliko ste dugo u mojoj pratnji?

— Dopadaju li vam se komandir i komandant garde?

Jednog dana neki mladi čovek, rođen u Francuskoj, stupi u službu kod kralja. Kako nije znao govoriti nemački, to ga njegov prvopretpostavljeni posavetova da nauči napamet odgovore na pitanja koja kralj postavlja svakom novajliji.

Za kratko vreme novajlija je naučio napamet sledeće reči na nemačkom jeziku: dvadeset godina, jedan mesec, oba, jer je tako trebalo da glasi odgovor.

Jednog dana Fridrih se zaista obrati tom vojniku, ali ovoga puta pitanja nisu bila postavljena ustaljenim redom.

— Koliko ste dugo u mojoj pratnji? — upita ga Fridrih.

— Dvadeset godina — odgovori vojnik.

Videći da je to vrlo mlad čovek, Fridrih ga tada zapita:

A koliko imate godina?

— Jedan mesec, veličanstvo, odgovori mirno vojnik.

Više nego začuđen ovakvim odgovorom, Fridrih dodade:

Od nas dvojice mora da je neko luđ!

— Oba, oba veličanstvo — odgovori vojnik zadovoljno.

NAPOLEON O KUKAVICI

Maršal Lona pretstavio je Napoleonu jednog oficira, koga je Napoleon poznao kao kukavicu, i reče mu da ima kuršum u telu.

On?! — nasmeja se Napoleon. — Mora da ga je progutao!

NIJE NJEGOVA DUŽNOST

Za vreme Talijansko-turskog rata 1911 godine prolazio je ulicama Rima neki telal i obaveštavao narod o situaciji na bojištu:

— Čuj, narode, naša hrabra vojska zarobila je 6.000 Turaka.

Na to će ga jedan od prolaznika upitati:

— A koliko su Turci zarobili naših vojnika?

— E, moj gospodine — odgovori ovaj — to će objaviti onaj telal u Carigradu.

SAMO SE JEDNOGA BOJI

Obilazio italijanski general bataljon postrojenih vojnika, pa se zaustavi kod jednog „alpinca“ koji je svojom visinom otkakao od ostalih.

— Momče, kako se zoveš? — upita ga general.

— Đovano Leroje (Leroje na italijanskom znači heroj) — odgovori ovaj prestrašeno.

— Pa ti si onda i junak?! — dodade general.

- Jesam, gospodine generale — veselo će Đovani.
- Ne bojim se ničega, samo jednog...
- A čega to? — radoznalo će general.
- Junačke smrti — odgovori Đovani.

NAPOLEON I PAUK

P ošto je već više puta bezuspešno napadao tvrđavu blizu Smolenska 1812 godine, Napoleon se povukao zajedno sa članovima svoga štaba na većanje. I dok su ostali raspravljali o svom beznadežnom položaju, on je otišao do nekih ruševina da nesmetano razmišlja.

Iznenada mu je pogled pao na jednog velikog pauka koji je pokušavao da zakači pokidano vlakno paučine i tek pri devetom pokušaju uspeo u tome.

Napoleon je, ne dvoumeći se više, odmah naredio da se produži sa napadima. Pri sedmom pokušaju tvrđava je bila u njegovim rukama.

NEIZVRSENO NAREĐENJE

Z a vreme Korejskog rata 1952 godine kineska artiljerija je zasipala granatama rovove u kojima su se nalazili američki vojnici. Jedan poručnik pozva nekog vojnika po imenu.

- Ovde sam! — začu se odgovor iz rova.
- Ustani da te vidim! — reče poručnik.
- Ustanite vi gospodine poručniče, odgovori vojnik i ostade nepomičan u rovu.

„BLAGA“ KAZNA

Jednom prilikom francuski general Lefevr na svoju ruku je preinačio Napoleonovo naređenje, tako da je ono ostalo neizvršeno. Ljutit na ovakav postupak svoga generala, Napoleon ga pozva na raport.

Lefevr, koji je bio visokog rasta, stajao je u stavu mirno pred razbesnelim Napoleonom, koji je bio za čitavu glavu niži od njega.

— Generale, reče mu Napoleon, vi ste za glavu viši od mene, ali ako ne budete izvršavali moja naređenja, lišiću vas te prednosti.

IZUZETAK

U austrougarskoj vojsci vladala je takva protekcija da niko nije mogao postati generalštabni oficir ako nije imao jaku vezu sa vladajućim krugovima. Na taj način generalštabni oficiri su pretstavljali zatvoreni krug izolovan od ostalog oficirskog kadra.

Prilikom jedne vežbe u okolini Trebinja, grupa generalštabnih oficira, iskupila se na jednom ćuviku, očekujući dolazak generala Galgocija. Za to vreme u njihovoj neposrednoj blizini jedan magarac mirno je čupkao travu.

Kad je general stigao, oficiri su mu pokazali na karti plan vežbe. Dok je general razmatrao situaciju, magarac pride i poče da njuši generala iza leđa. General se naglo okrenu, i kad vide magarca, povika:

— Ovo je jedini koji je ušao u krug generalštabnih oficira bez protekcije.

ZABUNA

Prilikom obilaska Trebinjskog garnizona, austrougarski general Gogli uđe u jednu vojničku sobu. Vojnik koji je bio dežurni izađe pred generala i poče da raportira:

— Gospodine potporučniče. . .

— Štaaa? — viknu general!

Vojnik se zbuni, poče da trepće, a onda pokuša da se ispravi:

— Gospodine potpukovniče. . .

— Šta me gledaš u čelo! — viknu general — nema tu ništa. Gledaj na moja ramena pa nećeš pogriješiti.

II

ANEGDOTE IZ NAŠE RANIJE
VOJNIČKE PROŠLOSTI

BOGATI SIROMAH

Poslije jedne borbe sa Turcima grahovski vojvoda Jakov Daković odlikovao je jednog Crnogorca koji se nije bio naročito istakao u borbi. Ovakvim postupkom vojvode Jakova bili su nezadovoljni ostali borci, a naročito Šćepan Milović.

Saznavši za to, vojvoda pozva Šćepana i upita ga da li poznaje odlikovanog.

— Poznajem vala ko samog sebe, reče Šćepan.

— A vjere ti, reci mi pravo, kakav je?

— Ko najpošteniji u našem plemenu, odgovori Šćepan, ko najbolji domaćin, jedan među najbogatijim plemenicima, uvijek gotov da čo'eku pritekne u nevolji, da mu dadne na poslugu konja, vola . . . poče da ređa Šćepan.

— Ama ne pitam te ja to već kakav je junak — reče vojvoda.

— E, boga mi, što se toga tiče, reče Šćepan slegnuvši ramenima, ko najsiromašniji u plemenu.

OTROV

Poručnik Stanoje Savković dobio je 1915 godine od rodbine veliku flašu stare srpske prepečenice. Da bi sačuvao rakiju, Stanoje zalepi na flaši hartiju na kojoj je pisalo „Otrov“.

Međutim, jednog dana ugleda posilnog Miloja kako nateže flašu s prepečenicom.

— Nesrećniče! — viknu ljutito Stanoje — zar ne vidiš da tu piše „Otrov“?

— Znam, gospodine poručniče, reče Miloje. — Baš zato sam ga i uzeo.

— Štaaa... začudi se poručnik, hteo si da izvršiš samoubistvo?

— Da. Ja vas mnogo poštujem i volim, a jutros sam video da pijete iz iste flaše, pa mi dođe žao. Zar ja vas da preživim?! A jok, to nikako — završi dovitljivi posilni.

ZABORAVIO SE

Godine 1915 jedan đak — narednik, profesor u civilu, bude proizveden za potporučnika. Sutradan posle unapređenja dodeliše mu vod regruta da s njima izvodi obuku.

— U dvojne redove nadesno! — komandovao je potporučnik.

Neki vojnici pogrešiše, a on dreknu, zaboravljajući da nije u gimnaziji:

— Ne valja, sedi, sedi kad kažem!
I regruti, malo zbunjeni, posedaše.

„TANKE“

U Prvom svetskom ratu zarobio srpski drugopozivac nemačkog oficira. Dok su pred štabom puka čekali, on pruži zarobljeniku kutiju duvana da napravi dve tri cigarete. Malo kasnije oficir vrati kutiju sprovodniku i reče na nemačkom:

— Danke (hvala).

Sprovodnik ga iznenađeno pogleda, pa će reći:

— Sam si kriv što su „tanke“, imao si kutiju u rukama pa si ih mogao i deblje saviti.

ARTILJERAC LUKA STEVIĆ I TANASKO RAJIĆ

U krvavim danima 1914-1915 godine srpska vojska imala je jedan jedini kompletan brdski artiljeriski puk. U trećem divizionu ovog puka nalazio se i podnarednik Luka Stević.

U borbama na Mačkovom Kamenu Luka je u jednom trenutku ostao sam pored svog topa, jer su se poslužioc, pod pritiskom neprijatelja, povukli. Izgurao je top na padinu i u poslednjem trenutku zasuo neprijatelja kartečom. Neprijatelj je otstupio. Utom je naišao narednik Milenko Tošaković.

— Ti spase tvoj top? — reče on Luki.

— Sačuvah, prijatelju — odgovori mu Luka.

— Moj propade ...

Nato će Luka: — E, pobratime, Tanasko Rajić i ja ne dajemo lako naše topove.

Čuvši ovo, Milenko pozva dvojicu svojih vojnika i krenu ka svom topu, koji se nalazio u blizini neprijatelj-

skog položaja. Usput su mu oba vojnika bila ranjena, ali je Milenko ipak uspeo da izvuče svoj top.

— Pobratime, — obrati se tada Milenko Luki, — gde ste vas dvojica?

— Koja dvojica? — upita u čudu Luka.

— Pa, ti i Tanasko Rajić ...

NIKAC OD ROVINA PROMAŠIO BILJEGU

Skupili se Crnogorci, stariji i mlađi, na Cetinju i poslije raznih vijećanja i dogovaranja pođu na livadu da gađaju biljegu. Većina je imala uspjeha u gađanju. Međutim, jedan od najpoznatijih junaka, Nikac od Rovina, redovno je promašivao biljegu. To začudi sve prisutne, pa će ga naposljetku jedan od njih upitati:

— Bolan, Nikče, ti si tvojim džeferdarom ubio preko trideset Turaka, a svi ovi skupa ni za pola toliko, pa te danas u gađanju pretekoše.

Svi su gledali u Nikca i očekivali šta će odgovoriti. A on, mirno se obraćajući vladici i prisutnima, reče:

— Tačno je da sam ubio više Turaka od svih ovde, ali ne zato što sam dobar strijelac, već zato što sam im se bliže primicao.

PRIMERAN VOD

Za vreme Prvog svetskog rata izdato je naredenje o prikupljanju ratnih anegdota. Narednik Trivun, komandir jednog voda trećepozivaca, nije znao šta znači reč anegdota, a nije se usuđivao da od komandira traži objašnjenje.

Najzad mu pade na pamet da su to sigurno nekakve izgubljene ili pokradene stvari. Zato postroji vod i bez reči izvrši detaljan pretres. Pošto nije našao nikakvih sumnjivih stvari, Trivun, sav radostan, odmah napisa komandiru ovakav izveštaj:

„Izvršio sam pretres nad svim vojnicima i opremom u vodu i nisam našao nikakvu anegdotu niti bilo kakvu ukradenu stvar“.

U KUPU

U nekom malom garnizonu pokraj Kupe služio neki Ličanin austrougarsku vojsku. Kako nije dobro znao nemački jezik, imao je dosta neprijatnosti u službi.

Jednog dana na vežbalištu, htevši da naredi da se puške sastave u kupe, podoficir je na nemačkom viknuo:

— Puške u kupu!

Na zaprepašćenje svih, Ličanin hitnu svoju pušku u reku Kupu.

DOBOŠAR

U času žestoke borbe na Ljubiću 1815 godine kada su Srbi počeli da uzmiču pred mnogo većom turskom vojskom, arhimandrit Melentije Pavlović i knez Miloš nađoše se jedan uz drugoga.

Videći nevolju, Melentije počeo moliti boga za pomoć.

— Sad nije vajde moliti se bogu, — reče mu Miloš — nego uzmi doboš i lupaj, a ja ću trčati i vikati ne bi li ljude povratili.

NE TRAZI UNAPREĐENJE

U borbama na Starcu za vreme Balkanskog rata 1912-1913 godine jedan artiljerac skrenu pažnju komandiru baterije na neprijateljskog vojnika koji je iz zaklona svakim metkom pogađao po jednog srpskog vojnika.

— Gospodine kapetane, dopuštate li mi da opalim iz topa na njega.

— Eh, koješta — odgovori mu komandir. — Prvo, nećeš ga pogoditi, a drugo, svaki naš metak košta šezdeset dinara.

— Ama, dajte vi meni jednu granatu, a ja ću platiti otštetu državi.

Komandir mu najposle dozvoli. Artiljerac je nanišanio i opalio. Granata je pogodila tačno u zaklon.

Sav radostan, komandir poljubi artiljerca i reče mu da će ga predložiti za unapređenje.

— Ne tražim nikakvo unapređenje, — odgovori vojnik, — samo vas molim da mi oprostite onih šezdeset dinara.

PUTNIKOVA DUHOVITOST

Jedan strani diplomata uđe iznenada u sobu u kojoj je vojvoda Putnik čistio u tom trenutku svoje cipele.

— Šta, gospodine vojvodo, povika diplomata zaprepašćeno, zar vi čistite svoje cipele?

— Da, — odgovori Putnik — a čije vi cipele čistite?

DRŽ' DESNO!

Duge kolone srpskih vojnika otstupale su 1915 godine prema jugu.

Komandant Drinske divizije išao je duž kolone automobilom, izbijao na čelo i vraćao se na začelje dižući moral kod vojnika. Uvek kada bi se začula automobilska truba, prenosilo bi se duž kolone:

— Drž'desno, ide komandant divizije!

Najzad je nestalo ceste i kolona je počela da se penje vrletnim albanskim planinama. Komandant Drinske divizije izašao je iz kola i naredio da se ona unište. Pre nego što su zapalili auto, vojnik Savo Dinić skide trubu sa automobila i ponese je sa sobom.

Posle dva sata marša, kada se kolona sa teškom mukom penjala kozjom stazom, najednom se začu automobilska truba, a onda Savin glas: Drž'desno, ide komandant divizije!

Najednom nestade umora i čitava kolona prсну u grohotan smeh.

SAMO NAPRED

Za vreme Balkanskog rata 1912-1913 u borbama kod Kumanova poginulo je mnogo naših oficira jurisajući na čelu svojih jedinica. U najžešćem okršaju jedan od vojnika, videći svog komandira čete u streljačkom stroju, reče mu:

— Pripazite na sebe, jer ako vi poginete, šta ćemo raditi mi vojnici?

— Vi ćete ići sami napred — odgovori hrabri oficir.

KARAĐORĐE I TOBDŽIJA

K arađorđe je tukao Smederevo kumbarom, kojom je rukovao nekakav begunac. Padala je hladna kiša. „Švaba“, tako su zvali nišandžiju, drhtao je od zime, te je kumbara tako izbacivala đulad da su letela kud koje, ne pogađajući cilj.

Srbi su već bili posumnjali da je tobdžija potplaćen da tako gađa. Jednom, kad je „Švaba“ ćevap na vatri pekao, naiđe Karađorđe i, kad vide ovoga pored vatre, ščepa ražanj s ćevapom i reče pokazujući rukom na grad?

— Kojekude, pogodi onde, pa će biti ćevapa i para koliko hoćeš!

Kad ovo ču, „Švaba“ napuni kumbaru i sa nekoliko metaka pogodi grad.

— E, kojekude, tako te hoću!

KAD PUKNE U DOLAMU

U jednoj borbi protiv Turaka 1876 godine bili su ranjeni vojnik Roganović iz Cuckog bataljona i čuveni po čojstvu i junaštvu vojvoda Miloš Krivokapić. O ranjavanju vojvodinom brzo se i nadaleko pronese glas: „Raniše vojvodu Miloša“.

Ču za to i ranjeni vojnik Roganović, pa reče:

— Vala bogu, kako to Crnogorci, kad pukne u dolamu, odmah cijela Crna Gora čuje, a kad pukne u kožuh, niko o tome ni riječi da kaže.

NIJE IM ISTI KOMANDANT

Konjički potpukovnik srpske vojske Velimir Vemić bio je veoma strog starešina. U disciplini nije popuštao ni u najtežim danima Prvog svetskog rata.

Tako je jednog dana 1915 godine, prilikom logorovanja, obeležio bivak kamenjem i van njega niko nije smeo da izađe. Vojnici su zlovoljno šetkali po krugu gundajući a jedan vojnik, kad iz obližnje šume začu glas kukavice reče glasno:

— Ma zašto kukaš kad ti nije komandant Velimir Vemić!

„RESTO OCENITE OD OKA“

Jednom prilikom vojvoda Mišić pozva nekog majora i naredi mu da se po svaku cenu imaju izmeriti dimenzije jednog mosta koji je trebalo srušiti.

Major se jako zabrinu kako da izvrši zadatak, jer su se na suprotnoj strani mosta nalazili Austrijanci. Nervozan, šetao je ispred šatora i pušio cigaretu za cigaretom.

— Kakvo je dobro, gos'n majore? Što ste tako zabrinuti? — reče mu posilni bojažljivo.

Major ga pogleda i ispriča mu o čemu je reč.

— Ih, pa što, bre, ne kažete — otegnu samouvereno posilni. — Bar to ćemo lako.

— Kako?! — začuđeno i malo uvređeno zapita major.

— Pa poći ćemo zajedno do mosta — nastavi posilni. — Vi ostanite u zaklonu, a ja ću trkom preći most i naglas ću brojati korake. Ako poginem pre nego što stignem na onu stranu, vi resto, što ostane, ocenite od oka.

— Ali poginućeš sigurno — smrknuto odgovori major.

— Pa vojvoda je valjda ocenio da za taj posao vredi jedan posilni — odgovori ovaj.

— I tako je stvarno izmeren most. Posilni nije poginuo jer su Austrijanci, videvši neprijateljskog vojnika koji naglas nešto broji pretpostavljali da se iza toga krije neka opasnost i povukli se.

STEPA I STRAŽAR

Jednog dana bilo je najavljeno da će vojvoda Stepa Stepanović doći u štab Vardarske divizije. Dežurni oficir u štabu, poručnik Ratković, pođe u obližnju berbernicu da se obrije kako bi uredan dočekaio vojvodu. Posle petnaestak minuta poručnik se vrati i upita stražara da li je dolazio vojvoda.

— Nije — odgovori stražar.

Poručnik trknu do kancelarije da nešto svrši i uskoro se vrati.

— Da li je dolazio vojvoda?

— Nije — glasio je opet odgovor stražara.

Poručnik je još nekoliko puta odlazio na kraće vreme da svrši neki posao i vraćao se natrag, pitajući stalno za vojvodu.

Najednom se pojavi Stepa. Kad je ugledao odlikovanja i epolete na Stepu, stražar ga upita:

— Da nisi ti vojvoda Stepa?

— Jesam — odgovori malo iznenađeno Stepa.
— A zašto pitaš?

— Ne bio ja jutros u tvojoj koži — reče stražar.
Poručnik je već deset puta odjutros pitao za tebe.

ARTILJERISKA ADRESA

Artiljerski puk „Tanasko Rajić“ našao se posle Poćorekove ofanzive na zimovniku u Peckoj. Zatišje na frontu i odmor u kantonmanu dopustili su vojnicima da se sete svojih porodica. Tih dana su mnoga pisma odašljana i primana. Pisao je i vojnik Tiosav, a uskoro dobio i odgovor sa ovakvom adresom:

„Predati se artiljercu Tanasku Rajiću za Tiosava Karapešića, nišandžiju pri petu bateriju šumadiskog artiljerskog puka prve pozive u Pecke, a može i dalje da ide da ga potraži i nađe di bude bio“.

STEPINO NAREĐENJE

Vojvoda Stepa Stepanović kao komandant srpske Druge armije zabranio je da vojnici nose oficirima ručak. Međutim i pored te naredbe dešavalo se tu i tamo da su pojedini oficiri ipak slali vojnike da im donesu jelo iz restorana ili od kuće.

Jednog dana Stepa sreće nekog vojnika da nosi porciju u ruci.

— Kome to nosiš? — upita Stepa.

— Gospodinu majoru Pavloviću — odgovori vojnik.

— Sedi i pojedj to! — naredi Stepa.

— Ne smem — reče vojnik, ne znajući s kim razgovara.

— Pojedj kad ti naređujem — reče Stepa. A ako te major upita gde je ručak, reci da ti je vojvoda Stepa naredio da ga pojedješ.

Vojnik disciplinovano sede i izvrši Stepino naređenje.

GUSKA U STROJU

Prolazeći kroz neko selo u okolini Čačka, redov Janko Milosavljević svrati do svoje tetke. Tetka ugosti svoga sestrića, a na rastanku dade mu gusku, i Janko ode u svoju jedinicu. Međutim, kako je bilo najavljeno da vojvoda Stepa Stepanović dolazi da obiđe puk, i kako se puk već bio postrojio, Janko nije dospeo da preda gusku kuvaru već stade u stroj, držeći je pod miškom.

Kada se vojvoda pojavi, komandant puka komandova:
— Mirno!

Nastade mrtva tišina. Najednom guska, kao za inat, stade da gače. Vojvoda priđe Janku i upita ga:

— Otkud ti ta guška, nesretniče?

— Zamolila me da je ponese, gospodine vojvodo, opali kao iz topa zbunjeni Janko.

PODZEMNI KOMANDANT

Vojvoda Stepa Stepanović bio je kao pukovnik komandant divizije u Kragujevcu. Jedno jutro, vozeći se fijakerom u kancelariju, primeti grupu ljudi na ulici kako nešto posmatraju kraj raskopanog rova gde se postavlja kanalizacija. Stepa priđe i zapita šta se to radi. Objasniše mu da je u rovu neki potporučnik. Bilo je očigledno da se „veseo“ vraćao noću kući pa upao unutra.

Stepa se nagnu na rov pa strogo podviknu svojim piskavim glasom:

— Ovde je komandant divizije, ko je tamo?

— Ako si komandant divizije na zemlji nisi i pod zemljom, — začu se odgovor iz dubokog rova.

ZASTO SE KO BORI

Za vreme Kolubarske bitke 1917 godine, u jednoj noćnoj borbi na Varovniku austrougarska vojska izgubila je preko hiljadu ljudi. Narednik Mitar Steić zarobi austrougarskog zastavnika i povede ga u štab puka. Zarobljenik je išao napred, a Mitar iza njega. Nakon kraćeg ćutanja zastavnik, koji je bio iznenađen herojskim držanjem srpske vojske, upita Mitra:

— Zašto se vi borite?

— Za slobodu i nezavisnost svoje otadžbine — odgovori Mitar.

— A zašto se vi borite, zastavniče?

— Za slavu i čast dvojne monarhije — odgovori oholo zastavnik.

— Pa tako mu i dođe, reče Mitar, svak se bori za ono što nema.

IZ PRVOG SVETSKOG RATA

U kratkom zatišju, posle proterivanja neprijatelja sa Kajmakčalana, sreće kaplar Marko svog druga Milana. Posle pozdrava Milan ugleda na Markovim prsima odlikovanje.

— Gle, zar i ti imaš zlatnu zvezdu?

Marku bi krivo što ga drug ovim potcenjuje, pa kratko odgovori.

— Našao sam je.

— A gde, bre?

— U neprijateljskom rovu!

MILOVANOVA POHVALA

Jedne nedelje 1918 godine u Solunskom Zalivu okupilo se mnoštvo srpskih, francuskih, engleskih i grčkih vojnika.

Najednom neko povika: upomoć, davi se dete!

Vojnici potrčaše u pravcu odakle se začulo zapomaganje, ali se niko nije usuđivao da pritekne u pomoć detetu.

Najednom neko se baci u vodu, dopliva do deteta i izvuče ga na obalu. Bio je to vojnik srpske vojske Milovan Stanković.

— Bravo, Serb, bravo Serb! — vikali su engleski i francuski vojnici i pljeskali rukama.

— Milovane, ti nam danas osvetla obraz — reče mu jedan iz njegovog rodnog mesta.

— Vala da znam ko me gurnu u vodu, ne bi mu to više nikad palo napamet — reče ljutito Milovan.

KAPLARU TREBA ČETA

Jedna četa nije imala pisara. Da bi našao pismenog čoveka, kaplar postroji borce i poče svakog pojedinca pitati: „Šta si ti?“.

Prvi odgovori: filozof, drugi — daktilograf, treći — medicinar itd.

— A ti, šta si? — obrati se on sledećem pokazujući prstom na jednog vojnika.

— Ja sam opštinski četa — odgovori ovaj.

— O hvala bogu da već jednom naiđem na pismenog čoveka — kliknu od veselja kaplar. — Idi u četvu i javi se komandiru.

PROPUSTENA PRILIKA

Za vreme bitke na Grahovu između Crnogoraca i Turaka 1876 godine Stevo Mrvaljević je zarobio turskog pašu. Međutim, kako je paša bio mali rastom, Stevo pomisli da je to običan vojnik pa ga pusti i zaleće se na jednog Turčina koji je bio visok skoro dva metra. Nakon kraćeg rvanja Stevu pođe za rukom da ga zarobi.

Kad je bitka bila završena, Crnogorci su dovodili zarobljene Turke kod knjaza Nikole. Stevo je vodio sa sobom Turčina koji je za glavu nadvišavao sve ostale zarobljenike. Među zarobljenima nalazio se i paša koga je Stevo bio pustio. Njega je kasnije neki drugi Crnogorac zarobio.

Knjaz Nikola priđe čovjeku koji je vodio pašu i čestita mu pred svima. Kad je Stevo ugledao pašu, priđe mu i reče:

— Grom te spalio, što nijesi viši porastao pa da danas ja primim pohvalu.

STA ZNA KAPLAR

Prilikom Cerske bitke 1914 godine jednog vojnika pogodi puščano zrno u levu nogu. Ranjenik poče da kuka iz svega glasa, jer ga je prebijena kost strašno bolela.

— Baš si ti neka kukavica, reče mu kaplar, udarilo te jedno malo zrno u nogu, a dereš se kao lud. Podnarednika Živojina udarila granata usred čela pa čo'ek nije ni pisnuo.

DOBAR KONJ

Poslije Suvoborske ofanzive i odstupanja neprijatelja preko Save i Dunava dovede jedan Badovinčanin u Šabac konja sa sedlom i cijelom opremom da proda. To je bio konj nekakvog austrougarskog generala koji se za vrijeme ofanzive bio sklonio u kuću ovog seljaka. Pošto je na taj način spasio glavu, general je poklonio seljaku konja sa cijelom opremom za uspomenu.

Jednom kapetanu se dopao konj pa ga je obilazio čas s jedne, čas s druge strane. Najzad se obrati seljaku:

— Vidi se da je mlad i lijep kao slika, samo ne znam da li dobro trči?

— Šta da ti kažem, gospodine kapetane, reče seljak smiješeći se. Kada je austrougarska vojska bježala ispred naših preko Save i Dunava na njemu je jahao jedan njihov general. Vjerujte mi da je živinče tako brzo jurilo da je general bio među prvima koji je pobjegao.

POMOGAO MU SELJAK

Neki kapetan bivše jugoslovenske vojske polagao ispit za čin majora. Pretsednik ispitne komisije dade mu taktički zadatak i reče mu da, pošto riješi zadatak, sačeka članove komisije na koti 212.

Kapetan je rešio zadatak, ali nikako nije mogao da ustanovi gde je kota 212, jer su dva uzvišenja koja su se nalazila u neposrednoj blizini bila slična jedno drugome kao jaje jajetu. Kapetan je nekoliko puta odlazio čas na jedno čas na drugo uzvišenje. Najzad odluči da sačeka komisiju na jednom od njih.

Tek što je seo, pride mu jedan seljak i reče:

— Gospodine kapetane, idite na onu glavicu — i pokaza rukom na ono drugo uzvišenje. Jer, svi koji su ovde ostali pali su.

Kapetan se malo zamisli, a onda odluči da ipak poslušá seljaka, tim pre što ni sam nije bio siguran da li je kota 212 baš to uzvišenje na kome se nalazio.

I zaista, kad je komisija došla, pokazalo se da je seljak bio u pravu.

JEDNOOBRAZNOST

Za vreme bivše Jugoslavije neki komandant bataljona obilazio je komandire četa da vidi kako izvode nastavu iz topografije o temi: „Orijentacija na zemljištu pomoću Sunca“.

Kad je došao kod komandira prve čete, čuo je kako ovaj objašnjava vojnicima:

— Sunce ujutru izlazi na istoku, u podne se nalazi na jugu, a uveče na zapadu.

Komandir druge čete istu temu objašnjavao je vojnicima ovako:

— Prilikom svog okretanja oko Sunca Zemlja zauzima različite položaje prema njemu, tako da Sunce ujutru vidimo na istoku, u podne na jugu, a uveče na zapadu.

Komandir treće čete objašnjavao je orijentaciju pomoću sunca na isti način kao i komandir prve čete.

Posle završenog časa komandant je pozvao komandire i rekao im:

— Što se tiče metoda izvođenja nastave, nemam nikakve primedbe. Ali uočio sam jednu veliku razliku

u samoj sadržini: neki od vas govore vojnicima da se Zemlja okreće oko Sunca, a drugi da se Sunce okreće oko Zemlje. Meni je savršeno svejedno šta se oko čega okreće, ali, gospodo, — podviknuo je ljutito komandant, — ja hoću da se u mome bataljonu nastava izvodi jednoobrazno.

NA PJEVAČE RAZBROJS!

Po naređenju komandanta u predratnoj školi rezervnih pešadiskih i artiljeriskih oficira u Sarajevu trebalo je da se obrazuje pevački hor. Neki uča poče da proba glasove po četama. Pošto se ispitivanje glasova oteglo, komandant izdade ovakvo naređenje:

— Za horovođu određujem školskog trubača, a pevači su: prva četa — soprani, druga četa — altovi, treća četa — tenori, a četvrta četa basovi.

OBRNUTO

Narednik Petar Ivanišević podneo krivičnu prijavu protivu redova Marka Novosela.

Jednog dana vojni islednik ih pozva u kancelariju i upita Petra:

— Gospodine naredniče, vi tužite redova Marka zato što je digao ruku na vas kao starijega? Je li tako?

— Ama ne zaboga, gospodine poručniče, što je digao ruku već zato što je spustio — odgovori narednik.

DOSETLJIVI VOJNIK

Prilikom jednog manevra bivše jugoslovenske vojske trebalo je deo komore prebaciti preko rijeke. Ukcrcavanje je teklo u redu, samo jedna mazga nikako nije htjela na šlep. Do mostića za prelaz nekako je i došla, ali odatle nikako. Komandir komore, poručnik Đoka, uplašio se da njegova jedinica ne zakasni na zadatak i povika:

— Slušajte, momci! Ko od vas uspije da ubaci mazgu na šlep, dobiće petnaest dana odsustva.

Prijavi se redov Mića i odmah se prihvati posla. Zaveza mazgi maramicu preko očiju, okrenu je nekoliko puta u krug dok je nije postavio repom prema šlepu, a zatim počeo da je vuče za ular. Mazga, misleći da je Mića vuče na most počeo se odupirati nogama i malo po malo u hodu natraške sama uđe gde je trebalo.

Komandir je držao reč.

NE POZNAJE LIČNO SOKRATA

Prije rata u đačkoj četi u Bileći neki narednik držao predavanje o kraljevskoj porodici. Na kraju časa zapitao je da li je kome što nejasno. Pošto se niko nije javio za reč, narednik reče:

— Možete postaviti i neko pitanje van ove teme.

Tada ustade jedan slušalac:

— Gospodine naredniče, da li biste nam mogli reći nešto o Sokratu?

Narednik se zamisli, procedi poluglasno kroz zube dvatriput „Sokrat, Sokrat...“, pa će onda glasno:

— Ne sećam se toga, taj nije služio u našoj četi.

PREVARIO ŽANDARMA

Pre rata neki poručnik bivše jugoslovenske vojske pozove posilnog i naredi mu:

— Milivoje, ponesi ovo pismo u grad i stavi ga u poštansko sanduče. Ali prethodno kupi marku i zalepi je na pismo.

I dade mu pare za marku.

— A gde se nalazi to sanduče, gospodine poručniče?
— upita posilni.

— Videćeš, tamo na uglu stoji žandarm, a odmah iza njega sanduče.

Posle pola sata Milivoje se vrati, stade pred poručnika i raportira:

— Gospodine poručniče, evo vam pare natrag. Ja prevarih onog žandarma pa gurnuh pismo u sanduče bez marke.

LOPOVSKA VLADA

Za vreme izbora u staroj Jugoslaviji uhapsili jednog vojnika i priveli ga na saslušanje.

— Šta je uradio? — upita islednik.

— Vikao je na ulici: „Dole vlada!“

— Tačno je, — reče vojnik, — vikao sam, ali nisam mislio na našu vladu.

— Nemoj sada da izvrdavaš! Ja znam da si mislio baš na našu vladu, reče islednik.

— A otkud vi to znate?

— Vikao si: „Dole lopovska vlada“ — omače se isledniku.

PRVI ČIN U VOJSCI

Godine 1937 Jova Novaković stupi u kadar radi otsluženja vojnog roka. U prvim pismima žalio se majci na dosta težak vojnički život i na nepravilne postupke nekih oficira. Ali vrijedni i disciplinovani Jova postade jednog dana kaplar. On je o tome odmah obavijestio majku. Pored ostalog, pisao joj je:

— Mila majko, prije nekoliko dana dobio sam prvi čin u vojsci pa sam zbog toga srećan i presrećan. Mojoj radosti nema kraja.

Poslije nekoliko dana Jova dobi kartu od majke sledeće sadržine:

— Dragi sine Jovo, sa radošću ti čestitam prvi čin u vojsci. Samo, molim te, nemoj biti strog prema oficirima, iako si mi se ranije malo žalio na neke od njih.

EKONOMISTA I NAREDNIK

Pre rata dođe na vojnu vežbu neki diplomirani ekonomist i prijavi se nadležnom brkatom naredniku, koji mu pregleda poziv i objavu i uze potrebne podatke.

— Izvinite, gospodine naredniče — upita rezervista — da li biste mogli da mi kažete na kakvoj ću dužnosti biti za ovo vreme?

— Kako to „na kakvoj dužnosti?“ — nabusito će narednik. — Šta rekoste da ste po zanimanju?

— Ja sam ekonomist.

— E, pa šta ima tu nejasnog? Bićeš kuvar, i voljno.

ZNA ON STA JE ZABRANJENO

Savatije Kapešić stupio u vojsku radi otsluženja kadrovskog roka baš u vreme kad je izborna kampanja u bivšoj Jugoslaviji bila u najvećem jeku. Regruti su stizali po partijama u jedinice.

— Kako se zoveš? — upita ga narednik.

— Jel' ja? — upita Savatije.

— Ti, valjda te ne pitam za tvoga djeda.

— Savatije Kapešić.

— A odakle si?

— Ja sam ti pravi Rudničanin.

— A iz koje si partije (mislio je na partiju regruta).

— E ne uhvati me na tanak led, reče Savatije, znam ja da je u ovoj vojsci zabranjena politika.

IZVEŠTAJ

Za vreme Prvog svetskog rata Komanda Moravske divizije naredila je potčinjenim jedinicama da se snabdevaju ljudskom i stočnom hranom sa terena i da plaćaju seljacima otkupnu cenu. Međutim kako su snabdevački organi često uzimali kvalitetno slabu hranu, to je izdato naređenje da pre otkupa zatraže saglasnost više komande.

Posle nekoliko dana komandant jednog bataljona posla tri kilograma zobi Štabu divizije sa sledećim prpratnim pismom:

„Štabu Moravske divizije. — Dostavlja se prednja zob s molbom na probu“.

ZNA POSTUPAK

Narednik Šaban Redžepović dođe jednog dana kod rukovaoca skladišta odeće i obuće i raportira: — Gospodine kapetane, moljci upropastili dvadeset novih čebadi.

Kako je bio zauzet nekim poslom, kapetan nije čuo ko je upropastio čebad, te naredi:

— Da se odmah svi saslušaju i da se s njima postupi po članu 109 Zakona o administraciji vojske i mornarice.

NA SLABO MESTO SAKRIVENI

Dogodilo se to u Splitskom garnizonu uoči samog rata. Komanda puka bila je obavještena da će doći u inspekciju lično komandant divizije.

Komandant puka je preduzeo sve potrebne mere da komandant divizije ode iz njegove jedinice zadovoljan. Najveći mu je bio problem nekoliko vojnika koje su starešine zvale škartovi. Da bi ih uklonio od generalovog oka, komandant naredi da se njih pet smeste na tavan konjušnice, s tim da odatle ne silaze pre nego što ode komandant divizije.

General je stigao tačno u određeno vreme. Bio je neobično zadovoljan pukom. Međutim, na kraju svoje posete izrazio je želju da vidi konjušnicu.

Kada je ušao unutra, general je po običaju pozdravio:

— Pomoz' bog, vojnici!

— Bog ti pomog'o! začu se i iz konjušnice i sa tavana.

— Ko je to gore? — upita general.

— Niko, gospodine generale, reče jedan oficir koji se nalazio u njegovoj pratnji. To je eho. Znae, konjušnica je akustična pa odjekuje.

General se malo zamisli, a onda još jednom ponovi:

— Pomoz' bog, vojnici!

— Bog ti pomogao! — začu se opet odozgo s tavana.

— Kakav eho! — viknu ljutito general. Donesite brzo merdevine i neka ti odozgo silaze.

Kad se njih pet postrojilo, general ih upita.

— Ko ste vi?

— Mi smo čkartovi, gospodine generale.

— Nije čkartovi nego škartovi, reče general, ni to ne znate da kažete kako treba. — Potraži očima komandanta puka, ali se on već bio izgubio.

CIVILIZACIJA

U kasarni „Jajce“ u Sarajevu obilazi neki narednik 1936 godine spavaće sobe vojnika koji su tek bili stupili u kadar. Narednik nije bio zadovoljan načinom na koji su vojnici bili napravili krevete, pa im zato naredi da ih ponovo naprave.

— Gospodine naredniče, mi ne znamo drugačije -- osmjeli se jedan novajlija.

Tada narednik napravi jedan krevet i reče:

— Evo, ovako se prave vojnički kreveti.

— Mi u civilu, nijesmo tako pravili krevete — reče opet onaj isti vojnik.

— Šta vi u civilu, viknu ljutito narednik. Čuti i radi onako kako ti se naredi, nema ovdje civilizacije.

NAJGLAVNIJI USLOV

Prvog časa poručnik je objašnjavao vojnicima pravila garnizone službe, a idućeg je propitivao. Kad je došao na poglavlje „O vojničkim počastima“, upita jednog vojnika:

— Reci nam, vojniče, koji je prvi uslov da bi neko mogao biti sahranjen sa svim vojničkim počastima koje predviđa Pravilo garnizone službe?

— Prvi uslov je, gospodine poručniče, da dotični umre — odgovori bez predomišljanja vojnik.

OBORIO TEORIJU ZEMLJINE TEŽE

Za vrijeme bivše Jugoslavije na času nastave gađanja neki poručnik objašnjavao je vojnicima kako zrno po izlasku iz cevi pravi luk, dostiže najveću tačku i opet se vraća na Zemlju.

— To vam je, vojnici, zbog sile Zemljine teže, objašnjavao je poručnik. Kada toga ne bi bilo, onda nijedan predmet izbačen u vazduh ne bi se vratio na Zemlju.

Tada se javi jedan vojnik:

— Gospodine poručniče, vi kažete da se zrno iz puške vraća na Zemlju zato što ga privlači Zemljina teža. A šta ga privlači kad leti iznad jezera ili mora? Tamo nema Zemlje, pa opet leti, leti, a onda — buć u vodu.

Poručnik se malo zamisli, napravi nekoliko nervoznih koraka po učionici i viknu:

— Zevzeče jedan, ti nisi ni svestan šta si uradio. Pa ti si oborio teoriju o Zemljinoj teži.

MUŠTULUK

Podnarednik Mića Janković došao da se javi svome komandiru pred odlazak na polaganje ispita. Da bi ga ohrabrio komandir mu reče da će mu kupiti novu sablju ako položi ispit.

Posle povratka sa ispita podnarednik dođe kod komandira.

— Gospodine kapetane, vi ste obećali da ćete mi kupiti novu sablju ako položim.

— Jesam, reče komandir.

— E onda vam javljam radosnu vijest: ne morate se trošiti.

LAKA ZAGONETKA

U bivšoj jugoslovenskoj vojsci podnarednici i kaplari nisu imali pravo da budu oslovljavani sa „gospodine“ već kao i ostali vojnici, uz dodavanje čina ispred imena. Tek od narednika pa naviše oslovljavanje je vršeno sa „gospodine“.

U Debarskom garnizonu bio je neki podnarednik Stojadin koji je važio kao veliko spadalo i nevojnik. Posle jednog bojnog gađanja, kada je dat odmor, vojnici i podoficiri su postavljali razne zagonetke. Među ostalima, narednik Bojović postavi sledeću zagonetku:

— Šta je to: pušku nosi vojnik nije, platu prima a gospodin nije?

— To je naš podnarednik Stojan, odgovori kao iz puške jedan vojnik iz Stojadinove desetine.

„PRIMER“ ZA MLAĐE

Bilo je to uoči samog rata 1941 godine. Poslije jednog bojevog gađanja u okolini Maribora, dok su se vojnici odmarali, neki kaplar priđe pukovniku i zatraži šibicu da zapali cigaretu. Pukovnik mu pruži šibicu i kad ovaj pripali, upita ga:

— Pa zar ne nađe ni kod koga drugog da pripališ cigaretu?

— Gospodine pukovniče, reče kaplar i izvadi iz džepa šibice, nisam ja došao kod vas zato što nemam šibice već zbog toga da ovi obični redovi vide kako se mi šarže (visoki rukovodioci) slažemo.

DOBAR MATEMATIČAR

Jednom je prilikom narednik Sarić poveo na zanimanje vod regruta koji su tek bili stupili u kadar. Da bi vojnici išli što bolje „u nogu“, stalno je govorio:

— Desna-leva, jedan-dva, jedan-dva.

Najednom neko iz stroja povika:

— Tri-četiri.

— Tri-četiri.

Bio je to jedan Ciganin. Narednik mu naredi da se javi na raport posle zanimanja.

Kada se po povratku sa zanimanja Ciganin javio na raport, narednik ga upita:

— Zašto si govorio: tri-četiri kad sam komandovao?

— Ja sam mislio, gospodine naredniče, da vi ne znate da brojite dalje od dva, pa sam hteo da vam pomognem — odgovori Ciganin.

NA ČASU VJERONAUKE

Neki svještenik skoro čitav čas pričao vojnicima Mostarskog garnizona o vjeri u boga. Na kraju časa, želeći da provjeri kako su ga shvatili, upita jednog vojnika:

— Dragi vojniče, da li bi ti umio da kažeš šta je naš preblagi bog?

— Naš bog je, gospodine svještenuče, kaplar Velja, odgovori bez predomišljanja vojnik.

PODJELA PUSKE

Na jednom času iz opisa naoružanja narednik Daniilo Dimitrijević upita jednog vojnika:

— Kaži nam, vojniče, kako se dijeli puška?

— Gospodine naredniče, puška se dijeli... ovaj... puška se dijeli tako da svaki vojnik dobije po jednu.

TRAŽI STRUČNO ZNANJE

Jednog dana kaplar Sveta ulete u vojničku sobu i upita prisutne:

— Ko se od vas nešto razumije u muziku?

Javi se pet vojnika, od kojih su dvojica bili završili konzervatorij.

Tada kaplar naredi:

— Poslije podne da odete u stan gospodina komandira i da prenesete klavir iz pretsoblja u trpezariju.

TAČNO VREME

Narednik Rajko Gligorijević pozva posilnog Mića i reče mu da vidi koliko ima sati.

Poslije pet minuta Mićo se vrati.

— Tri sata, gospodine naredniče.

— Zar nema više? — začudi se narednik.

— Nema. Jedan ima kaplar Steva, drugi narednik Milisav, a treći redov Spasoje.

KAD KOMANDIR GAĐA

Na jednom školskom gađanju u okolini Karlovca 1937 godine neki vojnik je promašio metu sa svin pet metaka.

— Kakav si mi ti strelac?! — reče mu komandir. — Kad bi svi bili takvi, ovu državu ne bi imao ko da brani.

— Mora da nešto nije u redu s puškom, gospodine kapetane — reče vojnik. — Izgleda da podbacuje.

— Nije u redu s tobom, a ne s puškom — odgovori mu komandir.

A onda uze pušku od vojnika i, želeći da mu pokaže kako treba gađati, nanišani i opali. Nekoliko trenutaka kasnije vojnik koji se nalazio u rovu pozadi mete dade znak pokazivačem da je promašio.

— Ovako ti gađaš, reče komandir vojniku.

Kad je drugi put opalio, vojnik iz rova dade znak da je pogodio metu.

— A ovako gađa tvoj komandir — dovrši komandir započetu rečenicu.

VICE KAO ŠAHISTA

Bilo je to onih dana 1941 godine kada se hitlerovska najezda na našu zemlju očekivala svakog časa. Agenti fašizma širili su razne defetističke glasove, koji su se svodili na to da se mala Jugoslavija ni u kom slučaju ne može suprotstaviti njemačkom kolosu.

Jedne večeri u Proleševoj kafani u Sinju nekoliko „uglednih“ građana vodili su glasno, da bi ih čuli i ostali gosti, razgovor o toj temi. Za susjednim stolom sjedeo je u društvu svojih prijatelja i Vice Buljan, posmatrajući partiju šaha.

Kad je u jednom času neko od onih „uglednih“ izustio povišenim glasom misao da će, u slučaju invazije, Jugoslavija pasti kao zrela kruška, Vice je — gledajući na šahovsku tablu — takođe glasno dobacio:

— I pion zna dati mat.

III

ANEGDOTE
IZ NARODNOOSLOBODILAČKOG RATA

DILEMA

Za vreme Pete ofanzive u jednu šumicu na Vučevu sklonilo se ispod jedne bukve desetak boraca Pete crnogorske proleterske brigade. Njemačke „Štuke“ nalijeću i bombarduju čitav taj prostor. Među borcima se nalazio i 60-godišnji Novica Radonjić.

Poslije jednog naleta aviona koji su mitraljirali baš tu bukvu jedan borac dobaci:

— Vala, drugovi, ko danas preživi — živjeće stotinu godina.

— E moj djetiću, reče Novica, vođe u Sutjesci ne važi ti više ta narodna. Ko preživi danas, može biti siguran samo da će dočekati zoru, dok ponovo ne dođu avioni. Ali će zato izaći svijetla obraza, ako junački ne pogine.

SAVJESTAN TELAL

Prilikom borbi u blizini Nevesinja 1943 neki talijanski poručnik izgubi šinjel. On odmah pozva starješinu sela i naredi mu da odredi nekog čovjeka koji

će ići po selu i objaviti da nalazač šinjel odmah donese u talijansku komandu, pod pretnjom smrti. Starješina sela odredi Sava Brkića da telali po selu.

Da bi se uvjerio kako će ovaj izvikivati njegovu naredbu, poručnik se lično uputi sa Savom kroz selo, mada nije znao ni jedne naše riječi.

Znajući da poručnik ne zna naš jezik, Savo poče da izvikuje iz svega glasa:

— Ko je našao poručnikovu kabanicu neka je ofarba u crnu boju i nosi ko svoju. Ako tako ne uradi, biće belaja.

SIGURAN DOKAZ

Jednom prilikom narodni heroj Pero Četković reče kuriru da pozove intendanta bataljona Joka Sandića. Kako je bilo hladno, a uz to još i noć, kurir pokuša da se nekako izvuče:

— Ne znam kako ću ga pronaći noćas kad ga ne poznajem.

— Kako ga ne poznaješ? — reče Pero, pa jutros je bio ovdje.

— Je li to onaj u kožnom kaputu? — upita kurir.

— Jeste, reče komandant.

— Onaj... tako... srednjeg rasta?

— Jeste.

— Ima žućkaste brkove.

— E baš taj — reče komandant.

— E boga mi ga ne poznajem, družo komandante — reče kurir „pouzdana“.

PREPOZNAO GA

Jedne noći borci 20-te brigade napadali su domobransko uporište u blizini Bosanske Gradiške. Znaci za raspoznavanje su bili „Zora-Sloboda“. Jedna grupa boraca privukla se uporištu ispred koga je stajao stražar. U tami nisu mogli utvrditi da li je to neprijateljski ili svoj vojnik. Tada je borac Gvozden Blažić prišao stražaru.

— Zora, izgovorio je.

— Kakva zora jedna ti majka, svi ćemo mi do zore izginuti — odgovori mu domobran.

OČIGLEDNA NASTAVA

U jednoj borbi protiv Talijana u proleće 1944 godine u blizini Brodareva borac Osme crnogorske brigade Branko Prelević zarobio je jednog talijanskog poručnika. Pola sata kasnije borci su se okupili na jednom proplanku i zamolili Branka da im objasni kako je zarobio poručnika.

Da bi što jasnije prikazao čitav događaj, Branko je pošao prema ivici šume koja je okruživala proplanak, a zatim je uperio pušku u pravcu šume i povika iz svega glasa:

— Mani in alto! (Ruke uvis!)

Istog trenutka, na veliko iznenađenje prisutnih i samog Branka, iz šume je izašao talijanski vojnik sa rukama iznad glave. On se tu bio sakrio dok se vodila borba, misleći da će kasnije nekako uspeti da se probije do svoje jedinice.

SKRAĆIVANJE DEPEŠE

Bilo je to krajem 1943 godine uoči oslobođenja Tuzle. Zbog preopterećenosti telefonista naređeno je da nijedna depeša ne sme da bude duža od 10 reči. Međutim, i pored takvog naređenja komandant bataljona Savo Rodić predade ovakvu depešu:

— „Neprijatelj pruža otpor, ali nije u stanju da nas zadrži. Njemcima je odzvonilo“.

Primivši ovakvu depešu telefonista mu reče da treba da skрати tri reči.

— Šta ću skratiti? — upita Savo.

— Nešto što je samo po sebi razumljivo — reče ovaj.

— E onda briši tri poslednje. Jer ako je išta jasno, onda su to ove posljednje tri riječi.

PRAVILAN ODGOVOR

Narodni heroj Pero Georgijev koristio je svaku priliku da mlade borce pouči kako treba ratovati. Jednom prilikom Pero je kao komesar Kumanovskog odreda obilazio čete na položaju. S njim se nalazio borac Omladinskog bataljona Borko Dimovski. Penjući se uz jedno brdo, Pero upita Borka:

— Šta bi uradio kad bi se ovog momenta pojavili četnici na vrhu brda?

— Uradio bih ono što bi mi vi naredili, družo komesare — odgovori bez predomišljaja Borko.

— A šta bi uradio kad bi bio sam?

— Rekao bih: otvaraj vatru Borko i ne odstupaj dok ne stigne pojačanje.

NE SMETA MU

Poslije bitke za Pljevlja 1941 sastali se predstavnici partizanske i talijanske komande radi pregovora o razmjeni ratnih zarobljenika. Sastanku je, kao pratilac svojih drugova, bio prisutan i borac iz štaba Durmitorskog odreda Savo Vuković, koji je bio poznat kao duhovit čovjek. Kad se razgovor poveo o određivanju mjesta gdje bi se izvršila razmjena, Savo se nagnu da i on vidi na mapi gdje je to mjesto, ali mu je pogled zaklanjao talijanski potpukovnik. Primjetivši to, potpukovnik, koji je vrlo dobro govorio našim jezikom, reče Savu:

— Vama sigurno smeta moja glava?

— Ako vama ne smeta, ne smeta ni meni — odgovori mu Savo.

PADOBRANAC I DUVAN — SAĐENIK

Na povratku s bombardovanja Budimpešte 1945 godine posada jednog oštećenog američkog bombardera iskočila je pomoću padobrana na teritoriju Podgrmeča. Seljaci su brzo pronašli avijatičare i povelu ih svojim kućama.

Jedan seljak, bivši američki rudar — pečalbar, pred čiju se kuću spustio jedan padobranac, časti neobična gosta i natuca s njim pomalo engleski. Okupljeni seljaci ga pitaju:

— Šta kaže Amerikanac?

— Kaže da je još odozgo vidio mene kako sjedim pred kućom i režem na tronošću duvan-sađenik, pa je odmah okrenuo padobran ovamo da napuni lulu.

PRIJETNJA BOMBARDERU

U Četvrtoj ofanzivi njemački bombarder razori bombom kukuruzanu jednog starca iz sela Benkovca pod Grmečom. Naljučeni čiča, skriven s ostalim komšijama u jednoj vrti stade da prijeti:

— Uh, da mi ga je samo uhvatiti, vezao bi' ga kopcem za rep, pa ga pustio da malo poleti, a onda bi' ga vukao nazad, neka se što više pati, lopov bombarderski.

PORCIJA — „PANCERFAUST“

U proleće 1943 godine Nemci su napadali na jedan bataljon 21 brigade koji je bio na položaju na Vranom Kamenu kraj Daruvara. Borci su pobacali sve bombe na Nemce. U poslednjem jurišu jedan partizan bacio je porciju umesto bombe.

— Curik, pancerfaust, pancerfaust! — začuli su se povici Nemaca koji su u neredu napustili položaj.

NIJE U UNIFORMI

Uprtila starica punu torbu raznih đakonija pa pošla do sina. U selu joj kazaše da su ga prije nekoliko dana vidjeli oko Kistanja. To joj nije bilo daleko. Iz Zrmanje pođe negdje poslije ponoći i oko podne naiđe na prvu grupu partizana koji su se odmarali u šumarku kod Kistanja. Bili su to konjovoci. Čim su ugledali staricu, dogovoriše se da joj izmame što lijepo.

— Je li vođe moj sin Luka? — još izdaleka upita starica.

— Je li to onaj Luka oficir? — upita jedan konjovodac?

— Nije, djeco, on je poručnik, kažu da je komandant.

— Da to nije onaj u lijepoj uniformi? — počеше konjovoci da se „dosjećuju“ namigujući jedan drugom.

— Ma vraga, u kakvoj uniformi! Vi kao da sa mnom ovako starom zbijate šalu. Nije on u uniformi, on je u našoj vojsci.

ZABUNA

U jesen 1943 godine Prva šumadiska brigada nalazila se na zadatku u Sandžaku.

U dugim marševima u brigadi je bilo iznureno i ljudstvo i grla. Na jednoj većoj uzbrdici komandant brigade Radivoje Jovanović Bradonja naredio je da svi sjašu s konja, bez obzira na umor. Naređenje je brzo preneto kolonom.

Bradonja se kretao na čelu, i kad se posle nekoliko minuta okrenuo da proveri da li je naređenje izvršeno, primetio je jednog borca koji je visoko strčao iznad kolone. Opet je naredio da svi sjašu. Kad se ponovo okrenuo i ugledao istu sliku ljutito je viknuo:

— Koja je to nesreća što ne sluša naređenje? — pa izađe iz stroja i stade sa strane da se sam uveri.

Pošto se kolona poprimakla, bilo je jasno — Blagoje Jovović, dugajlija, za glavu viši od svakog borca u brigadi, zamišljeno je koračao.

DEMONJA DAJE KARAKTERISTIKE

U jesen 1942 godine u Slavoniji se nalazila čuvena Banijska proleterska četa. Njen komandir bio je narodni heroj Nikola Demonja, a komesar Vlado Mutak Mrki. Prilikom formiranja Kalničkog odreda, kao rukovodioci njegovog prvog bataljona, oni su iz svoje dotadašnje čete predložili Stojana Komnenovića Čoku i Laza Dragaša za komandire četa, a Dušana Čorkovića i Milana Joku za vodnike u svom bataljonu. Demonja je za trojicu uputio Mati Jerkoviću i Joži Horvatu, komandantu i komesaru novoformiranog odreda, ovakve karakteristike:

„Komnenović Stojan iz Velikog Craca, svi ga zovemo Čoka, Srbin, seljak, član Partije, a bija je malo i podoficir, ludo juriša, van borbe je povučen.

Čorković Dušan, rođen u Bačulji 1921 godine, Srbin, seljak, skojevac, bombaš. Neustrašiv u borbi, okretan kao čigra.

Joka Milan, iz sela Cage, rođen 1922 godine, Srbin, radnik, skojevac, puškomitraljezac. Taj je u borbi možda i najluđi, ničeg i nikog se ne boji, van borbe jako ga vole djevojke“.

„PITAJTE KONJA“

U jesen 1943 godine Treća krajiška brigada čistila je neko vreme teren od četnika između Mrkonjićgrada i Banja Luke. U jednoj borbi zarobljen je konj četničkog vojvode Uroša Drenovića. Borac Vinko, Dalmatinac, dobio je zadatak da konja odvede u pozadinu. A kako je mislio, pošto u njegovom selu nema konja, da je konj

krotko i mirno živinče kao magare, otseče jedan štap, zašilji ga, odveza konja i, ne stavljajući mu uzde, uzjaha i bocnu ga šiljkom. Konj jurnu kao strela. I mesto u našu pozadinu — okrenu pravo prema četničkom streljačkom stroju. Kad su borci to videli, povikaše:

— Vinko, kuda ćeš? Tamo su četnici!

— As ti gospe, al' ja znam di ću, pitajte konja! — reče Vinko.

Svi su mislili da je sa Vinkom svršeno. Međutim, konj je projurio kroz četnički streljački stroj tako brzo da su četnici pomislili da je to njihov kurir. Kod jedne pojate Vinko je nekako zaustavio konja i sjahao. Tu se neko vreme pritajio i dočekao naše borce koji su već gonili razbijene četnike.

NESPORAZUM

Bilo je to za vrijeme borbe na Mojkovcu 1944 godine. U jednom kritičnom momentu komandant Četvrtog bataljona Osme crnogorske udarne brigade, narodni heroj Milisav Đurović, ostavši bez kurira, pozva k sebi kuvara Vuksana Otovića i reče mu:

— Trči kod komandira tvoje čete i kaži mu da sam naredio da po svaku cijenu uzme sedlo (prevoj sa koga je neprijatelj dejstvovao najjačom vatrom) od neprijatelja.

— Šta će nam, družo komandante? — začudi se Vuksan.

— Kako šta će nam! — reče ljutito komandant.

— U redu kad vi kažete, ali bi bilo bolje da uzme neki samar pa da ja imam na što natovariti kazan na moga dorata — odgovori Vuksan.

NALOG VICE BULJANA

Kad su 1942 godine partizani zauzeli Livno, zaplenjena je između ostalog i velika količina odeće. Tom prilikom posetio je Vica Buljana, koji je onda bio komandant područja, jedan od njegovih prijatelja i zatražio mu nešto od spreme.

— Dobro, rekao je Vice, iscepao cedulju iz bloka i upitao: Šta ti treba?

— Čakšire, odgovorio je ovaj.

— Dobro... dalje — nastavio je Vice.

— Cipele.

— Dobro... dalje...

I ne sačekavši odgovor Vice je nastavio da sastavlja spisak potrebnih stvari zagledavajući svog prijatelja od glave do pete. Kad je završio, pruži mu cedulju i reče:

— Evo ti ovaj spisak, potraži Nemca, ubi ga, uzmi sve što ti treba s njega, još i pušku, i hajde u partizane.

SAVO BURIC PO POVRATKU IZ SRBIJE

Druga i Peta proleTERSka divizija vodile su u prvoj polovini 1944 godine, otprilike do sredine juna, neprekidne, danonoćne borbe protiv Nemaca, Bugara, četnika, ljotićevaca i drugih bandi u Srbiji.

Komandant Četvrte proleTERSke brigade, koja je bila u sastavu Druge divizije, bio je Savo Burić. Po dolasku u Sandžak jedan od drugova upitao ga je:

— Kako bi u Srbiji, Savo, i imaše li se što jesti?

— Dobro i svega dosta, samo se nije imalo kad, odgovorio mu je Savo.

NOVA CIPELA

U borbi kod sela Kovačića, blizu Duvna, 1944 godine Nemci su se očajnički branili, ali su ipak pod snažnim udarcima Trinaeste dalmatinske brigade bili brzo prisiljeni na povlačenje.

U toj borbi borac Alberto Mršić došao je do novih cipela. Pošto je duže vremena išao u poderanim opancima, pazio je na svakom koraku da svoje nove cipele ne ošteti. U idućoj borbi eksplodira neprijateljska granata kraj njega i otkide mu tri prsta na desnoj nozi zajedno s parčetom cipele.

Pošto su ga previli, drugovi ga zapitaše:

— Alberto, kako se osećaš?

— Dobro, ali ode nova cipela! — reče gledajući tužno u „bombardovanu“ cipelu.

PRECIZNA DEFINICIJA

Na času političke nastave komesar jedne čete Treće sandžачke brigade proveravao je kako su borci shvatili prošlo predavanje. Propitao je nekoliko boraca, a zatim se obratio jednom drugu za koga nije znao da je tek pre dva dana došao u jedinicu.

— Hajde, družo, reci ti nama šta je to fašizam.

— To vam je, družo komesare, pun kamion Švaba — odgovori ovaj.

— Znam, znam — reče komesar — ali daj ti to malo šire objasni.

— Šire? — začudi se ovaj. — Pa šire je kad izađu iz kamiona i razviju se u strelce.

BEZ ARTILJERIJE

Posle jedne borbe kod Jajca 1943 godine Mile Radušin, borac Četvrte proleterske brigade, poznat kao neobično hrabar čovek, jako ožedni.

Da bi ugasio žeđ, Mile se uputi na obližnji potočić. Ali tek što se sagao da pije, začuše se iza njegovih leđa glasovi:

— Halt, halt!

Nemajući pri sebi ništa od oružja, Mile se odluči da pobegne. I u tome je uspeo. Kad se vratio u četu, ispričao je drugovima ceo slučaj, i na kraju dodao:

— Ne ide ga više Mile na vodu bez artiljerije.

STAV PREMA NEPRIJATELJU

Posle kapitulacije Italije 1943 godine iz oslobođenih mesta Dalmacije bio je veliki priliv novih boraca u partizane.

Jednog dana u bataljonu Pete dalmatinske brigade komandir čete držao je čas iz nastave gađanja, a posle toga je politički komesar govorio o mržnji prema neprijatelju. Negde pri kraju izlaganja komesar je primetio da mu jedan od novajlija dremucka.

— Ajde, Šime, reci ti meni kako ti gledaš na neprijatelja — trže ga iz sna komesar.

Šime, koji je spavao i nije čuo ništa osim komesarvog pitanja, a još pod utiskom nastave gađanja, oštro skoči i podižući pušku odgovori:

— Druže komesaru, ja gledam neprijatelja preko zarez a nišana i vrha mušice pravo u glavu.

NISU IZ NJEGOVE ČETE

Sredinom 1942 godine poveća talijanska jedinica upade u selo Pitomaču u blizini Žabljaka. Talijanski vojnici se razmileše po kućama kao skakavci. Jedna starica priđe talijanskom kapetanu i požali mu se na pljačku koju su vojnici počinili u njenoj kući.

— Jesu li vam sve opljačkali? — upita kapetan.

— Ne, nisu baš sve, ali...

— E, onda to nisu bili vojnici iz moje čete — odgovori pouzdano kapetan.

KADA I MUZIKANTI NAPADNU

Četvrta crnogorska napadala je 1943 godine, zajedno sa Dalmatincima, na vrh Ozrena, gde se dve hiljade ozrenskih i trebavskih četnika branilo.

Za strojem je nastupala i muzika Druge dalmatinske brigade, koja je još 1942 godine kompletna prešla na oslobođenu teritoriju. U času kada se stroj spremao za juriš, muzika zasniva. U tom momentu je među četnicima nastala takva panika da nisu ni metka više opalili. Vrh Ozrena je bio zauzet. Četnici su bezglavo pobjegli niz strminu.

Kasnije su zarobljeni četnici ovako objasnili uzrok svoga bekstva:

— Pobjegosmo najviše zbog vaše muzike. Čim je zasnivala, pomislili smo da to nastupa ogromna snaga, jer gde je muzika, tu je i glavniha, pa vas od straha ne smedosmo sačekati.

„A TEBI, ANTE — PRAZNE KANTE“

Iz bila 1945 godine jedna jedinica Devete brigade na prugu Zenica — Doboj i posle kraće borbe zaplenila ustaški transport sa životnim namirnicama. U vagonima je bilo brašna, masti, mesa, konzervi i ostalog.

Kad su namirnice izvučene, nekoliko omladinaca ispišaše kredom preko vagona, duž čitave kompozicije:

„Partizanima mast, a tebi, Paveliću Ante — prazne kante“.

„RANJENIK“

Bilo je to u septembru 1942 godine. Drugi bataljon Prve proleterske brigade tri dana je uporno branio položaje između Zadvarja i Aržana, sprečavajući jedan puk Italijana da prodre u oslobođeno Livno. Italijani su iz nekoliko baterija neprekidno sipali granate po položaju bataljona. Artiljerisku vatru dopunjavali su minobacači i avionske bombe iz jedne „Savoje“ koja je svoj tovar često praznila nad glavama proletera.

U jednom trenutku Italijani su najveći dio vatre prenijeli na naše mitraljeze. Sem posada, oko mitraljeza se nalazila veća grupa boraca i štab bataljona. Vaso Piper, koji je bio na tom položaju, u želji da smanji svoje dimenzije, svom dužinom se pružio u jednom žlijegu prilijepivši dobro trbuh za zemlju. Kad su granate najgušće padale, jedan od boraca, pošto je opomenuo drugove oko sebe da ćute, podigao se, uzeo u ruku kamen, došao blizu Vasa, i kad je jedna granata eksplodirala na nekoliko metara

od njih, udario ga je snažno u butinu. Vaso, hvatajući se za nogu, viknu što je bolje mogao:

— Aj, drugovi, rani me!

Granate su i dalje padale kao kiša. Vasu niko nije pritrčao u pomoć, a on je zbunjeno gledao u ljude koji su se na sav glas zdravo i od srca smijali.

ZNA ON HRVATSKI

Jedne noći januara 1944 godine naš naoružani brod „Biokovac“ prevezio je nekoliko engleskih oficira sa ostrva Visa na obalu. More je bilo nemirno. Motorista Jure, željan svežeg vazduha, izašao je na palubu s namjerom da sjedne malo u zavjetrinu iza komandnog mosta. Međutim tamo je već neko sjedio. Jure se uvijek hvalio kako zna engleski i kako mu se učinilo da je taj neko glavom Englez, htjede da iskoristi priliku.

— Hau du ju du?... Ui hev jugo jes... naklapao je služeći se pritom rukama da bi objasnio kako je vrijeme ružno.

— O kej! — odgovorio je čovjek iz tame.

— After... jes... Vis ui imati... o jes, dovraga, kako se ono kaže „valovi“... Halo mister, gledajte — i poče rukama da imitira valove, a tijelom brod koji se propinje i razbija ih.

Kad se Jure već dosta namučio, ćutljivi čovjek, koji je dotada s vremena na vrijeme govorio „o kej“, odjednom progovori:

— Šta se mučiš brate, reci to lijepo na hrvatskom.

Jure se trže iznenada i bržebolje pobježe kako ne bi čuo smijeh mitraljesca Jakova.

NI SUBOTAR NI NEDELJAŠ

Decembra 1944 godine u jednu jedinicu 28 divizije došlo je nekoliko novih boraca. Jedan od njih primajući pušku reče:

— Primiću je kao i svi ostali, ali ne smem pucati, jer mi vera ne dozvoljava.

Nekoliko dana kasnije, pošto su prošli prvo vatreno krštenje, jedan drug ga upita:

— Danas si pucao, druškane?

— Morao sam, jer su i Nemci na mene.

— E, više nisi subotar!

— Ne, ni subotar ni nedeljaš — odgovori mladi borac.

MISLIO DA JE VEĆ POČELO

Na beogradskoj stanici 1941 godine onih prvih dana okupacije jedan nemački oficir zgazi u prolazu nekog našeg čoveka na nogu. Ovaj jauknu od bola i, ni pet ni šest, onako razljućen udari Nemca. Jedan mladić koji se tu desio, videći ovo, okrenu se i opali šamar najbližem nemačkom vojniku.

U sveopštoj gužvi Nemci uhvate ovu dvojicu, vežu ih i povedu u stanicu Gestapo. Pri saslušanju šef Gestapoa upita prvog:

— Kako si smeo da udariš nemačkog oficira?

— Stao mi je na žulj, a ja bih ga tada ošamario pa ma ko on bio.

— A ti, što si ti udario našeg vojnika?

— Mislio sam da je već počelo — odgovori mladić.

POBEDA OBJAVLJENA TELEFONOM

Kad je Druga proleeterska brigada u februaru 1943 godine, na putu za Imotsko, oslobodila Posušje, zatečen je u opštini potpuno ispravan telefon. Komandant jednog bataljona, ne budi lenj, pozove ustaško zapovedništvo u Mostaru. Odande se, promrljavši svoje ime, javio ustaša, a zatim nabusito zapitao:

— Šta želite, ko je tamo?

— Partizani su ovde, vrag ti babin... i, ako dozvoliš želimo da ti javimo da je Posušje ovoga časa palo u naše ruke.

Ustaša je slušao zapanjen, a zatim je, uverivši se da zaista govori sa Posušjem, osuo bujicu psovki, preteći da će odmah poslati tamo ceo ustaški garnizon iz Imotskog i talijanske avione.

I dok su se svi grohotom smejali, jedan dobaci u telefon:

— Slušaj, brajko, nazovi ti nas sutra u Imotskom pa da nastavimo razgovor — a sada nemamo vremena.

Sutradan uveče oslobođeno je Imotsko.

POSMRTNA POŠTA

Neposredno pred Drugo zasedanje AVNOJ-a dr Ivan Ribar, predsednik Izvršnog odbora AVNOJ-a, pregledao je izveštaj o radu AVNOJ-a između Prvog zasedanja u Bihaću i Drugog zasedanja u Jajcu. Većnici su uveliko pristizali sa svih strana i pričali svoje utiske s dugog napornog putovanja, skopčanog s tolikim opasnostima. Neki od njih prošli su kroz krajeve u kojima su

vođene borbe, pa su i sami učestvovali u njima. Tako je pukao glas da je poslednjih dana poginuo i bosanski većnik Svetozar Veinović. Kad je čuo tu vest, Ivan Ribar je dopunio svoju listu za komemoraciju i imenom većnika Veinovića.

Međutim, kad je počelo zasedanje i kad je drug Ribar već stupio na govornicu, u salu, uđe živ i zdrav Svetozar Veinović.

Komemorišući smrt članova AVNOJ-a Ribar je čitao imena svih onih većnika koji su umrli ili poginuli u periodu između zasedanja u Bihaću i zasedanja u Jajcu.

Kad je predsednik među poslednjima pročitao ime Svetozara Veinovića, većnici uzviknuše: Slava mu! pa je to prihvatio i sam Veinović. Drugovi koji su bili u njegovoj blizini upozoriše ga na to.

— Ne mari, odgovori Veinović, bolje da zajedno sa vama sam sebi odajem poštu, nego da ste vi to učinili bez mene.

„I NAS I VAS“

Krajem 1943 godine delovi Dvanaeste slavonske brigade opkole poveću grupu Nemaca i ustaša. Među opkoljenima je nastalo komešanje i strašna panika.

Jedan ustaša priđe najbližem nemačkom vojniku i poluglasno ga upita:

- Izgleda, opkolili nas partizani.
- Vas? — upita Nemač.
- Bogami, i vas i nas, ne prave oni nikakve razlike
- dodade prestrašeni ustaša.

S NJIMA SU

Za vreme akcije čišćenja koju su ustaše pokušale da sprovedu u pravcu Grmeča 1942 godine, ustaška bojna, u pratnji baterije brdskih topova, pošla je iz Banje Luke u nameri da iznenadi partizanske jedinice na Grmeču. Međutim, jedan manji partizanski odred je sačeka, iznenadno napadne i tako razbije da se jedva spase zapovednik bojne sa nešto malo ljudstva, ostavljajući svu spremu i topove.

Ustaše su imale običaj da za poginule kažu: „S nama su!“ Kada je po povratku u Banju Luku bojniki raportirao svome pukovniku, ovaj ga upita:

— Gde su ostali oficiri?

Bojnik pozdravljajući reče:

— S nama su!

— A topovi? — upita pukovnik.

— S njima su! — reče bojniki snuždeno.

TAKVO JE CELO SELO

Za vreme Četvrte neprijateljske ofanzive upadnu četnici u partizansko selo Gubavčevo. Među četnicima je bila većina zavedenih seljaka, koji su stalno slušali od svojih vođa o tome kako su skojevci najopasniji ljudi po svojoj borbenosti. „Kad skojevac pođe na bunker, on ga mora uništiti pa živ ili mrtav — ne boji se smrti, a takve su i žene skojevke“ — pričalo se među četnicima. Zbog toga, čim su došli u selo, oni su se raspitali ko je od stanovnika skojevac. Jedan od njih upade kod stare babe Ilinke i, zgrabivši je za ruku, upita:

— Ti si, stara, skojevka? Priznaj jer mi sve znamo.

— Ama, šta ti je, bolan? — odgovori Ilinka čudeći se.

— Stara, priznaj, nemoj da se praviš luda, pa mi znamo. Imaš sina partizana, hraniš partizane i pomažeš ih, a kažeš da nisi skojevka.

— A, to li je! E, sinok, nisam ja sama, takvo je celo Gubavčevo.

DRUG „BUKVA“ PREKINUO KOLONU

Dok se nalazila na teritoriji koju je neprijatelj držao, Jedanaesta krajiška brigada bila je primorana da pokrete vrši noću. Borci su bili umorni i neispavani.

Jednom prilikom, pred samu zoru, jedna njena četa se vraćala sa zadatka. Druga koji je išao u sredini drugog voda ubrzo je savladao san, i on je najpre usporio korake, a zatim stao. I kolona je stala. Kad je u zlo doba drug iza njega video da je veza prekinuta, ljutito je uzviknuo:

— Zašto si prekinuo kolonu?

— Pa nisam ja, nego ovaj preda mnom — pravda se sanjivi borac pokazujući rukom na visoko bukovo stablo koje se isprečilo ispred njega.

KUVARSKI DVOBOJ

Marta 1945 godine vodile su naše jedinice krvave borbe protiv Nemaca kod Sokolca na Romaniji. Linija fronta bila je izlomljena, a u toku dana pojedini položaji su nekoliko puta prelazili iz ruku u ruke. Kuvari

su imali muke da pronađu svoje jedinice. Jedan od kuvara sa kazanom na leđima uputio se položaju koji je do pre jednog časa držao jedan naš vod. Kad se približio vrhu brda vide da je položaj prazan. I tek što je hteo da promeni pravac, susreo se nos u nos sa nemačkim kuvarom koji je, takođe, imao kazan na leđima. Pogledali su se razrogačenih očiju, a onda je naš kuvar viknuo Švabi iz sveg glasa da baci oružje i poleteo prema njemu. Nemački kuvar se odmah predao.

Tad mu partizanski kuvar natovari oba kazana na leđa i potera ga ispred sebe.

Naš vod je toga dana dobio dupli ručak.

BOŠKO BUHA PREGOVARA SA ITALIJANIMA

U Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi delovi Druge proleterske brigade napali su Drežnicu. Posle kraće borbe Italijani su držali još samo neke bunkere u gradu. Našavši se u teškoj situaciji, ponudili su pregovore, do kojih je i došlo.

Pregovarač u ime Druge proleterske bio je Jevrem Popović Ješa. Zajedno s njim pošao je i omladinac, poznati bombaš, Boško Buha. Italijani su poslali jednog oficira koji je dobro govorio srpskohrvatski.

Tok pregovora Boško je u početku mirno pratio, ali se u jednom trenutku i sam umešao — budući da je italijanski oficir postavljao neke nelogične zahteve.

— Neću da razgovaram s decom — ljutito je rekao italijanski oficir.

— Ne morate, ali znajte da su vam ovakva deca razbila i uništila diviziju — odgovorio je Boško.

SAMO ĆE GA SPUSTITI

Ispod Dinare 1942 godine vođene su sve žešće borbe protiv okupatora. U partizanskom štabu, u kome je Vice Buljan bio jedan od rukovodilaca, odluče da poruše most preko Cetine u Poljanima kod Vrlike. Vest o tome brzo se pronela među seljacima, pa su odmah odredili delegaciju da zamoli štab bataljona da ne diraju most.

— Druže Vice, čuli smo, da ćete da dignete most u zrak, pa te molimo da to ne činiš, jer, znaš, most nam je potreban.

— Ne — odgovorio je Vice — ko to kaže? Ovaj naš nećemo da dižemo, njega ćemo samo spustiti.

„BIJELA“ VOJSKA

Na putu za Srbiju, januara 1944 godine, razmjestio se za odmor Drugi bataljon Četvrtе proleterske brigade u selu Penozici kod Ušća (Sandžak). Nijesu ni straže postavili, sem što je mitraljeski vod bio na ulazu u selo i u neku ruku vršio stražarsku dužnost.

U međuvremenu primicala se selu četa Njemaca u bijelim smučarskim odijelima. Prvi ih je opazio jedan seljak, utrčao u mitraljeski vod i upitao:

— Imate li vi bijele vojske?

— Imamo korpusnu muziku — odgovorio je vodnik Milovan Čobeljić (Svi muzičari su imali bijela suknena odijela).

— E, eto vi i ona pristiže — rekao je seljak.

Nije prošlo ni nekoliko minuta, a Njemci „zasviraše šarcima“.

UVEK PRAVI VOJNIK

Peta ofanziva. Deseta hercegovačka maršuje uskom stazom, uz štekatanje dalekih rafala nemačkih mitraljeza. Čovek sa ranjenom rukom korača iza sekretara SKOJ-a brigade druga Kneževića, čija se puška nemarno klata na leđima. Otstojanje je vrlo malo, tako da cev puške često dodiruje čoveka ranjenog u ruku i smeta mu.

— Druže, drži pušku uz telo, vojnički!

— Pusti me sit sam svega. Noćas svi komanduju.

— Uvek treba biti pravi vojnik — mirno odvrati ranjenik i obiđe svog prethodnika.

To je bio drug Tito.

PARTIZAN ŠAKOVIĆ U LIVNU

Noću između 4 i 5 avgusta 1942 godine pred napad Prve proleterske brigade na Livno, njen Drugi bataljon uspeo je da se ubaci u grad. U osnovnoj školi bilo je oko 150 domobrana, koji ispred zgrade nisu bili postavili stražara. Nekoliko boraca iz Druge čete privuklo se neopaženo školi, i u jednu veliku sobu u kojoj su bili domobrani prvi upade borac Vidak Šaković.

Neposredno pred napad Šakovića su izujedale pčele, te mu je sva glava bila otečena, pa je izgledao kao pravo strašilo.

Kad je ušao među domobrane, njima su, kao iz mrtvih ruku, popadale puške. Smrtno su se prestravili misleći da su partizani svi takvi, jer im je to bio prvi susret sa njima.

ČETNIČKI „BRICA“

Pred kraj rata četnici su, povlačeći se ispred naših jedinica, dospeli u Istru i Slovenačko Primorje. Dotle su u tim krajevima bili nepoznati, bar po spoljnjem izgledu. Kako su svi nosili brade, narod je prosto zazirao od njih.

Jednog dana u selu Martinu, blizu Ilirske Bistrice, osmeli se jedna žena i u „prijateljskom“ razgovoru upita dvojicu četnika:

— Zašto, pobogu, ne obrijete te brade?

— A ne, odgovorili su četnici, nećemo sve dotle dok se ne sretne s kraljem Petrom.

— O, izvinite, nisam znala da je on brica.

S POSLEDNJIM METKOM

Naše jedinice su 1943 godine imale na Kosmetu česte sukobe s neprijateljskim bandama. U jednoj takvoj borbi Andriji Peroviću ponestalo municije baš u času kada je s jednim banditom „razgovarao“ preko mušice ne na većoj udaljenosti od tridesetak metara. U pušci mu je ostao svega jedan metak. Međutim, po rijetkim pucnjima, Andrija je ocijenio da ni njegov protivnik ne raspolaže s dosta municije. Zato ga je počeo gađati kamenim oblucima, kojih je ispod sebe imao dosta. Tim „mecima“ natjerao je bandita da potroši i svoj poslednji metak. A kada se, odmah zatim, ovaj dao u bjekstvo, Andrija je mirno nanišanio i oborio ga poslednjim metkom.

RODILE TREŠNJE

Za vreme Sedme neprijateljske ofanzive Druga vođanska brigada nalazila se oko Tuzle. Hrane nije bilo dovoljno, ali su trešnje rodile kao nikad. Iz boja-zni da ne bi došlo do stomačnih oboljenja, a i zbog toga što su se borci peli na trešnje i tu i tamo lomili grane, štab divizije zabranio je penjanje na voćke i kidanje grana.

Idući u koloni sa svojim pratiocima grupa bolesnika i lakših ranjenika zastala je ispod jedne trešnje radi odmora. Jedan iz te grupe, koji tek što je bio došao u brigadu, odluči da pretesteriše trešnju, iako su ga drugi odvrćali.

Baš u času kad je počeo da testeriše naiđe komandant divizije Marko Peričin Kamenjar i upita ljutito:

— Šta radiš to, družo? Zar se tako poštuje moje naređenje?

— Pa, družo komandante, ja se naređenja strogo pridržavam. Ne penjem se na drvo, ne lomim grane, a o testerisanju nije ni bilo pomena u tvome naređenju.

ODGOVOR STAROG JOVANA VUKICEVIĆA

Jedna grupa viših italijanskih oficira došla je u barski koncentracioni logor, u leto 1942 godine. Jedan od njih obratio se šezdesetogodišnjem Jovanu Vukićeviću:

— Je li, stari, a tebi je sin u „banditima“.

— O, nije jedan nego tri! — prekinuo ga je stari Jovan s neprikrivenim ponosom.

TEMPO I BUGARSKI GENERAL

Posle oslobođenja Bugarske od strane sovjetskih trupa, sredinom septembra 1944 godine, Glavni štab za Makedoniju nalazio se u jednom selu ispod Skopske Crne Gore, prema Kumanovu. Te večeri kad je u susedno selo stigao bugarski general iz Sofije, u štabu su bili samo Svetozar Vukmanović Tempo i Lazar Koliševski. General im je, odmah po dolasku, poslao jednog našeg borca s „naredbom“ da dođu kod njega. Kad je borac to saopštio Tempu, ovaj mu reče:

— 'Ajde ti reci generalu neka on dođe k nama, ako mu nešto treba.

Uskoro je general došao i počeo da mitinguje o načinu i potrebi borbe protiv Nemaca. Njegova priča trajala je gotovo ceo sat. Drugovi Tempo i Koliševski slušali su ga vrlo pažljivo.

— Je li, generale, upitao ga je najednom Tempo — a gde je tebi vojska?

— U Bugarskoj — odgovorio je ovaj.

— E, kad dovedeš vojsku, onda ćemo i da razgovaramo, odbrusi mu Tempo.

MARKO OREŠKOVIĆ U PARTIZANSKOM ZATVORU

Avgusta 1941 godine uputio se Marko Orešković iz Like u Drvar radi povezivanja ustaničkih snaga Like i Bosanske Krajine. Imao je na sebi opanke, lički prsluk i crvenu kapu. Pred sam ulazak u Drvar zaustavi ga partizanska patrola jer joj se učinio sumnjiv. Marko pokaza partizansku propusnicu koja je glasila

na njegovo ime, ali partizanima to nije bilo dovoljno, nego ga pretresu. Prilikom pretresa nađu mu drugu legitimaciju, pod drugim imenom, sa žigom „ustaškog redarstva“, pomoću koje se kretao po okupiranoj teritoriji. Time je njihova sumnja dobila „očiglednu potvrdu“ i Marka povedu prema zatvoru.

— Dobro, drugovi, odvedite me do Ljuba Babića, pa ćemo se tamo sporazumjeti, kad mi već ne vjerujete. . .

— A, gle ti njega, molim te. . . Ne trebaju Babiću ustaški špijuni.

Svako dokazivanje i ubeđivanje bilo je uzaludno i Marko je dopao u zatvor.

Uskoro ga je tamo prepoznala jedna drugarica iz Like, obavestila rukovodioce i Marka su odmah pustili.

Izlazeći, Marko je rekao:

— Od 1929 godine pa naovamo ni jedan režim nije prošao a da se nije očešao o mene, pa evo, ni ovaj, moj, partizanski.

NAORUŽANJE DEMONJINE BRIGADE

Na jednom sastanku Štaba Šestog korpusa sa štabovima divizija i brigada u junu 1943 godine komandanti brigada govorili su, između ostalog, o naoružanju svojih jedinica. Narodni heroj Nikola Demonja, komandant Sedamnaeste brigade, bio je veoma kratak.

— Od naoružanja — rekao je — imamo sve ono što ima neprijatelj, jedino nemamo tenkove — jer su malo pretvrđi za naše puške i puškomitraljeze, i avione — zato što se nismo još uvežbali postavljati zasede u oblacima.

ŽELJA VLADIMIRA NAZORA

Odmah po dolasku na oslobođenu teritoriju Vladimir Nazor je zaželeo partizansku uniformu i pištolj. Kad su mu drugovi rekli da mu to, zbog njegovih godina, nije potrebno, on je odgovorio:

— Pa kad može čiča Janko (Moša Pijade), koji je manji od mene, nositi i pištolj i pušku, zar ja nisam dorastao bar za pištolj?!

JURIŠ INTENDANTA ČUKA

Štanjel je poznato partizansko selo u Slovenačkom Primorju (na raskršću puteva Trst — Gorica — Furlandija). Zato su italijanski fašisti, čim bi saznali da u neposrednoj blizini sela nema veće partizanske jedinice, organizovali na njega „bojni“ pohod, koji se obično svršavao smrću mnogih kokošaka.

Jednom zgodom, u leto 1943 godine, dođu u Štanjel tri kamiona „kokošara“. Ovoga puta trebalo je da se akcija proširi i na goveda i svinje.

Baš u tom času nalazio se u selu partizanski intendant Čuk. Došao je s dvojicom drugova radi dogovora s narodnim odborom o prevozu hrane za 30 diviziju. Našavši se u takvoj situaciji, Čuk ugrabi momenat i izvuče se na kosu iznad sela u pravcu Kobdila. Uskoro mu se pridruže nekoliko pionira i dvatri seljaka s oružjem. Dotle su fašisti već počeli da otvaraju staje i vuku goveda i svinje.

Tada Čuk opali iz puške i snažno viknu:

— Juriš!

Njegov uzvik složno su prihvatili pioniri i pošto su ispalili nekoliko metaka, Čuk je nastavio:

— Prvi bataljon desno... drugi opkoljavaj selo... treći bataljon...

Fašiste je uhvatila smrtna panika. Ostavili su „bojne trofeje“, pa su se za tren oka ukrcali u kamione i odmah glili prema Trstu.

„PITAJ ISTORIJU“

Po okupaciji Hercegovine od strane Italijana živio je u Bileći Jefto Popara, „narodni mudrac“, kako su ga zvali zbog njegovih priča, šala i dosjetki. Za vrijeme ustaničkih dana on se „sprijateljio“ s italijanskim komandantom da bi na taj način iskušao neprijateljske namjere.

Kad su partizanski odredi pod komandom Save Kovačevića počeli nanositi okupatoru sve žešće udarce, komandant italijanske vojske riješi da krene s vojskom prema Banjanima i Grahovu, da sve „pod nož stavi“. Dan uoči pokreta pozove k sebi Jefta Poparu i zapita ga:

— Zašto se ovi Crnogorci bune kad im je naša kraljica Elena rod?

— To su naslijedili od djedova, gospodine — po muškoj lozi — odgovorio je Jefto.

— E, idem tamo s vojskom, sve ću pobiti i popaliti.

— Možeš, gospodine, imaš lijepu vojsku, ali bih ti jedno preporučio: prije nego što kreneš tamo pitaj istoriju!

Jeftov odgovor komandant nije umio protumačiti, pa je prekinuo razgovor.

Dotle su u kafani s nestrpljenjem očekivali Jefta.

— Šta bi, Jefto? — zapitali su.

— Ništa, ovaj italijanski zavrzan naljutio se na Crnogorce, osobito na Savu, pa hoće, veli, da sve pobije i popali. A on, siromah, ne zna da su se otuda i bolje vojskovođe vraćale pocijepanih turova. Zato mu i rekoh da pita istoriju.

Komandant, naravno, nije poslušao Jefta i krenuo je s vojskom prema Petrovićima. Međutim, dočeka ga Sava i vrati. Sjutradan krenu ponovo, ali ovoga puta bude zarobljen.

— Šta bi, Jefto, gdje ti je zavrzan? — pitali su ga poslije borbe.

— Ostao je kod Save na Vilusima, u gostima.

„BEZEC, DRUŽE...“

U ljetnoj noći 1942 godne maršovala je Četvrta proleterska brigada prema Mrkonjićgradu. U praćem vodu Petog bataljona bio je Gojko Mihić, poznat kao strastan pušač. Budući da ni on ni iko u vodu nije imao duvana nekoliko dana, Gojko je bio jako nervozan.

Pred Mrkonjićgradom dat je kratak zastanak. Čim su se spustili na zemlju, borci su počeli da dremuckaju.

Kad je uskoro zatim dato naređenje za pokret, trgao se Gojko i baš u tom času proletio je ispred njega svitac. Onako, još bunovan, poluotvorenih očiju Gojko reče:

— Bezec, družel!

Svitac je odleteo dalje, a Gojko, razljućen na takav „nedrugarski postupak“, doviknu:

— Družo, stani bar da vidim ko si, pa iako mi nećeš dati da pušim.

SPIRITISTIČKA SEANSA

Hiljadu devetstotina četrdeset i druge godine, prilikom prodora za Bosnu, Peta crnogorska proleterska brigada danima je gladovala. Međutim, bez obzira na to, bilo je naređeno da nijedan borac ne sme svojevolutno svraćati u kuće i tražiti hranu. Borac Janko Janković se, i pored toga, koristio svakom prilikom da kradomice od drugova svrati tu i tamo, uzme parče hleba i sam pojede. Nekoliko puta su ga za to prekorevali, ali bez uspeha.

No na prvoj bataljonskoj priredbi dali su mu lekciju. Jedna od tačaka bila je i „spiritistička seansa“. Na sredini kuće postavljen je sto, prekriven čaršavom, a ispod stola sedeo je partizan. Tada su pojedinci prizivali „duhove“ i postavljali razna pitanja. Jedan se interesovao za svoga pokojnog oca, drugi za dedu itd. Na kraju je jedan postavio ovakvo pitanje:

— A da, kad sve znaš, kaži koje je najveće čudo u svetu ovih dana.

— Najveće je to što Janko Janković nije za poslednjih šest dana svratio ni u jednu kuću — odgovorio je „duh“. Janko od tada nikada više nije svraćao po kućama.

BABA JOVANKA I PARTIZANSKI ŠTAB

Za vreme neprijateljske ofanzive na Kozari juna 1942 godine Nemci i ustaše su došli u Kozarac i saznali da se u malom bosanskom selu Vidovićima, u kući baba Jovanke, nalazi partizanski štab. Odmah

su se razvili u strelce i uputili se kući najprečim putem. Ispred same kuće sreli su baba-Jovanku i upitali je:

— Je li, ti, stara drtino, gde je kuća baba-Jovanke?

— Ja sam baba-Jovanka, a ovo je moja kuća — odgovorila je.

— Nalazi li se u tvojoj kući partizanski štab? — upitao je jedan ustaški oficir.

— Eno ga i sada u kući — rekla je.

Posle tog odgovora Nemci i ustaše su počeli vrlo oprezno da opkoljavaju kuću. Kad je obruč bio sasvim pritegnut, pripucali su i pozvali iz sveg glasa partizane da se predaju, ali se iz kuće niko nije odazivao.

— Ti lažeš, stara drtino, u kući nema nikog — obrecnuli su se tada na babu.

Nato baba-Jovanka uđe u kuću, iznese jednu jelovu tojagu i reče:

— Ama kako nema, ne bilo vas! Zar ovo nije partizanski štab? Zaboravio ga je najstariji partizan pri polasku.

KAD NEMA KOKOŠKE

Zeko Vojvodić je bio prekomandovan iz Prve proleterske u Prvu dalmatinsku brigadu. Odmah je krenuo na put. Prva dalmatinska jedinica na koju je naišao bila je upravo bataljon kojim je on trebalo da komanduje. Bio je umoran, a još više gladan. Kod gostoprимljivih Dalmatinaca nije mu bilo nužde sam da traži hranu, jer su ga kuriri odmah saleteli:

— Druže komandante, ti si gladan, pa ako hoćeš možemo ti spremi jednu kokošku za večeru.

Zeku se učinilo da je to mnogo, pa se nećkao.

— Batalite, kakvu kokošku. Dajte vi meni zalogaj ljeba ako imate.

Kuriri su bili već otrčali iz kuće. Zeko se osmijehnu i sleže ramenima. Nije prošlo ni pola sata a pred njim je stojao vižljasti, nasmijan i zadihan kurir raportirajući mu:

— Druže komandante, nije bilo kokoške pa smo, u tvoju čast, iz intendature, zaklali tele. Biće dosta za sve!

PUŠKOMITRALJEZ „NA ZAJAM“

U opštoj akciji na Kalnički partizanski odred u jesen 1942 godine ustaše su postavljale zasede u gotovo svim selima Hrvatskog Zagorja. Tako je jedne noći komandant odreda, Mate Jerković, koji se kretao sa jednim bataljonom, naleteo na jednu od njih.

— Stoj! Ko ide? — povika ustaša.

— Druga satnija — odgovori smesta Mate Jerković.

— Bojni zov? — ponovi ustaša.

— 'Ajde, ne zadržavaj nas. Dolazimo pravo iz Zagreba.

Za vreme tog dijaloga Kalničani se nisu zaustavljali, pa zbunjeni ustaša promrmlja:

— 'Ajde, prolazi.

Ali, pošto mu se šarolikost partizanskih uniformi ipak učini čudnovata, upita:

— Pa kako ste to obučeni?

— Radi borbe protiv partizana, maskirani — odgovori Mate Jerković.

— A, da, pa i mi to često radimo — dodade brzo ustaša.

Mate Jerković pusti da svi partizani prođu, pa onda i sam krenu. No najednom zastade i priđe puškomitraljescu ustaške zasede.

— Kog vraga će ti ta strojica ovde? — reče mu on drsko. — Daj je nama za noćas.

— 'Oćeš mi je vratiti ujutro?

— Hoću — odvrati Mate Jerković, — odgovorom koji nije dopuštao sumnju, — kako da neću, — pa nabaci puškomitraljez na leđa i požuri za jedinicom.

VUČICINA HRABROST

U ljeto 1943 godine nekoliko drugova iz Okružnog komiteta Partije za Srednju Dalmaciju prevozilo se danju drvenim brodićem sa Drvenika na Šoltu. Jedan italijanski avion, koji je patrolirao na tom otkjaku obale, spazi ih i poče da tuče iz mitraljeza. Putnici se nađoše u nezavidnom položaju: ostati na barci značilo je gotovo sigurnu smrt, a skočiti u more i potražiti spas plivanjem takođe nije obećavalo mnogo. Pa ipak im se učinilo privlačnijim ovo posljednje. Na brodiću je ostao jedino kurir Vučica.

Avion je još neko vrijeme nadlijetao i mitraljirao, a onda, nesvršena posla, nekud odletio. Kad su se poslije kraćeg vremena svi ponovo sakupili na brodiću, nije bilo kraja divljenju hrabrosti Vučice. Najednom ga neko od prisutnih zapita:

— Reci nam, molim te, zašto i ti nisi skočio u more?

— Ne znam plivati, glasio je odgovor.

OTŠTETA

U jesen 1942 godine jedna italijanska fašistička jedinica podigla je u bašti seljaka Markovine iz Primorskog Dolca kod Trogira nekoliko baraka. Kad su završili posao, jedan oficir dođe s tumačem i upita Markovinu:

— Koliko da ti platimo otštetu?

— Ništa — uzvрати odmah Markovina.

— Reci samo, koliko — ponovio je oficir, kad mu je tumač preveo odgovor.

— Ma ništa, šta ćeš platiti — ponovi Markovina.

— Ama kaži, čoveče, platićemo ti koliko želiš — po treći put će oficir da bi odobrovoljio seljaka.

— A šta ćete mi platiti — uzviknu sad Markovina — otići ćete vi i tako, pa će mi sve ostati fraj.

PARTIZANSKO KOSOVO

U drugoj polovini juna 1942 godine povlačila se preko Treskavice Treća sandžačka brigada. Puteljkom kojim je brigada išla prolazile su ponekad samo divokoze.

Ispod samog vrha Treskavice 2.088 m bio je kratak zastanak. Posedali umorni borci i povelu razgovor. Neko iz kolone postavi pitanje:

— Koji je danas dan, drugovi?

— Vidovdan — odgovori jedan drug.

— E, moj kneže Lazare, šire je ovo naše partizansko Kosovo od tvoga. . . Čitava zemlja je Kosovo, pa još i dalje — uzviknuo je prota Karamatijević.

PSOVKE POSLE BOJA

Početak leta 1942 godine Drugi bataljon Trećeg ličkog partizanskog odreda, pod komandom Staniše Opsenice (kasnije proglašenog za narodnog heroja) vodio je jedan dan neprekidnu borbu protiv ustaša oko Perušića u Lici. Ređao se juriš za jurišem s jedne i s druge strane i položaj prelazio iz ruke u ruku nekoliko puta. Predveče se borba utišala, a onda su se partizani i ustaše počeli dovikivati i psovati. Veče je bilo tiho, položaji sasvim blizu, pa se mogla čuti svaka izgovorena reč.

Obilazeći položaj naiđe Staniša na jednu grupu koja je baš toga časa na ustaške psovke odvrćala još masnijim.

— Što se svađate, vragovi, možete se još i potući — rekao je Staniša i produžio obilazak.

S PARTIZANSKOM PROPUSNICOM

U jesen 1941 godine u Hercegovini je bila oslobođena dosta velika teritorija, na kojoj su se izdavale specijalne propusnice za kretanje.

Jednog seljaka, koji je tada došao na železničku stanicu Konjic, zaustavi ustaša:

— Daj propusnicu!

Seljak je izvadi. Ustaša ugleda na njoj crvenu petokraku zvezdu, namršti se i dreknu:

— Šta je ovo? Ne valja ti ta propusnica!

— Ma, ti si lud, kako ne valja! Jutros su me s njom propustili vojnici na osam mesta, a ti da mi sad kažeš da ne valja.

ZABORAV

Savić Jelušić bio je puškomitraljezac u 4 bataljonu Pete crnogorske proleterske brigade. U jesen 1942 godine bataljon je u toku čitavog dana vodio borbu protiv Njemaca. Bila je već pala noć kad se četa u kojoj je bio Savić morala na brzinu izvući iz njemačkog obruča.

Pošto se četa izvukla i koncentrisala, Savić će onda glasno:

— E, drugovi, osramotih se — zaboravih municiju.

— A šta ti je ovo u torbi na leđima? — upitao je drug do njega, pipajući rukom okvire pune municije.

„U ZADNJA JE, MILE MOJE“

U jesen 1941 godine kočijaš Kadić iz Spuža vozio je svojim fijakerom za Podgoricu poznatog italijanskog špijuna. Tom prilikom partizani su ugovorili s Kadićem da ga ovaj i vrati, a da će ga oni na određenom mjestu sačekati.

Međutim, u povratku špijun, kao da je znao, nikako nije htio da sjedne u Kadićev fijaker, nego u drugi, koji je išao pozadi njega. Na ugovorenom mjestu jave se partizani određenim znakovima. Našavši se na mucu kako da saopšti da se špijun ne vozi u njegovom fijakeru, Kadić je zapjevao:

— „U druga je lale moje,
u zadnja je mile moje.“

Partizani su se odmah dosjetili, sačekali drugi fijaker i uhvatili špijuna.

ISKRIVLJAVANJE LINIJE

Jednom prilikom u Bosni 1942 godine komesar Četvrte proleterske brigade Mitar Bakić pozove Spasa Drakića, zamjenika komesara bataljona, i prekorno mu reče:

— Je li, Spaso, vi slabo pazite na liniju — uzimate od seljaka ponekad i neredovnim putem... Morate voditi računa i o tome...

— Ama, družo komesaru — odgovorio je Spaso — mi pazimo liniju koliko možemo, ali ponekad je to i teško; zatežem na jedan kraj ja, a na drugi Marko Šofranac (intendant bataljona), pa kad se na njegovu stranu objesi trista gladnih stomaka, onda se, bogme, ponekad linija i iskrivi.

STRAH

Polovinom 1943 godine u Mostaru se, poslije Pete ofanzive sklonio po kućama čitav Mostarski bataljon. Fašisti su to saznali, pa su, pored mnogih racija i premetačina, ojačali i svoje patrole i postaje po gradu.

No ipak ih je sve više obuzimao strah od prolaznika, od svakog šušnja i pucnja. Desilo se tako da je u centru grada, u Račini, jedna fašistička četa doživjela jedno takvo „vatreno krštenje“.

Naime, jednom Mostarcu, kada je prolazio na biciklu pored fašističke čete, iznenada je eksplodirala guma. Četa se začas raspršila po ulici, vojnici su plegali po zemlji, prestravljeni i unezvereni. Zatim su se, kad su vidjeli kakvu su sramotu doživjeli, brzo prikupili i osramočeni napustili ulicu.

PROPRATNO PISMO

U avgustu 1943 godine dio Sjevernodalmatinskog partizanskog odreda napao je kod Skunadina italijansku motorizovanu kolonu koja se kretala iz Šibenika ka Zadru. U toj akciji, pored ostalog, zarobljeno je i pet italijanskih vojnika, od kojih su dvojica bili ranjeni.

Pošto se ranjenicima nije mogla odmah pružiti potrebna ljekarska pomoć, naređeno je da teško ranjeni uzjaše na magarca, a onaj drugi da ga vodi do najbližeg italijanskog garnizona u selu Zaton. Sa njima je poslato komandi italijanske jedinice u Zatonu propratno pismo, u kome je između ostalog pisalo:

„Pošto ne možemo hitno pružiti pomoć vašim ranjenim vojnicima, upućujemo ih vama na liječenje. Time vam još jednom potvrđujemo našu partizansku čovečnost, a od vas ne tražimo ništa drugo nego da nam vratite zdravog magarca i da se na njemu ne pravite junaci kao obično. Jer, iako je životinja, vrši progresivniju ulogu od vas“.

TOMO JABLAN I KUHINJA

Jula 1944 godine vodila se teška borba oko Andrijevice. Tomo Jablan, postariji seljak, bio je nekoliko dana ranije raspoređen u kuhinju. Nećkao se, ali mu nije bilo druge. Kad je počela borba, ostavi Tomo kuhinju i pravo na komesarovu osmatračnicu.

— *De je Treća četa, družo komesare?*

— *Šta će ti četa, Tomo, tamo je tvoj zadatak.*

— *Ja tamo neću, nego idem đe se obrazi dijele, a ako nema ko kuvati, hajde ti pa „vari“* — odgovori Tomo.

POSLEDNJI OSTACI

Početak septembra 1942 godine u Kaštel Starom Italijani i ustaše bacali letke upućene partizanima u kojima su se „poslednji ostaci bandi“ pozivali na predaju. Kao krajnji rok određen je 15 septembar. Elem, noću uoči 15 septembra s Kozjaka zaštekću mitraljezi. Italijani koji su bili na stanici brže bolje otrče u zaklon. Videvši to, železničari su im govorili: — Ma nije to ništa, to se poslednji ostaci predaju!

ŠTEDNJA SNAGE

Bilo je to u junu 1942 godine. Drugi bataljon Prve proleterske brigade odmarao se gladan već treći dan kod Lučkih Koliba na Zelengori.

— Vala, drugovi, lijepa planina! — uzviknuo je neko.

— Koja vajda kad je pusta i gladna — dobacio je drugi.

To je dalo povoda Maksu Sekuliću da pred četom ispriča iskustva šesnaestodnevnog štrajka gladu u cetinjskom zatvoru. Imao je namjeru da pouči drugove kako treba racionalno iskoristiti snagu mišića kad se dođe na „tanke grane“.

Pričajući to smotao je cigaretu, pa pošto nije imao vatre, obrati se Marku Katniću, koji je sjedio i pušio malo podalje od njega:

— Oprosti, Marko, oćeš mi donijeti taj oganj da našdijem?

— Oprosti i ti meni, Makso, ali ja moram da štedim snagu — odgovori mu Marko.

„IZGUBLJENA ĆUSKIJA“

Početkom 1942 godine jedna grupa partizana trebalo je da poruši cestu koja vodi od Rudog prema Pljevljima. Pored ostalih u grupi su bili i Gojko Radović i Aco Nikolić. Uoči polaska, svaki od boraca je bio zadužen sa po jednom alatkom, koju je imao po izvršenom zadatku vratiti — budući da su bile pozajmljene od seljaka. Aco Nikolić, naprimer, nosio je dosta tešku gvozdenu ćuskiju.

Akcija je izvedena za vrlo kratko vrijeme, i to noću. Po povratku u četu, Nikolić se sjetio zaduženja alatom, pa će tek:

— A, Gojko, što bi sa onom mojom ćuskijom?

— Na ramenu ti je druškane — odgovori mu Gojko.

TRGOVINA GAZDA „ŠARCA“

Ubici za Banja Luku, dok čitav grad odjekuje od uličnih borbi, jedan ranjeni borac polako se penje uz brdo Petrićevac prema brigadnom previjalištu i usput puši cigaretu.

Uh, pobogu, gdje nađe tako lijepe cigarete, da i ja pođem? — užurbano ga pripita neki „duboki“ pozadinac.

— Eno, dolje, u radnji gazda „šarca“ — odvrati mu ranjenik.

— Ama koga to Šarca? Ja nijesam čuo za tu trgovinu, a ovdašnji sam — opet pripita pozadinac.

— Eno onoga dolje što rešeta po gradu, čuješ li? — nasmija se ranjenik obraćajući mu pažnju na paklenu paljbu nemačkih mitraljeza „šarca“.

SILE OSOVINE

U Četvrtoj ofanzivi proleter i zarobe nemačkog majora i jednog Italijana. Sprovodnik ih poveza neka kvom uzicom i potera pred sobom. Idući tako naiđe na druga Koču Popovića koji ga upita:

— Ko su ti ovi?

— Sile osovine, družu komandante, smejući se odgovori sprovodnik.

HRABRI BERSALJER

Dogodilo se to u Crnoj Gori 1943 godine. Jedan italijanski poručnik dobije naređenje da neko od njegovih vojnika po svaku cenu donese radio-stanicu sa vrha jedne čuke, koja je bila pod vatrom partizana.

Posle dugog moljakanja i pričanja o „majci Italiji“, koju treba spasiti i braniti, javi se jedan bersaljer.

Poručnik, sav srećan, potapša ga po ramenu i pohvali pred ostalim vojnicima, pa, da bi mu okušao hrabrost, neprimetno izvadi pištolj i opali na bersaljera dva metka: jedan kroz šešir, a drugi kroz šinjel. Iznenaden, vojnik je stajao ukočen i samo treptao očima:

— Bravo, Italija je spasena. Ovakvi se hiljadili — viknu oduševljeni poručnik — ovo je hrabrost. A sada idi odmah pa neka ti dadu nov šešir i nov šinjel.

— A pantalone? — upita bersaljer.

— Pantalone? Pa ja u njih nisam pucao.

— Da, ali ja jesam, sinjor tenente — odgovori „hrabri“ bersaljer.

ČIČA MARKO — PENZIONER IZ LJEŠANSKE NAHIJE

Osamnaestog jula 1941 godine ustanici su zauzeli Kolašin. Na zgradi bivšeg sreskog načelstva pojavila su se dva nova natpisa: Mjesni komitet Komunističke partije Jugoslavije za Kolašin i Vojni komitet Narodne revolucionarne vojske Kolašin. Jednog dana stražari su primjetili malenog čičicu, sjedih brkova, u crnogorskom odijelu kako zagleda u zgradu.

Jedan od stražara ga zaustavi i upita:

— Je li, stari, ko si ti, i odakle?

— Što te to interesuje?

— Interesuje me, bolan, nepoznat si mi!

— Kad si baš toliko radoznao da ti kažem: ja sam čiča Marko, penzioner iz Lješanske Nahije.

— A kako ti je prezime?

— Čiča Marko, odgovori Moša Pijade, jer je to on bio, ne zadovoljivši stražarevu radoznalost.

RAČUN VICA BULJANA

Jednom prilikom 1944 godine vozio se Vice Buljan sa još jednim partiskim funkcionerom malim motornim čamcem. Na putu ih je zadesila bura i oni su dobili „morsku“ bolest. U jednom mestu iskricali su se, s tim da odmah nastave vožnju. U međuvremenu neko im je doneo ručak. Tek što je Vice primio porcije s jelom jednostavno ih je iskrenuo i prosuo u more.

— Zašto? — upita ga saputnik.

— Lakše mi je ovako, nego malo kasnije da buljim oči — odgovorio mu je Vice.

DOKAZ

Negde ujesen 1944 godine prispeo je u okolinu Čajniča jedan bataljon Šeste crnogorske brigade. Na tom terenu trebalo je odmah pristupiti organizovanju narodne vlasti. Uoči konferencije došao je kod komesara bataljona Boža Petrovića i seljak Rasim, s torbom o ramenu u kojoj je bila plećka mesa i boca rakije.

Čim je seo, Rasim izvadi ponude iz torbe i počeo razgovor.

— Čuj, bolan, gospodine komesaru, ja sam ti za ovo još od onog vaktā... Ako ne vjeruješ, daj ti meni neku komunističku knjigu, pa ćeš vidjeti kako ih čitam...

NE DOLIKUJE VAM

Odmah posle julskog ustanka, kada su Italijani zauzeli Žabljak, jedna njihova četa upadne u selo Pitominu i otvori paklenu vatru na kokoške.

Partizanska trojka, koja se nalazila u šumi blizu sela, da bi saznala šta se to dešava, presrete jednu ženu koja je bežala s petlom ispod miške.

— Šta se to događa?

— Ratuje Emanuelo s kokoškama — odgovori ona.

— Šta, Italijani!?

— Zato sam i došla, znala sam da ste ovde u šumi pa sam htela da vas obavestim da ih slučajno ne biste napali, da ne ocrnite obraz.

— Zašto da ne ocrnimo obraz?

— Ama, ne dolikuje vam. Ovakvu bi vojsku i mi žene prakljačama raščerale.

TEŽAK ZADATAK

U proljeće 1943 godine naše jedinice i ustanove na oslobođenoj teritoriji srednje Dalmacije bile su u vrlo teškim prilikama u pogledu ishrane. Sa ostalim gladovali su i članovi Okružnog komiteta Partije, koji je tada bio smješten u selu Brštanovu. Jednog dana neki seljak donese na poklon drugovima iz Komiteta sedam jaja. Odmah su ih skuhalo i tada se našli u neprilici kako da ih podijele, jer je tada u sjedištu Komiteta bilo samo šest lica. Slože se da podijelu izvrši drug Ante Jurjević Baja. On se prihvati tog nezahvalnog posla i svakome da po jedno jaje, a kad dođe na ono sedmo, odmah naglasi da ga se on lično odriče, a to učiniše i ostali.

— Kad ga neće niko, onda ne preostaje drugo nego da ga bacim kroz prozor, zaključio Baja, i to učini.

Pet iznenađenih pogleda naglo se usmjereše prema prozoru, a onda jednoglasno povikaše:

— Šta učini, pobogu!

BLAGO NEPLIVAČU

Sproleća 1944 godine trebalo je da se Vice Buljan i Pavao Krce barkom prebace iz jednog sela na obali Jadrana u drugo. More je bilo nemirno. Pred ulazak u barku zapitao je Vice Pava.

— Pavo, znaš li ti da plivaš?

— Ne — odgovori ovaj.

— E, blago tebi, ti ćeš bar odmah potonuti, a ja treba da se izmučim pa tek onda da odem na dno.

NA PARTISKOJ KONFERENCIJI

Kad je ujesen 1942 godine održavana partiska konferencija za Liku, u salu je pored mnogih delegata došao i jedan ranjeni borac na štakama. On nije bio delegat, a nije bio ni član Partije. Delegati su ga pogledali i počeli se pitati „otkud i zašto će ovaj ovde“. A onda mu je prišao Mile Počuča i upitao:

- Je li, druže, a što si došao ovamo?
- Hoću da prisustvujem konferenciji.
- Pa dobro, jesi li ti član Partije?
- Ne, ali mislim da budem.
- E kad je tako, a ti onda sjedi.

U KOJU RUBRIKU?

Kako si stupio u partizane — upita personalac Pera Petrovića — dobrovoljno, mobilisan ili zarobljen?

— Niti dobrovoljno, niti zarobljen, niti mobilisan — odgovori Pero.

— A da kako? — začudi se personalac, pošto nije imao četvrte rubrike.

— Dobro, — reče Pero, — ja ću ti ispričati, a ti me stavi u koju hoćeš rubriku.

Jedno veče dođoše kod mene deset partizana. Odmah mi narediše da nosim ranjenika u selo udaljeno od moga dva sata hoda, a ženi da spremi večeru, ako što ima u kući. Svako pođe na svoj posao. Bilo je kasno u noć kad sam se vratio. Čim stigoh, reče mi jedan od partizana: „Sada ćeš donijeti malo slame da prenoćimo“. I to uradim. Čim smo to svršili, reče mi jedan postariji partizan da nahranim

konje u intendanturi. Kad se vratih, mislio sam da je za tu noć sve gotovo. Taman počeo da večeram, eto ti jednoga, pa će meni: „Anu, večeraj brže, da ideš da melješ kukuruz na žrvanju“. Ostavih na to kašiku i rekoh: „Druže, biste li vi mene primili u četu?“ Primiše me i dadoše mu pušku. Eto tako je bilo, pa sad ti vidi u koju ćeš me rubriku.

LIČKI BLAGOSLOV

Došao partizan u kuću neke babe, Ličanke, a ona, videći ga u novim čizmama, zadovoljna uzvikne:

— Bogme si ti, dijete, obučen. Odakle ti tako dobre čizme?

— Skinuo sa Švabe, bako — odgovori borac.

— E, da bog da ih, sinko, čitavog života sa drugog skidao kad si taki junak! — od srca ga blagoslovi baka.

„HVALJEN ISUS, HRVATI!“

Na jednom političkom zboru 1943 godine u Livanjskom Polju, pred okupljenim Srbima, Hrvatima i muslimanima govorio je i Pavao Krce, istaknuti član Hrvatske seljačke stranke, iz okoline Sinja. Osnovno u njegovom govoru, a i ostalih govornika, bilo je: potreba neprestanog jačanja bratstva i jedinstva. Poslije njega dobi riječ neki HSS-ovac iz Livna koji poče ovako:

— Dobar dan, Srbi i muslimani. Hvaljen Isus Hrvati!

— Lipo, gospe mi, dobaci na to Krce, mi sastavljamo, a ti rastavljaš!

DESET DANA KONJA, DESET KOBILU

Kad je, posle svog formiranja 1942 godine, Četvrta proleterska brigada maršovala za Bosnu, imala je priličan broj ranjenika koji su se kretali zajedno sa njom. Međutim, bilo je dosta ranjenika koji su zahtevali da idu sa svojom jedinicom. Tako je Ivo Strugar, zvani „Repato“, koji je bio ranjen u nogu na dva mesta, zamolio komesara da mu da konja kako bi se kretao sa svojim bataljonom.

— Bolje da ideš u bolnicu — savetovao mu je komesar.

— Makar jedno deset dana — insistirao je i dalje Ivo.

— Dobro — pristao je na kraju komesar Boško Đuričković.

Kad je deset dana prošlo, pozove ga komesar i upozori na njegovu reč.

— Jeste, družo komesaru — odgovorio je Ivo, — mi smo se dogovorili da jašem konja deset dana, ali ti bi mi sad mogao dati kobilu da jašem, a posle deset dana opet ćemo se dogovoriti.

Komesar se nasmejao, a Ivo je nastavio kretanje s bataljonom.

EKSPLOZIVNA KRAVA

Upala neka krava u partizanski magacin i navalila na sanduk s dinamitom. Spazivši je, ljutiti magacioner zgrabi kolac, uzmahnu na nju, ali se u poslednjem trenutku predomisli i progunda:

— Vala da se ne bojim da ćeš eksplodirati, ja bih ti pokazao kako se jede dinamit!

KUVAR I TENKOVI

Kad su partizani prvi put napadali Banja Luku, sastala su se negdje iza ponoći dva kuvara dviju susjednih četa, sjede pored kazana i daju „prognoze“ o ishodu bitke. Odjednom se u daljini začu neko zvrjanje.

— Vidi tenka! — uskliknu kuvar Jovo i podiže glavu.

— Uh, gdje, gdje?! — skoči kuvar Đuro i prestravljeno se zagleda u pomrčinu.

— Kako gdje — eno ga čuje se pred gradom — mirno objasni Jovo.

— Pa tako, brate, kaži — smiri se Đuro — reci, „čuje se tenk“, a ne „vidi tenka“.

NEMA PRETSTAVNIKA HERCEGOVINE

Poslije Drugog zasedanja AVNOJ-a u svim našim jedinicama na časovima političke nastave borci su upoznavani sa značajnim odlukama Zasedanja. Uporedo se govorilo i o ulozi antifašističkih vijeća. Na jednom takvom sastanku u radnom vodu 2 bataljona Treće krajiške brigade politički delegat je htio da provjeri kako su borci shvatili karakter i značaj odluka.

— Ko će da objasni šta je ZAVNOBIH?

Jedan borac koji je tek prije nekoliko dana bio došao u partizane diže se da odgovori:

— ZAV... ZAVNO... ovaj ZAVNOBIH... pa to je sjednica.

— Ma neće biti baš samo sjednica — upao mu je u riječ delegat — jer i ovaj naš vodni sastanak je neka vrsta sjednica, pa je li i on ZAVNOBIH?

Borac pogledom dobro odmjeri svakog vojnika, pa kao iz puške, brzo odgovori:

— Ne, druže delegate, ova naša sjednica nije ZAVNOBIH jer ovdje nema pretstavnika Hercegovine.

STARAC RITER

Poslije oslobođenja Bihaća jedna baba čula da se u komandi područja dijeli neka roba, pa dođe da moli komandanta:

— Druže Stevo, daj mi jedne čakšire za mog starog. Ne mogu ga više gledati, postao pravi riter.

— Kakav riter, ženska glavo? — čudi se komandant.

— Bogami, pravi pravcati riter! — kune se baba. — Eno ga, sav je u ritama.

RAZLIČITE KLASE

Jedne noći 1941 godine, pre otvorenog izdajstva četnika, susrele se u Šumadiji, ispod Rudnika, dve čete, jedna Šumadiskog partizanskog odreda, a druga četnička.

— Stoj, ko ide? — upitao je partizan iz patrole.

— Ovde komandir četničke čete, kapetan Đorđević, iz 56-te klase (mislio je na klasu iz Vojne akademije), a ko je tamo?

— Ovde partizanska četa, komandir Ilić — iz radničke klase.

KOLIKO IH VOLI

Prošlog rata jedan italijanski oficir, da bi video koliko njihovu vojsku voli istarski narod, upita jednog Slovenca:

— Šta bi ti uradio za engleskog vojnika?

— Ništa! — odgovori ovaj.

— A za partizane?

— Ni za njih ništa.

— A za italijanske vojnike? — navaljuje oficir.

— Za njih bih radio čitavog života.

— Vrlo dobro, vrlo dobro, tome sam se i nadao. A šta si ti po zanimanju?

— Grobar — odgovori ovaj.

MALA RAŠA PROTIV VELIKOG RAJHA

Posle kapitulacije Italije, u Istri je buknuo sveopšti narodni ustanak. Nemci su nastojali da po svaku cenu ustanak uguše.

Jednoga dana je iz Pule prema Raši pošla jaka nemačka motorizovana kolona. Zastala je pred srušenim mostom na reci Raši. Na drugoj obali bili su partizani. Da bi ih na neki način zastrašili, Nemci su poslali partizanskom komandantu poruku ove sadržine:

„Ako se ne predate, u ime Velikog Nemačkog Rajha bićete uništeni“.

Kada je pročitao poruku, partizanski komandant je mirno odgovorio:

„Mala Raša prihvata borbu s Velikim Nemačkim Rajhom“.

NAJBOLJE JE KAD JE ČOVJEK ZDRAV

Za vrijeme ustanka neki nepoznati ljudi susreli jednog starog muslimana iz sela Otoke na Uni pa će ga upitati:

— Šta ti, 'adžo, onako misliš: jesu li bolji partizani ili četnici?

Nepovjerljivi hadžo, ne znajući kojoj strani pripadaju oni koji su ga pitali, odgovori skromno:

— Bogme, brate, najbolje je kad je čo'ek zdrav.

„STRATEGIJA“

U proleće 1943 godine, otstupajući ispred partizana koji su nadirali prema Crnoj Gori, četničke brigade su organizovale poslednji otpor na brdu iznad Brezovog Polja koristeći se bunkerima koje su Italijani ranije izgradili. Pri prvom partizanskom napadu četnici su bunkere napustili. Bježeći ispred partizana, vojvoda Pavle Đurišić naiđe na Milivoja Kapešića, koji se bio šćućurio u bunkeru čekajući partizane da im se pridruži.

— Zašto ne otstupaš? — viknu ljutito vojvoda. — Hoćeš da se predaš razbojnicima, je li?!

Videći da je uhvaćen u namjeri, Milivoje pokuša da izvrda.

— Ama kakva predaja, gospodine, bog s vama. Hoću da im se zabacim iza leđa, pa da otpozadi grunem.

Ali „vojvoda“, kome se dotada skoro polovina ljudstva bila predala partizanima, nije se dao prevariti.

— Vidim ja, zabacujete se vi njima iza leđa još od Neretve, pa sad nema ko da ih dočeka sa čela.

MAHMUT BUŠATLIJA GOST ŠEFA POLICIJE

Narodni heroj Mahmut Bušatlija, jedan od organizatora ustnka u Istočnoj Bosni, uhvaćen je jula 1941 godine u Maglaju, kada je pokušao da se prebaci na Ozren i doveden pred ustaškog šefa policije.

— Ko si ti? — pitao ga je šef policije nabusito.

— To je drskost, gospodine, velim vam, pravi bezobrazluk! — odbrusio je Bušatlija. — Moj ujak, ministar Kulenović, doznaće šta ste učinili.

— Kako, kako? — zbunio se policajac. — Molim, ko ste vi — dodao je mnogo blaže.

Bušatlija je ispleo cijelu priču. Eto, on, prvi rođak Pavelićeva prijatelja Kulenovića, došao je u Maglaj da kupi kuću. Želi tu sa porodicom da provede ljeto i hapse ga neki glupani kao da je on obični dronja ili zlikovac.

Šef policije mu je povjerovao. Štaviše, ponudio mu je jednu od svojih kuća na prodaju i uslužno ga odveo u hotel na spavanje.

Poslije nekoliko dana ustanici na Ozrenu slatko su se smijali dovrtljivosti Bušatlije i gluposti ustaškog šefa policije.

DALI SVE OD SEBE

Pre polaska u Bosnu, u borbu protiv partizana bojničnik je u Zagrebu održao govor domobranima. Između ostalog, naglasio je:

— Vi ste mladi i neiskusni, ali to nije tako važno. Glavno je da u borbi žrtvujete i date sve od sebe što se od vas bude zahtevalo.

Domobranci su napustili Zagreb i stigli u Bosnu. U prvom okršaju partizani su zarobili celu jedinicu. Jedan deo domobrana je dobrovoljno pristupio partizanima, dok su se ostali vratili u Zagreb i bili izvedeni pred sud.

— Zašto ste predali oružje i opremu partizanima? — upitao ih je sudija.

— Pa, gospodin boжник nam je prije polaska u Bosnu rekao da u borbi moramo dati sve od sebe — odgovori jedan optuženi.

NEPOZNATA RIJEČ

Početkom 1944 godine na času političke nastave u jednoj četi III bataljona Treće sandžačke brigade bilo je riječi o borbama naših jedinica u Srbiji 1941 godine. Sastanku je prisustvovao i komesar bataljona.

Negdje pri kraju časa, želeći da provjeri znanje boraca, komesar bataljona upita jednog:

— Kada su srpske jedinice prešle u defanzivu?

— Druže komesaru — odgovori ovaj — ne znam šta znači to „defanziva“.

Komesar je upitao još nekoliko boraca, i pošto nijedan nije znao da objasni značenje te riječi, obrati se čitavoj četi:

— Ko zna šta je to defanziva?

Tada se javi za riječ puškomitraljezac Spasoje Šarčević.

— Druže komesaru, takva riječ je nepoznata u našoj četi, nije se još odomaćila kod nas.

— I bolje što nije — odgovori mu smešeći se zadovoljno komesar.

ISTAKNITE KOŠULJE I GAĆE

Petnaestog maja 1945 godine na pregovorima o predaji 100.000 neprijateljskih vojnika, postavljen je zahtev da se u znak predaje istaknu bele zastave. Međutim jedan njemački general stavi primedbu:

— Ali mi nemamo belih zastava.

— E, onda istaknite košulje i gaće — pomože mu jedan naš oficir.

KARTU ČITAJ — SELJAKA PITAJ

O bučavajući svoje komandire čitanju karte i upotrebi busole, komandant Kalničkog odreda Mate Jerković duhovito im je dao i jedan praktičan savet:

— Kartu čitaj — seljaka pitaj!

Jednom prilikom dok je bataljon posle dugog noćnog marša odmarao u nepoznatom kraju reče komandant Jerković komandiru Čoki:

— Dede, Čoka, odredi stajnu tačku i kaži koje je ono mesto što se vidi dole pravo ispod nas.

Čoka je zadatak shvatio ozbiljno i odmah busolom počeo orijentaciju karte. Utom naiđe seljak s bremenom drva na leđima:

— Je l', čiko, koje je ono mesto što se vidi dole ispod nas? — upita Čoka.

— Marija Bistrica — reče seljak.

— E moj, Čoko, tako bi i moja tetka znala čitati kartu — dobaci mu komesar „Mrki“.

— Pa družo komesaru, komandant odreda je i sam rekao: „Kartu čitaj, seljaka pitaj“.

POBJEGOŠE ITALIJANI

U jednoj borbi je dio bataljona u kome je bio „Repato“ (tako su zvali jednog borca IV crnogorske proleterske brigade) bio zaustavljen neprijateljskom vatrom. Pred bataljonom žice, naprijed se ne može, a Italijani tuku žestoko. Naši polijegali po zemlji, uhvatili zaklon i čekaju. I ko zna kako bi se sve svršilo da se, najzad, „Repato“ ne uspravi i ne povika:

— E-hej! Pobjegoše Talijani!

Skočio je cio bataljon i jurnuo na Italijane, koji kad ugledaše partizane kako trče prema njima, dadoše petama vjetra.

ŽIKINO GLUMAČKO KRŠTENJE

Na improvizovanoj partizanskoj pozornici, na kojoj su umesto zavese bila dva vojnička ćebeta, grupa boraca 23 divizije davala je u jednom bosanskom selu priredbu za svoje drugove i meštane.

Između ostalih tačaka bio je i skeč u kome jedan radnik pred nemačkim komandantom mesta izražava želju da radi za nemačku vojsku i da bi želeo da bude što više posla za njega. Kada ga nemački oficir upita šta je po profesiji, on je trebao da odgovori da je grobar.

Međutim, borac Žika, koji je prvi put u životu igrao na pozornici, zbuni se od mnogih gledalaca pa, umesto da kaže — grobar, on reče — crkvenjak.

Istog trenutka gledaoci u prvim redovima čuli su nečiji glas iza ćebadi:

— Uh, bogati, čudo ne reče da si vladika.

ODLIKOVAN ORDENOM ZECA

U borbi protiv jedne manje partizanske jedinice čitav puk Italijana bio je do nogu potučen. Spaslo se svega nekoliko vojnika i komandant. Posle borbe komandant puka je poslao izveštaj svom pretpostavljenom o porazu. Ovaj izveštaj došao je do ruku italijanskog generala Roate, koji je, pročitavši ga, sa strane napisao opasku:

— „Komandanta puka odlikovati ordenom zeca!“

STO BAŠ SADA

Posle jedne borbe Petog šumadijskog odreda naiđe se među zaplenjenim materijalom i jedan veliki budilnik koji niko nije hteo da uzme. Utom naiđe Živorad Adamović Palančanin i, sav radostan, uze sat, pa ga pažljivo stavi u torbu.

Iste večeri odred krene u napad na jedno mesto. U streljačkom stroju borci su prilazili neprijateljskom položaju. Prenosila se komanda: „Tišina, tišina...“. Najednom započe jasno zvrjanje budilnika.

— Što baš sad zvoni kad smo pred bunkerima — ote se Palančaninu, i brzo leže na torbicu ne bi li prigušio zvonjenje. Borci se od sve muke nasmejaše i jurnuše na Nemce.

Posle borbe zadirkivali su Palančanina:

— Eto ti tvog sata, zamalo da nam upropasti napad.

Ali on se nije dao:

— Sat je dao signal za početak juriša i to u pravi momenat. Ko zna šta bi bilo da on nije na vreme zazvonio.

MIKONJINO TUMAČENJE

U Prvom bataljonu Pete crnogorske proleTERSKE brigade često su održavani kulturno-prosvetni časovi, a nekada i priredbe, kada bi to borba dozvoljavala.

Na času o postanku Zemlje, njenom okretanju i obliku, jedan drug, koji je ranije bio đak, objašnjavao je da je Zemlja okrugla kao lopta i, između ostalog, rekao je da, ako bismo pošli u jednom pravcu i stalno išli, došli bismo na isto mesto odakle bi pošli.

Mikonja Kostić, čovek već u godinama, kad ču ovo, skoči i reče glasno:

— E, to ti je, djetiću, božja istina, jer i mi smo pošli za Bosnu, a u maju ove godine evo nas odakle smo i pošli, da bi se opet vratili istim putem za Bosnu.

„STRUČNJAK“

Prilikom povratka iz Moslavine za Slavoniju jedna patrola Osamnaeste slavonske brigade ubila je neprijateljskog kurira — motociklistu. Kad je stigao komandant, narodni heroj Ivo Marinković odmah je zatražio jednog stručnjaka za motocikle. Javio se jedan i komandant mu reče:

— Zapali, družo motor.

— Razumem, družo komandante, reče borac, pa brzo nađe naručje slame i prekri motor.

— E, moj družo, ovakvih stručnjaka ima dosta.

No motocikl je ipak bio zapaljen, pošto je bio neispravan.

ZNA DOMOBRAN POSTUPAK

Zarobili partizani grupu domobrana i straše ih:
— E, sad ste obrali bostan: ima glave da vam poskidamo!

— Ne pali to kod nas! — smjelo odgovori jedan domobran. — Najprije vi nas ima da sprovedete štabu, tamo će nam održati predavanje o ciljevima narodnooslobodilačke borbe, pa će nas pustiti kućama. Znam ja to dobro, već sam se dosad tri puta predavao i tri vam puške donio.

SLABO SE IZRAŽAVA

Krajem aprila 1942 godine komandant Omladinskog bataljona Durmitorskog odreda pozva omladinca Živka Bojovića i naredi mu da izvidi četničke položaje. Komandant mu dade dvogled da se posluži prilikom izviđanja.

Međutim, kako nije znao da tačno podesi dvogled Živko odluči da podatke o neprijatelju prikupi na drugi način. Uputi se prema četnicima, zarobi četničkog osmatrača i povede ga sa sobom. Kad je došao pred kolibu u kojoj se nalazio štab bataljona, Živko zamoli jednog druga da pričuva četnika, a on uđe kod komandanta.

— Sjedi i pričaj šta si sve vidio — reče mu komandant.

— Druže komandante, pošto se ja slabo izražavam, doveo sam jednog pismenijeg od mene koji će vam sve lijepo ispričati.

A onda otvori vrata i pozva bradonju:

— Izvolite, gospodine profesore, ući!

„OVE RAGE NOSE NAŠE SNAGE“

Dok se kolona Prve proleterske brigade kretala uzanom prtinom kroz dubok sneg, dva konja su se zaglavila i zakrčila prolaz.

— Sklonite te rage s puta — doviknu jedan borac konjovocima ljutito.

Čuo to komandant brigade koji se baš tu našao, pa će borcu:

— Ove rage nose naše snage.

PUŠKOM NA TENK

Neprijatelj je s jednim vodom tenkova uporno pokušavao da prodre u selo Bijelu, koje je branio Prvi krajiški proleterski bataljon. Proleteru su se ručnim bombama suprotstavljali oklopu. U tome je naročito prednjačio borac Branko Vuković.

Njemu se pridružio i puškomitraljezac Šegan. Bacio je nekoliko ručnih bombi, a zatim je otvorio vatru iz puškomitraljeza na čelni tenk.

Meci su se odbijali od tenka ne nanevši mu nikakvu štetu.

Videvši to, Šegan je ostavio puškomitraljez, uzeo pušku od svog pomoćnika i počeo da nišani na tenk.

— Šta to radiš, Šegane? — upita ga komandir.

— Tražim rupu. Mora da je negde i tenk šupalj. Jer na šta onda diše? — odgovori Šegan i poče da gađa.

Poneti ovom duhovitošću svog druga, proleteru su uz poklik „ura“ zasuli ručnim bombama tenkove i odbili i drugi njihov juriš.

Sutradan su proleteru prepričavali svoju prvu borbu protiv tenkova.

— Bogati, Šegane, šta ti bi da gađaš tenk puškom?
— upita ga komandir.

— Ma, nijesam ni ja, družu komandiru lud, pa da ne znam šta puška more, a šta ne more učinit. Nego sam, pošteno treba govoriti, htio da razbijem strah od tenkova kod sebe, a more biti i još kod nekih.

IZVRŠILI ZADATAK

Posle jednog okršaja sa partizanima satnik je raportirao pukovniku:

— Gospodine pukovniče, moja četa je naišla na tragove partizana...

— Vrlo dobro i...? — prekide ga pukovnik.

— Borili smo se.

— Čestitam. Znači nije ostalo nijednog?

— Da, nijednog iz moje čete.

MARKO BOLJI OD FADILA

Jedan od organizatora ustanka na Kosovu 1941 godine bio je Fadil Hodža, narodni heroj, koji je tada nosio ilegalno ime Marko Marković. O njemu i diverzantskim akcijama koje je izvodio mnogo se pričalo na Kosovu.

Neki seljak koji je Fadila Hodžu dobro poznao priđe mu jednom i reče:

— Slab ti je odred, Fadile. Jesi li čuo kako se bori Marko Marković?

OKRZNULO GA

Za vreme napada na nemačke bunkere eksplodira mina u blizini puškomitraljesca Slobodana Ratkovića zvanog Era i rani ga, ali je on i dalje gađao iz svog „šarca“.

Kad se četa približila nemačkim bunkerima, jedan od drugova opazi krv na Slobodanovim ledima.

— Ero, pa ti si ranjen? — upita ga.

— Ma, nije to ništa. Okrznulo me samo — odgovori ovaj.

— Kako okrznulo kad si sav krvav?

— Pa tako, okrznulo me samo na pet-šest mesta — odgovori Era i pođe da se previje.

LAKO ĆEMO ZA OBRAČUN

Narodni heroj Ilija Hariš Gromovnik dođe jednog dana u Glavni štab Hrvatske po eksploziv koji mu je bio potreban za rušenje pruga i mostova na okupiranoj teritoriji. U to vreme u štabu se nalazio i drug Tito.

Kada je svršio posao i spremao se da pođe, drug Tito ga upita:

— Koliko si dosada srušio mostova, Ilija?

Hariš, koga su drugovi često to isto pitali, ne poznavajući druga Tita, reče:

— Ako te zanima, druže, pitaj Pavelića. On će ti najtačnije odgovoriti.

Tito ga potapša po ramenu i smešeći se dodade:

— Samo ti ruši, a za obračun ćemo lako.

LINIJAŠKE MUKE

Nemci otkupuju. Proleter ih gone bez predaha. Vod za vezu muku muči. Taman uspostavi vezu, a on — pokret. Ponovo kupi liniju, juri za četom — nikada kraja.

Taman su vezisti stigli četom na jednoj čuki i počeli da odmotavaju kabl kad Nemci ponovo otkupuju.

— Veza napred! — usledilo je naređenje iz streljačkog stroja čete.

— E, vala, ne može se više napred — odvrati jedan od vezista sav okupan u znoju. Stignite vi njih ako možete, pa ćemo i mi vas stići i veza će biti uspostavljena.

ČIKA JOVINA AKCIJA

Jedne noći ujesen 1942 godine partizan Miloš Trifunović bio je u patroli u jednom selu ispod Kozare, te tako navrati i kod čika Jove, poznatog partizanskog prijatelja. Tek što su počeli da večeraju na kući se otvoriše vrata i dve pušćane cevi žandarma se pojaviše. Puška planu i ugasi petrolejku. Miloš pođe prema pušci, ali ga žandarmerijski narednik šćepa za ramena i obori na pod. Počelo je rvanje. Žandarm je bio fizički mnogo jači i Milošu je već ponestajalo daha kad je uspeo da slobodnom rukom izvuče pištolj i ubije žandarma.

— Ne ubijaj, bolje da ga živog vodimo u Banju Luku — povikao je narednikov pratilac, misleći da je to narednik pucao.

Pošto nije dobio odgovor, žandarm se setio o čemu se radi i on opali iz pištolja i Miloša samo lako rani, a

zatim se baci na njega svom snagom, hvatajući ga za ruku u kojoj je ovaj držao pištolj i poče da je zavija dok je drugom rukom tražio po mraku Miloševu glavu da bi ga ubio. Najednom Miloš dobi udarac u rebra.

— Evo ga i treći — pomisli Miloš.

Udarac se ponovi, ali ovoga puta po ruci žandarma. Pošto dobi slobodnu ruku Miloš opali iz pištolja i ubi i drugog žandarma, a onda skoči i stade zadihano.

— Jesi li ti to, Milošu? — javi se čika Jovo iz ćoška.

— Ja sam, ima li još žandarma?

— Nema, nema, samo su dvojica bili.

— Pa ko me je to onda udario kundakom u rebra?

— Nije kundakom, nego kocem. To sam ja žandarma hteo. A može biti da je nešto i tebe u ovom mraku zapalo — odgovori čika Jovo.

IPAK IM ZAVIDI

Šezdesetpetogodišnji Ćiro Ružić, poznati junak iz Balkanskih ratova, učestvovao je 1941 godine u Trinaestojulskom ustanku u Crnoj Gori. Ćim je počeo napad na italijanske položaje, Italijani su se dali u bekstvo. Ćiro je potrčao za jednom grupicom italijanskih vojnika, ali staračke noge sporo su se kretale.

Kada je video da ne može ništa učiniti, stade i tužno zavrte glavom.

— Šta je, čiča Ćiro, što tako tužno gledaš za njima, valjda im ne zavidiš? — upita ga jedan mladi borac.

— Vala, sine, zavidim, ali ne na junaštvu, nego na zečjim nogama.

ZORT KOMANDA

Za vreme okupacije sretnu dva Nedićeva žandarma seljaka i zatraže mu ausvajš (legitimaciju).

— Sad ću, samo dok ga nađem — zbuni se seljak i poče da prevrće po džepovima. Najzad ga nađe.

— Evo vam tog rusvajša.

— Kakav rusvajš! — dreknuše žandarmi. — A ko ti je izdao.

— „Zort komanda“ (nemački Ort znači mesto) u Obrenovcu — odgovori ovaj.

„AKO NISI, BIĆEŠ“

Početkom 1944 godine, usred najveće zime, Trinaesta dalmatinska brigada prešla je Velebit, probacila se preko pruge između Zrmanje i Gračaca i jednog dana predveče izbila u selo Aleksiće na Gubavčevom Polju, gde je trebalo da prenoći. Borcima brigade bilo je već dobro poznato gostoprimstvo ličkog seljaka, naročito, omladine i pretstavnika narodne vlasti, pa su se ovakvim susretima uvek radovali.

U brigadi se tih dana nalazio i major Marić koji je došao po službenom poslu iz štaba korpusa. Bio je vrlo mlad i upravo je tih dana prišio oznake čina. Kada je video nove oznake, seoski odbornik se uputi pravo majoru, unapred se radujući što će pokazati da on, kao stari vojnik, zna da oslovi oficira kako valja. Zauze stav mirno, pozdravi stisnutom pesnicom i glasno reče:

— Druže potporučniče, odbornik sam ovog sela. Koliko imate vojske.

Mladi major se nasmeši, potapše starog odbornika po ramenu i odgovori:

— Dobro druže, dobro, lako ćemo za to, samo... znaš, ovaj... ja nisam potporučnik.

Odborniku bi neugodno i pomisli u sebi: vidi, bogati, gde mi je pamet, da ne vidim kako je čovek mlad. Možda ne mora, zato što ima jednu zvezdicu, da bude odmah potporučnik. A sem toga, zvezdica nije na ramenu, nego na ruci, pa zato brzo odgovori:

— Oprosti, druže komandante, ali ako nisi, bićeš.

TITO I STARICA

Iako iznureni i gladni posle proboja iz Sutjeske, borci nisu svraćali ni u jednu kuću da traže hranu. Čak je bilo i naređeno da se od naroda ništa ne uzima.

Jednom prilikom pored kolone u kojoj je bio i drug Tito stajala je neka starica sa kukuruznim hlebom u rukama i nudila ga borcima. Ali ni jedan nije hteo da ga uzme.

— Uzmite, to je poslednje što sam imala, za vas sam spremila — molila je starica.

Kada je pored nje naišao drug Tito, ona ga je takođe ponudila. Tito je sjahao s konja, uzeo hleb i poljubio staricu, a onda sustigao drugove koji su odbili da uzmu hleb.

— Niste smeli odbiti da primite hleb, — reče Tito. — Izgleda da ste suviše kruto shvatili direktivu. Jer, vi bi ovu staricu uvredili do dna srca da joj niste ispunili želju.

DA ODUŽE SVOJ DUG

Jedna četa I bataljona 13 udarne proleterske brigade opkolila je železničku stanicu u Peščenici u kojoj su se nalazili domobrani.

— Predajte sel — uzviknuo je komandir čete.

— Ne možemo se tek tako predati — odgovorio je jedan od domobrana. — Prvo treba svaki od nas da ispali po pet metaka, pa tek onda.

— Dobro, — pristade komandir. — Ali u zrak!

— Razumije se — požuriše sa odgovorom domobrani.

IZVIĐANJE IZ VAZDUHA

Početakom 1942 godine Štab Prvog bataljona Prve proleterske brigade uputi Novicu Radovića da izvidi četničke položaje u Poljima kod Mojkovca i utvrdi jačinu, raspored i namere neprijatelja. Posle povratka Novica izvesti komandanta bataljona, narodnog heroja Pera Četkovića, da se u Poljima nalazi oko stotinu četnika i da nemaju nikakvih utvrđenja.

Oslanjajući se na takve podatke komandant dade zadatak jednoj četi da protera četnike iz Polja. Međutim, četa je naišla na rovove u kojima se nalazilo oko 500 četnika. Posle jednočasovne borbe četa je ipak uspjelo, uz prilične gubitke, da potisne četnike prema Štitarici.

Posle izvršenog zadatka komesar čete, narodni heroj Krsto Bajić, izvesti štab bataljona:

— Izgleda mi da Novica nije vršio izviđanje sa zemlje nego iz vazduha.

KRATAK IZVEŠTAJ

Kad su aprila 1944 godine četnici izbili na Lim, komandant Osme udarne brigade naredi vodniku Maksimu Radonjiću da sa dva druga poruši most kod Zaostra i da o tome izvesti Štab brigade.

Maksim je eksplozivom otsekao nogare (stubove) mosta i tako ga srušio.

Dva sata kasnije na stolu komandanta brigade stajao je kratak izveštaj:

„Dig'o noge, Maksim“.

BOLJE DA BJEŽI SAT NEGO NEPRIJATELJ

Treći bataljon Osme crnogorske udarne brigade dobio je naređenje da oslobodi Brodarevo. Trebalo je da napad počne u četiri časa ujutru. Međutim, jedna je četa krenula u napad čitav sat ranije, iznenadila neprijatelja i sama oslobodila varošicu.

Kako se ovoj četi i ranije desilo da počne napad pre određenog vremena, komandant bataljona je pozvao njenog komandira, Milana Jankovića, i ukori ga zbog toga.

— Šta možemo, družo komandante, kad imamo neku krtiju od sata pa nam stalno bježi napred — pravdao se Milan.

— Vratite ga natrag pa neće bježati — reče mu komandant.

— Bolje je da ga ne diramo — odgovori Milan — jer ako sat bježi, neće pobjeći neprijatelj, a ako sat izostane — izostaće i pobjeda!

DEVOJČICA I PRETSEDNIK AVNOJ-a

Za vreme Četvrte neprijateljske ofanzive naša poznata glumica Ivka Rutić morala je sa svojom ćerkicom Dinom da krene iz Bihaća ka Oštrelju. U koloni, sa detetom u naručju, Ivka je gazila sneg kao i ostali borci. Ali ne zadugo. Kolonu je stigao automobil u kome je bio pretsednik AVNOJ-a drug Ribar. Kada je spazio Ivku, drug Ribar zaustavi automobil i uze je sa sobom.

No ovo udobno putovanje nije dugo potrajalo jer je uskoro automobil zapao u sneg. Kada su se, posle velikih muka i tek pomoću šest volova nekako izvukli iz snega i nastavili put, nagnu se drug Ribar nad malu Dinu i u šali joj reče:

— E, dete moje, ti treba i ovo da zapamtiš; kralja Petra I su kroz Albaniju vukla četiri vola, a tebe, preko Oštrelja, šest volova i pretsednik AVNOJ-a.

„LAKŠA“ DUZNOST

Jedne večeri komesar 2 bataljona Pete proleterske crnogorske brigade odredi nekoliko boraca da pođu u selo Miljevinu, kod Foče, i porazgovaraju sa seljacima. Međutim, borac Novica Durutović, koji je bio određen da ide u selo, zamoli komesara da ga odredi na stražu, a da na njegovo mesto pođe neki drug iz straže. Komesar ga upita za razlog.

— Ama, znate, družo komesaru — reče Novica — zaokupe te ovi seljaci sa međunarodnim pitanjima pa prosto ne znam šta da im odgovorim. A na straži, ako naiđe neprijatelj, znaću da mu odgovorim.

SLAB KOMANDANT

Jednom prilikom komandant Druge proleterske divizije Peko Dapčević odmarao se sa grupom boraca u nekom šljiviku. Šljive su bile zrele, ali ni jedan borac nije se mašio rukom za njih.

Peko pozva pretsednika Narodnooslobodilačkog odbora i reče mu da potraži malo hrane za borce, pošto nisu jeli 24 časa.

— A jesi li im ti komandant? — upita seljak.

— Jesam.

— E, slab si mi ti onda komandant.

— Može biti — reče Peko. — A po čemu to zaključuješ?

— Kako po čemu, vojska gladna a ovaj beričet rodio (mislio je na šljive). No ti naredi njima da se popenju na drvo i da jedu dok ja sakupim nešto hrane. Uostalom, to je moj voćnjak.

„MRTVI“ SATNIK

U borbama na Karabegovcu, 1942 godine, ozrenski partizani potpuno su uništili Hadžikadunićevu bojnu. Po završenoj borbi Spasoje Bijelić, borac Lipačke čete, pronade u podrumu jedne kuće domobranskog satnika koji je sedeo uza zid praveći se da je mrtav.

Spasoje ga prodrma za rame i reče:

— Šta ti tu radiš?

Videći da je otkriven, satnik ustade i, kao pravdajući se, odgovori:

— Eto, čekam da vam predam oružje.

DEFINICIJA „PROLETERA“

Jedne nedelje, neposredno pred oslobođenje Maglaja, okupilo se nekoliko muslimanskih seljaka u kafani i razgovaralo o partizanima, čiji se dolazak uskoro očekivao. Među njima bio je i Omer Hadžić, koga su među sobom držali za najpametnijeg. Pošto neko u razgovoru pomenu proletere, jedan od prisutnih upita Omera:

— Omere, znaš li ti bolan šta mu je to „proleter“?

— To ti je čo'ek koji zadre za nešto, pa jal to, jal glavu izgubiti — reče Omer.

SEĆAM GA SE POMALO

Uoči ustanka u Crnoj Gori na teritoriji Podgoričkog sreza nalazio se drug Moša Pijade. Jedno vreme on je boravio u kući osamdesetogodišnjeg Mihaila Popovića, iz sela Blizna. Njegovo prisustvo držano je u najvećoj tajnosti. Kako je Moša imao na sebi crnogorsko odelo, Mihailo je mislio da je on zaista Crnogorac, pa će ga jednog dana upitati:

— Odakle si ti, prijatelju?

— Iz Momišića (selo u neposrednoj blizini Podgorice) — odgovori Moša.

— A poznaješ li Stanka Mitrova? — upita Mihailo za nekog svog vršnjaka iz okoline Momišića.

— Pa, tako — pokuša Moša da se izvuče — sećam ga se pomalo.

— Kakav si mi ti Crnogorac kad ne poznaješ Stanka Mitrova! — reče iznenađeno Mihailo.

ČETNIČKI MORAL

Proljeća četrdeset treće Peta proleterska crnogorska brigada zarobi jednog četničkog komandanta i sprovede ga u štab divizije po Spasoju Radoviću.

Drug koji je bio određen da ga sasluša postavljao mu je razna pitanja: o jačini i namerama četnika, o imenima rukovodilaca itd. Saslušanju je prisustvovao i Spasoje Radović.

— A kakav je moral u vašim redovima? — upita zarobljenog četnika drug koji je vršio saslušanje.

— Osrednji, odgovori ovaj.

— Kako to osrednji?

Tada upade u riječ Spasoje:

— Lijepo: slabiji nego juče, a bolji nego sutra.

STARAC I HIGIJENA

Medu zadatke Narodnooslobodilačke vojske spadalo je i higijensko prosvjećivanje naroda, pa je jedan ljekar iz Sedme kordunaške divizije okupio narod u selu Zbjegu kod Slunja i držao im predavanje kako se treba čuvati zaraznih bolesti, naročito tifusa, koji je harao po tim selima. Kako je mnogo upotrebljavao riječi: preventivne mjere, individualna i kolektivna higijena, profilaksa itd., ljudi ga nisu razumjeli. Jedan starac, nakon što je puna dva sata slušao tumačenje o higijeni, pođe k vratima i promrsi više za sebe:

— Mani ti, druže, tu higijenu. Bolje čuvaj zdravlje, to ti je važnije u ovim teškim vremenima.

NAPAD S LEĐA

Borci Četrnaeste srpske brigade trudili su se uvek da im lična higijena bude na najvišem stepenu. Kao i mnoge druge jedinice, i oni su za parenje odela upotrebljavali partizansko bure.

Jednom prilikom, usled napona pare, odlete poklopac sa bureta i, kotrljajući se po zemlji, udari u leđa partizana Dimitrija, koji se u blizini brijao.

Iznenaden, on okrete glavu i pogleda higijeničara.

— Ala si ti, bre, neka kukavica! — reče mu ovaj.
— Kako bi se tek uplašio da je umesto ovog hladnog bilo neko vatreno oružje?

— A kako bi se tek ti uplašio kad bi znao da za ovaj mučki napad s leđa možeš sudski da odgovaraš? — uzvрати Dimitrije i nastavi prekinuti posao.

ŽARKOVA TERMINOLOGIJA

Treća četa Drugog bataljona Trinaeste vojvođanske brigade imala je samo jedan puškomitraljez. Puškomitraljezac je bio Đuro Vojinović, a njegov pomoćnik Žarko Rebec. Međutim, Žarko, koji je bio takođe odličan strelac, zatraži od Đure jednog dana da i njemu dozvoli da gađa iz puškomitraljeza. Oko toga je izbila među njima prepirka. Čak je i komandir morao da interveniše. Najzad su se složili da Žarko gađa iz puškomitraljeza u onim danima u sedmici koji sadrže u svom imenu slovo „R“, a u ostale dane da gađa Đuro.

Jedne subote četa je morala hitno da pođe u akciju kako bi olakšala položaj Trećem bataljonu na koga su bili iznenada napali Nemci. Žarko prekrši sporazum i zgrabi

puškomitraljez. Uzalud ga je Đuro ubeđivao da je na njega red toga dana da gađa. Najzad je o tome izvestio komandira čete.

— Dobro, Žarko — reče komandir — koji je danas dan?

— „Surbota“, družu komandire — odgovori Žarko.

TEMPO NE SLUŠA NAREĐENJE

Početkom jeseni četrdeset druge Šesta istočnobosanska proleterska brigada pokušala je da se prebaci iz Šehovića na Majevicu. Sa brigadom se nalazio i drug Tempo. Kad je prešla Dubički Potok brigada je naišla na žestok otpor ustaša. Komandant bataljona naredi Branku Stojanoviću, zvanom Krvavi (danas narodni heroj), da sa puškomitraljezom zauzme pre ustaša jednu dominirajuću čuku. Branko se odmah uputi prema cilju. Kad je pretrčao pedesetak metara, okrenu se i ugleda gde iza njega trči Tempo s mašinkom.

— Slušaj, Tempo, reče mu Branko, nemoj da ideš tamo gdje ti nije mjesto. Kad izgine cijela Šesta brigada, onda ćeš ti ići da osvajaš bosanske čuke.

I Tempo je morao da zaostane, a Branko je pre ustaša izašao na čuku, ali nije prošlo ni jedan minut, a već je ugledao Tempa pored sebe.

— E baš ti đavo ne da mira — reče Branko.

Tempo se nasmeja.

— Jesi li ti taj Krvavi?

— Jesam.

— Dobro je dok je nama Krvavih, reče Tempo, samo si brate suviše strog.

„PRVO DONESI DRVA, PA SE ONDA GREJI“

U Trećoj neprijateljskoj ofanzivi, juna 1942 godine, Prva proleterska brigada zadržala se dva dana i dve noći na planini Treskavici. Na planini je zbog kiše, koja je tih dana obilno padala, bilo prilično hladno, pa su borci založili nekoliko vatri.

Kada se vatra Prve čete razbuktala, naišao je stariji partizan s namerom da se ogreje.

— Čiča, prvo donesi drva pa se onda grej! -- povika neko od boraca koji su se bili okupili oko vatre i sušili mokra odela.

Čiča se okrenu i pođe po drva.

— Čiča Janko (Moša Pižade) — povika za njim komandir čete Gajo Vojvodić. — Sjedi, ja ću donijeti drva umjesto tebe.

Čiča Janko smešeći se sede kraj vatre.

„PRIJATELJI“

Četnički komandant Bajo Stanišić dođe jednog dana u kuću Spasoja Mijuškovića.

— Kako oni tvoji prijatelji? — upita Bajo ciljajući na partizane.

— Koji prijatelji? — „začudi“ se Spasoje.

— Partizani, ada koji će biti drugi — reče Bajo.

— Bogami, gospodine, više su oni tvoji prijatelji nego moji.

— Kako to?

— Lijepo, uvijek kad navrate raspituju se za tvoje zdravlje — odgovori Spasoje.

„ŠTA ĆE BITI SJUTRA“

U početku Pete neprijateljske ofanzive, prilikom razrade jednog plana za napad, komandant Pete proleterske brigade, narodni heroj Sava Kovačević, izložio je komandantima bataljona svoju zamisao napada. Kad je završio izlaganje, jedan od komandanata bataljona primeti:

— Zamisao je dobra, druže komandante, samo se postavlja pitanje šta će biti sutra.

— Šta će biti sutra, to zavisi od toga šta ćemo učiniti danas — odgovori Sava.

DOBAR IZGOVOR

Jednog dana 1944 godine četnici iznenada napadnu Drugu četu Četvrtog bataljona Osme crnogorske brigade u Šahovićima (Sandžak). Zahvaljujući brznoj intervenciji, četnici su bili odbijeni. Za vreme borbe jedan metak prošao je kroz tanke zidove kućice u kojoj se nalazila četna kuhinja i probila kuhinjski kazan. Supa, koja se upravo kuvala, počela je da ističe kroz rupu koju je metak načinio. Kuvar Živko Milićević primetio je to tek kada je skoro polovina supe istekla.

Utom je naišao komandir čete Blažo Milović, i kada je video šta se dogodilo, prekorio ga je:

— Kakav si mi ti kuvar kad nisi vidio da ti je metak probio kazan?

— Kako ću vidjeti kad vi niste vidjeli da vam je ruka ranjena! — odgovori Živko.

Tek tada komandir primeti da je ranjen u desnu ruku.

USKA MU LINIJA

Krajem četrdeset treće bila je direktiva, ili kako se to još zvalo „linija“, da niko ne sme uzimati od naroda ništa, pa čak ni onda ako mu bude nešto ponuđeno.

Jednog dana u selu Komarane kod Brodareva komesar ugleda Živka Kneževića kako izlazi iz jedne kuće.

— Živko, Živko, zašto se ne držiš linije? — upita komesar.

— Držao bih se ja nje da je ona široka ko džada, odgovori Živko, ali ko će kad je tanka k'o konac.

IZNENADNO UNAPREĐENJE

Komandant Prvog bataljona Šercerove brigade trebalo je da pođe na neki sastanak, ali nije imao novu bluzu. Zato posla kurira Tončeka krojaču da mu donese bluzu. Kako se Tonček prilično dugo zadržao kod krojača, komandant pođe na sastanak u staroj bluzi.

Kad je posle povratka saznao da je komandant otišao, Tonček uđe u komandantovu sobu, obuče novu bluzu i stade da se gleda u ogledalu. U tom momentu neko zakuca na vrata i uđe u sobu.

— Tonček, zar si već postao oficir? — upita začuđeno njegov školski drug Janko.

— Pa valjda vidiš, nisi ćorav — odgovori Tonček sa visine.

— Na ovo pismo moram dobiti odmah odgovor — reče Janko i predade Tončeku kuvertu na kojoj je pisalo: „Hitno, na ličnost komandanta“.

Tonček se našao u neprilici, ali se ipak nije hteo pred Jankom degradirati, već otvori pismo i pročita ga. U pismu je štab brigade naređivao Prvom bataljonu da odmah udari u leđa Nemcima koji su bili okružili Drugi bataljon u selu Poljani.

Tonček potvrdi prijem pisma na koverti, a onda uze slušalicu i u Jankovom prisustvu naredi preko telefona komandirima Druge i Treće čete da odmah napadnu Nemce sa Vrha i razbiju njihov obruč.

Kad se komandant vratio i saznao šta je Tonček uradio, pozva ga na raport. Ali tek što je ušao u sobu, na vratima se pojavi komandant brigade.

— Došao sam da ti čestitam na brznoj i odlučnoj intervenciji kojom si spasao Drugi bataljon — reče komandant brigade komandantu bataljona.

— Ne meni nego Tončeku čestitaj — reče komandant bataljona, pokazujući rukom na kurira.

Istog dana u svim jedinicama brigade čitana je naredba kojom se pohvaljuje snalažljivi kurir Tonček i postavlja za komandira zaštitne čete štaba brigade.

PREKIPELO MU

Peta ofanziva je bila u najvećem jeku. Duga kolona iznurenih boraca sporo se penjala kozjom stazom prema Vučevu.

Kad je čelo izbilo na Vučevo, Jovo Nikčević progunda:

— Eh, da mi ga je samo uhvatiti.

— Koga to? upita ga jedan drug.

— Ama onoga ko je ispjevao onu pjesmu: „Volimo vas brda tvrda“.

VIDI IH SVAKI DAN

I dući u Srebrenicu, borac Sedme krajiške brigade Muhamed Pivač svrati usput svojoj rodaci u Vlasenicu. Rođaka ga zadrža na ručku.

U jednom trenutku dok se ručak još kuvao četnici sa obližnjeg brda otvoriše vatru. Žena se uplaši i povika:

— Bježi, sinko, evo četnika!

— Samo ti spremaj ručak. Ja četnike viđam svaki dan, a ručak jedva jednom u nedelji — odgovori joj mirno Muhamed.

SIGURNA ORIJENTACIJA

Savo Mrvaljević, komandir voda u jednoj četi Pete proleterske crnogorske brigade, podučavao je 1943 godine svoje borce o načinima orijentacije po noći i na nepoznatom zemljištu.

Sutradan je Savo propitivao borce iz pređenog gradiva.

— Hajde, družo — obrati se jednom — reci nam kako ćeš se orijentisati u gustoj šumi?

— Pomoću Velikog Medveda — odgovori ovaj.

— Još pomoću čega?

— Pa, pomoću Malog Medveda.

— Šta si navalio sve na međede, zar nema ništa drugo u šumi pomoću čega bi se mogao orijentisati?

Borac je ćutao.

— Reci nam ti, družo — obrati se komandir borcu Jevti Rakočeviću zaboravljajući da ovaj nije bio na prethodnom času.

— Pomoću lisice, druže komandiru — odbrusi Jevta.

— Dobro ne reče pomoću zeca — dodade komandir.

— Znaš, druže komandiru — pravdao se Jevta — pomišljao sam ja na njega pa ko velim: nije se dobro orijentisati pomoću zeca, jer on nikad ne napada već uvijek bježi.

„NOVOROĐENČE“

Odmah posle Pete ofanzive vodila se ogorčena borba za jedno selo u blizini Bileće. Pod pritiskom četnika, jedan bataljon Desete hercegovačke brigade morao je da se povuče. Ali, već posle nekoliko časova ponovo je oslobodio selo.

Božo Penović, mitraljezac Treće čete, uđe posle borbe u jednu kuću da se napije vode. Ali u kući naiđe samo na babu pored ognjišta.

— Može li se dobiti malo vode, bako? — upita.

— Uzmi sam — odgovori baba.

— Ne bilo ti zapovijedeno stara, daj mi ti, jer nijesam rad da ti preturam po kući — reče opet Božo.

Staroj ne preosta ništa drugo do da ustane i usluži nepoznatog gosta. Božo osmotri malo bolje i vide da se baba ispod suknje vuče svjetlucavi kundak puške.

— Vidi, vidi, baba rodila pušku za partizane — izvali Božo i priđe babi. Ali tada dožive novo iznenađenje.

Bio je to „Bradonja“ koji nije uspeo da pobjegne pa da bi na neki način umakao partizanima obukao babine prnje i umotao se šalom.

I babu i „novorođenče“ sproveo je Božo do komandira čete.

FORMALISTA

U proljeće 1944 godine na terenu Crne Trave u jednom engleskom transportu vojne opreme bačene padobranom bilo je i vojničkih cipela. Borac Branko Pavlović zvani Učo zakasnio je na podelu obuće pa su mu na kraju pripale dve leve cipele. Nije se mnogo dvoumio: obukao ih je. Malo kasnije Branka je ugledao njegov rukovodilac Vaso Smajević.

— Šta je to sa tobom, Učo? — začuđeno upita Vaso gledajući u njegove cipele.

Učo, koga su pre toga mnogi drugovi zagledali i zapitkivali o njegovim cipelama, reče:

— Vala, družo Vaso, mislio sam da ti bar nisi formalista.

ZNA ON GDJE ĆE GA NACI

Poslije oslobođenja Kolašina jedan dio Druge dalmatinske brigade ostao je nekoliko dana u varošici. U njoj se nalazilo nekoliko manjih kafana, ali je partizanima bilo zabranjeno da ih posećuju.

Jedne večeri, vraćajući se iz grada, vodnik Stipe Marjančić naredi desetaru da mu pozove borca Mata Stipančića.

— Nije ovdje — reče desetar.

— A kamo je oša'? — upita Stipe.

— Sigurno je u kafani — reče ovaj.

— Štaaa! — začudi se Stipe. Ma koga vruga tamo traži?

— Vas, družo vodniče — odgovori desetar.

NIJE MU JASNO

Došao rukovodilac SKOJ-a Primorske operativne grupe u bataljon i zakazao konferenciju skojevaca u jednom smokviku. Borci su prije toga bili čitavu noć u borbi, a sunce prigrrijalo pa teško prate izlaganje rukovodioca, jer im se drema. A sekretar priča li priča i ne vidi kako oni u zadnjim redovima kunjaju i klimaju glavama tamo-amo.

— „... mobilizacija preostalih omladinaca — to je naš prvi zadatak, uzviknuo je sekretar. — Potrebno je ličnim primjerom i živom riječju razdrmati te uspavane elemente...“

— E ne znam o kome je riječ — reče komesar bataljona koji je u taj mah naišao, ali ovi tvoji „elementi“ već odavno spavaju. I pokaza rukom na skojevce od kojih su mnogi već uveliko hrkali.

ODBILI POMOLOVANJE

Pratioci druga Franca Leskoška Luke voleli su često da naprave poneku šalu. Tako su jednom prilikom u junu 1944 godine uzeli automobil druga Leskoška i otišli na svadbu nekog partizana. Baš u to vreme Luka je trebao da pođe na neku konferenciju. Ali kako nije mogao da pronađe automobil, pošao je peške.

Kad su se pratioci vratili, Luka ih je kaznio sa po tri dana zatvora, s tim da za vreme izdržavanja kazne ne mogu dobijati od hrane ništa drugo sem hleba i vode. Po njegovom naređenju zatvor su izdržavali u jednom praznom seljačkom podrumu.

Međutim, nije prošlo ni tridesetak minuta otkako su počeli da izdržavaju kaznu, a Luka pozva intendanta i naredi mu da pošalje kažnjenima dobar obrok hrane i par litara „belokranjca“, naglasivši mu da im kaže kako za to uopšte Luka ne zna.

Kad je pao mrak, Luka sađe u podrum i reče im:

— Idite na spavanje, opraštam vam ostatak kazne i spremite se da me sutra pratite na Štajersko!

— Druže komandante — reče jedan od kurira kome se bio svidio ovakav način izdržavanja kazne — mi smo svesni kakvu smo grešku napravili i odlučili smo da do kraja izdržimo kaznu.

Drug Leskošek je imao posle dosta muke dok je ubedio tvrdoglave kurire da prime „pomilovanje“ i da izađu iz podruma.

OPREZNOST

Treći bataljon Desete krajiške brigade maršovao je čitavu noć od Brvenica ka Limu. Negdje pred zoru kolona je prolazila kroz selo Komorane. Borac Stanko Strugar, koji se nalazio na čelu bataljona, orijentisao se pomoću zvijezde Danice. Međutim, neki drugovi su ga uvjerali da to nije ta zvijezda. Najednom pred kolonu izade jedan postariji čovjek. U mraku nije mogao da razabere kakva je to vojska.

— Stari → reče Stanko — je li ono Zornjača što se vidi tamo na istoku? — pokaza rukom prema zvijezdi.

— Ne znam, sinko, nijesam ja iz ovog sela — odgovori seljak, nastojeći da izbjegne razgovor sa nepoznatim vojnicima.

USLUŽAN ČOVEK

Za vreme napada na Lukavac uleto 1944 godine borci su se noću neopaženo privukli jednom ustaškom bunkeru u trenutku kada se smenjivala straža.

— Nemoj slučajno da pušiš — reče razvodnik straže novopostavljenom stražaru — jer mogu da naiđu partizani.

— Kakvi partizani — odgovori mu ovaj. — Ko zna gde su oni sad, nego mi daj vatru da zapalim.

Razvodnik mu ne dade, a stražar ljutito povika:

— Daj mi vatru kad ti kažem!

— Evo ti — ne otrpe Ivan Karaga — komesar jedne vojvođanske čete. I desetina automatskih oružja zaprašta po ustašama.

IPAK GA POZNAJE

Borac Đoko Radanović sprovodio je jednom prilikom šest zarobljenih njemačkih oficira u Vrhovni štab. Poslije povratka hvalio se drugovima kako je video druga Tita.

— Pretjeruješ, Đoko — govorili su mu drugovi. — Još ćeš reći da si i razgovarao s njim.

— Vala jesam i razgovarao, ako baš hoćete da znate — veli Đoko. — Pita on mene: „Šta misliš, Đoko, da l' Drugu brigadu da pošaljemo pravo na neprijatelja?“ — „Ne slažem se“ — kažem mu ja. „Bolje je da je pošaljemo bočno“. — „Imaš pravo“ — kaže on — bočna strana nam je ugroženija. Dobro si to zapazio.

— Ama ti ga ne bi ni poznao, a ne da si razgovarao s njim — dobaci mu jedan drug.

— Ko, je l' ja? — uvrijeđeno će Đoko. Bi' vala u i'ljadu.

Drugog dana u štab brigade dođe kurir iz Vrhovnog štaba. Borci ga zagledaju sa strane i nagađaju ko bi to mogao biti. A on se dotjerao, okačio pištolj i nekako ponosno ide.

— To će biti drug Tito — reče neko.

Đoko skoči i kad ugleda kurira povika:

— Jeste, to je.

I stade mirno, isprsi se i pozdravi kurira oštro vojnički.

Kada se kasnije saznalo da je to bio kurir, navališe na Đoka njegovi drugovi:

— Pa ti veliš da bi ga poznao u hiljadu?

— Pa i bi' — brani se Đoko — ali ovaj je bio sam.

JARAC ODAO VOJNU TAJNU

Bilo je to decembra 1943 godine. Peta crnogorska brigada dobila je zadatak da pođe usiljenim maršem prema Jajcu i da ga po svaku cenu zauzme.

Da bi se neprijatelj iznenadio, marš je izvršen u najvećoj tajnosti. Intendant brigade Radoš Ljumović razmišljao je o tome kako će posle zauzeća Jajca nahraniti borce sa novooslobođene teritorije, veseo najednom duž kolone zapeva iz svega glasa:

— „S onu stranu Jajca zaklaćemo jarca“.

Ovim je intendant otkrio pravac pokreta brigade.

Naveče je održan partiski sastanak na kome je intendant brigade kažnjen strogim partiskim ukorom zbog odivanja vojne tajne na maršu.

LJUBINKOVA KRITIKA

Jednog dana u toku Pete ofanzive u Prateću četu Vrhovnog štaba stiže nekoliko novih drugova. Sju-tradan komesar čete zakaza partiski sastanak.

Svi članovi i kandidati Partije bili su se iskupili u zakazano vrijeme u jednoj kolibici.

— Drugovi, da sačekamo još malo dok neki drugovi stignu — reče sekretar.

Poslije pola sata u kolibu uđoše drug Tito i drug Aleksandar Ranković. Tito sjede na jednu stoličicu, a Marko na slamu na kojoj su borci spavali.

Sekretar je otvorio sastanak i predložio dve tačke dnevnog reda: Politička situacija i Razno. O političkoj situaciji govorio je drug Tito.

Kada se prešlo na drugu tačku, prvo se za reč javi jedan novajlija:

— Drugovi, dolaskom u ovu četu zapazio sam neke pojave o kojima mislim da govorim. Video sam da ovdje ima drugova koji zakašnjavaju na sastanak. Riječ je o onoj dvojici — reče novajlija, i pokaza prstom na druga Tita i druga Marka. — Partiski sastanak treba da bude sve-tinja i kad se zakaže u sedam, ima da bude u sedam, bez obzira na to o kakvoj se situaciji radilo.

Tada uze riječ drug Tito:

— Ja mislim da drug ima potpuno pravo... ne znam kako se zove.

— Ljubinko — upade novajlija.

— Ja mislim da si u pravu, družo Ljubinko — reče Tito. — Ja i drug Marko smo zakasnili više od pola časa, ali vjerujte da smo imali neodložan posao i mislim da je ovo zakašnjenje bilo opravdano.

— Drugovi, usvajate li ovo zakašnjenje kao opravdano? — upita sekretar.

— Usvajamo!

Kad je sastanak bio završen, sekretar pride Ljubinku i reče:

— Pa zar nikoga ne nađe drugoga da kritikuješ nego baš druga Tita?

DOKOVO RASKANDIDOVANJE

Pedesetogodišnji borac Pero Jovanović obrati se jednog dana svome zemljaku, dvadesetogodišnjem borcu Đoki Milivojeviću, koji je bio nedavno kandidovan za člana Partije.

— Slušaj bre, zemljače, 'teo sam te nešto pripitati. Ti si što se kaže i u toj Partiji pa velim znaš ti to.

— Pitaj slobodno — reče Đoka.

Pero se dugo sustezao da kaže o čemu se radi. Najzad izusti:

— Bil' ja smeo da popijem jednu rakijicu? Nešto me golica zadnjih dana. Dole bi ja to u podrumu s domaćinom, zove me čo'ek.

— Popi jednu, ali pazi da te niko ne vidi — veli Đoka.

Posle pola sata Đoka ima šta vidjeti: Pero mrtav pijan zagrlio se sa domaćinom i pjeva. U znak prijateljstva Pero poklonio domaćinu dugu partizansku pušku, a domaćin Peru neku austrisku. Pero zove drugove da piju za pokoj duše Hitlera i kralja Petra.

Odjednom odnekuda naiđe komandir.

— Šta je to, Pero?

— Šta se ti petljaš! Pitao sam ja Partiju i odobrila mi.

— Koju si ti to Partiju pitao?

— Eno onu tamo — reče Pero i pokaza rukom na kandidata Đoku. — Odobri mi da popijem jednu, a ja se prevari' i okido' dve.

I Đoku zbog toga raskandidovaše.

PRORICANJE SUDBINE

Tek što su partizani napustili selo Mletičak pod Durmitorom pojaviše se Njemci. Kako je padala kiša, njemački vojnici su bili zaogrnuti šatorskim krilima, isto kao i partizani koji su malo ranije otstupili iz sela. Najednom pred njih izađe odnekuda Milovan Žugić, seljak iz tog sela.

— Stari, dođi ovamo! — reče jedan od njih na srpsko-hrvatskom jeziku.

Milovan priđe i, misleći da su to partizani, pozdravi ih stisnutom pesnicom.

— Smrt fašizmu!

— Kakooo...? — začudi se njemački major.

Milovan pomisli da je pogrešio što nije rekao puni naziv partizanskog načina pozdravljanja, pa pokuša da se ispravi:

— Smrt fašizmu, sloboda narodu!

Njemci su ga povelili na streljanje. Ali kada su se približili jednoj šumici, on pobeže.

Danas se Milovan često priseća toga događaja i pita:

— Hvala bogu je li živ onaj major? Ako je pretekao mora da me se sjeća, jer sam mu ja davno prorekao sudbinu, i to u brk.

POZADINA

Komesar Četvrtog bataljona Druge proleterske brigade Ješa Popović za vreme borbe na Sutjesci nalazio se sa svojom jedinicom na položaju. Nedaleko od sebe čuo je kako borci razgovaraju:

— Lako je kuvarima, oni su sada u pozadini i baš ih briga šta se ovde dešava.

— Tako je — saglasi se drugi. — Trebalo bi njih dovesti malo ovamo, tek toliko da ne zaborave da rat još traje.

Komesar se osvrnu i na petnaestak metara od prve linije bataljona ugleda kuvare kako spremaju oskudni obrok bataljonu.

— E baš im treba pozavideti na ovako „dubokoj pozadini“ — reče komesar.

DVE DUŽINE ISTOG PUTA

Posle poraza na Neretvi u Četvrtoj ofanzivi kod četnika je nastalo rasulo. Da bi podigao moral, četnički komandant Bajo Stanišić stiže jednog dana u Nevesinje. Pošto se malo odmorio, odluči da pođe na položaj. Ali kako nije znao koliko je položaj udaljen od Nevesinja, upita jednog četnika, koji je tek bio stigao sa položaja:

— Za koliko se može pješke doći do partizanskih položaja i vratiti natrag?

— Do tamo se može stići za sat i po — reče ovaj — a otuda do Nevesinja bilo ih je koji su stizali za dvadeset minuta.

HVALA IM

U jednom selu kod Slavenskog Broda u vrijeme borbe za oslobođenje grada boravila je jedna baterija artiljerijske brigade Pete divizije. Komandant bataljona naredio je da svi borci večeraju prije polaska na položaj.

Tek što je kuvar podijelio hranu i borci posjedali ispod strehe i pored plotu da večeraju, pade usred dvorišta neprijateljska granata. Ali nije eksplodirala već samo zasukla borce zemljom. Neki su od potresa ispustili porcije sa pasuljom. Kad su vidjeli da su svi ostali živi, jedan borac reče:

— Hvala im.

— Zar Švabama zbog kojih smo ostali bez večere? — začuđeno reče drugi borac.

— Ne njima već saboterima koji su napravili rđavu granatu odgovori ovaj.

BUDNOST

Peta ofanziva bila je tek počela. Borbe su se vodile u neposrednoj blizini Crnog Jezera. Situacija je bila vrlo teška. Brigade su oступale preko najviših vrhova Durmitora.

Pred samu noć, na jednom omanjem uzvišenju, stao Moša Pijade sa jednim drugom iz Štaba Durmitorskog odreda i pokazuje rukom u pravcu neprijatelja, komentarišući situaciju toga dana.

Borac Pavle Vuković posmatrao je neko vrijeme njih dvojicu, a onda pronade komesara čete i reče mu:

— Trebalo bi pripaziti na onu dvojicu, sigurno se dogovaraju da pobjegnu večeras.

Kad je komesar ispričao ovaj detalj Čiča Janku, on reče:

— Silan je to borac, vidiš kako je kod njega razvijena budnost.

NIJE MU JASNO

U proljeće 1943 godine jedna grupa partizana čekala je nedjelju dana na Njegobuđi kraj Crnog Jezera spuštanje prve savezničke vojne misije. Njegobuđa je još bila pod snijegom.

Jedne večeri kasno u noć posle uzaludnog čekanja premrzli borci sklonili su se u obližnje kuće. Samo jedan postariji čovek omanjeg rasta i dvadesetogodišnji borac Jevrem Pavlović pošli su u Štab Durmitorskog partizanskog odreda na Žabljak, koji je bio udaljen od Njegobuđe oko 10 km.

Vetar je duvao i zasipao ih snijegom u oči. Jevrem bi s vremena na vreme požurio, ali je morao da zastaje i da sačekuje svoga starijeg druga.

U jednom momentu, kad mu je zima već bila dojadila, Jevrem reče:

— Vala, stari, nekako još i razumijem zašto se ni mrznemo, ali ne znam kakva je tebe nevolja da se ovuda potucaš kad možeš lijepo da sjediš kod kuće?

Ista nevolja nas obojicu tjera — odgovori starac smiješeći se.

Bio je to drug Moša Pijade, koga Jevrem nije poznavao.

SLABA PERSONALNA POLITIKA

Godine 1945 komandant Treće divizije u Bjelovaru bio je Savo Burić, a komesar Sveto Radojević.

Najednom u Štab divizije upade jedan borac i izvesti komandanta i komesara da dolazi vrhovni komandant.

Njih dvojica skočiše i u onoj brzini zameniše čizme: Savo obu svoju levu čizmu, a na desnu nogu pokuša da navuče levu komesarovu čizmu. Međutim, uspeo je samo da je do pola nazuje. Dalje nije mogao.

U to se na vratima pojavi drug Tito i, videći da je jedna Savova čizma mnogo veća od druge, upita:

— Savo, koji broj čizama nosiš?

— Šta mogu, druže Maršale, kada se ne vodi računa o tome da se za komandanta i komesara jedinice određuju ljudi koji imaju isti broj čizama.

POSLEDNJA REZERVA

Bilo je to u Petoj ofanzivi. Nedaleko od šatora vrhovnog komandanta sedela je iscrpna i gladna grupa boraca. Tito ih je pozvao k sebi i razgovarao s njima više od pola sata, a onda je naredio intendantu da im donese nešto da pojedu.

— Nemam ništa osim pet konzervi i kilogram šećera.

— Podaj im polovinu od toga.

— Ali to je poslednja rezerva — reče intendant.

— Ako je, podaj — reče Tito i ode u svoj šator.

Kada su borci podelili konzerve, jedan od njih upita:

— Odakle ove konzerve?

— To je rezerva druga Starog — odgovori intendant.

— Pa kako si mogao njegovu rezervu da uzmeš?

— Naredio je.

Borci se zagledaše, sakupiše konzerve i vratiliše intendantu.

— Čuvaj ti ovo za druga Tita, a mi ćemo se već nekako snaći.

— Ali on će se naljutiti kad sazna da ste vratili — reče intendant.

— Kaži ti njemu da smo mi to pojeli — odgovorili su gladni borci i nastavili put.

VOJNIČKO ZDRAVLJE

U jesen 1942 godine poslije borbe u Hrvatskom Zagorju zapita neki seljak:

— Drugovi, kako ste sa zdravljem?

— A što se to tebe tiče? — odbrusi nekako ljutito borac Dane Matošić, koga je nošenje puškomitraljeza s čuke na čuku bilo prilično iscrplo.

— Pa šta ima u tome loše ako pitam za zdravlje? — začudi se seljak.

— Kako nema, znaš li ti da je to vojna tajna?

— Ama kako vojna tajna? — začudi se seljak, a isto tako i partizani.

— Kad baš hoćeš da znaš, objasniću ti: ako ti ja kažem da me boli glava, ovaj do mene reče da mu nešto nije u redu sa stomakom, treći opet reče da ga probada u krstima, a četvrti da je dobro i zdravo, i to sazna neprijatelj — on će odmah zaključiti: 75% je slabog zdravstvenog stanja, a to znači bojeva gotovost nikakva.

ASOCIJACIJA

Prilikom napada na Jablanicu 1943 godine borac Ante Raus iz Druge dalmatinske brigade zarobi jednog četnika koji je davao ogorčen otpor.

— Kako se zoveš? — upita ga Ante.

— Jaksim Bukvić — odgovori četnik.

Ante je poveo zarobljenog četnika u štab bataljona. Komandant se interesovao na koji ga je način zarobio. Ante mu je pričao, ali je bio zaboravio kako se preziva, pa umesto Bukvić stalno je govorio Borić: te Borić je dobacivao razne pogrdne izraze na naš račun, te Borić je ubio tri naša druga itd.

U jedno doba četnik upade:

— Ama ne prezivam se ja Borić nego Bukvić.

— Znao sam ja da si neko drvo, — ne dade se zbuniti Ante.

NE VOLI POLITIKU

Za vrijeme rata Foča je više puta prelazila iz ruku u ruke: čas su je držali partizani, čas Njemci, čas ustaše, čas četnici. Da bi nekako sačuvao glavu, šezdesetogodišnji Avdo Ramić gledao je na sve moguće načine da ne dolazi u dodir ni sa kakvom vojskom niti se upuštao u bilo kakvo komentarisanje događaja. Skoro čitavo vrijeme provodio je kod kuće. Samo pokatkad bi odlazio u jednu omanju kafanu u blizini mosta.

Jednog dana Avdo dođe u kafanu i sjede za sto u jednom ćošku. Nekoliko minuta kasnije uđe desetak partizana. Kelner ih posluži, a onda priđe Avdi.

— Šta želiš, Avdo? — upita ga.

— Donesi mi jednu kavu.

— Hoćeš li tursku ili srpsku?

Avdo pretrnu od straha. Ali pošto se uvjeri da partizani ne obraćaju pažnju na njega reče polako:

— Neću ti kavu, donesi mi jedan čaj.

— Hoćeš li ruski ili kineski? — upita kelner.

— Ugursuze jedan, ne uvlači me u politiku, no mi donesi čašu vode — reče ljutito Avdo.

DOKAZ

Sredinom 1944 godine komandant ustaškog garnizona u Ogulinu dođe u Zagreb da potraži pojačanje.

— Vi se možete suprotstaviti partizanima i snagama koje imate — reče mu jedan pukovnik.

— Mogli smo dosada, ali otkako je došao na našu teritoriju onaj đavolji Gromovnik (narodni heroj Hariš Ilija), sav nam je saobraćaj paralisano.

Pukovnik ga je uvjeravao da se Gromovnik ne nalazi na teritoriji Ogulina već na teritoriji Siska, i to je potkrep-
ljivao jednim izveštajem od prije nekoliko sati, prema kome je Hariš porušio prugu Zagreb — Sisak dva kilometra daleko od Siska.

— Uostalom, kako vi tvrdite da je došao na vašu teritoriju kad nemate za to nikakvog dokaza? — reče mu komandant garnizona. Samo ako dokažete da je to tačno možete dobiti pojačanje.

— A ako vi meni dokažete da nije došao — reče pukovnik — ja ću biti najsrećniji čovjek na svijetu.

IZBAČEN IZ STROJA

Pošto se u četničkim redovima nalazio veliki broj nasilno mobilisanih seljaka, izdato je naređenje da se, po mogućnosti, oni samo izbacuju iz stroja.

Vinko Šimić, borac Druge dalmatinske brigade, zarobi jednog četnika u Pivi, koji je imao neuobičajeno dugu bradu. Ali umjesto da ga povede u štab bataljona, odveo ga je u četnu kuhinju. Tamo je uzeo od kuvara neku staru britvu i obrijao ga, a onda ga pustio kući.

Kad je za ovo saznao, komandant bataljona ga pozva k sebi i upita:

— Čuo sam da si zarobio nekog četnika.

— Jesam, druže komandante.

— Pa gdje ti je?

— Izbacio sam ga iz stroja.

— Kako to? — začudi se komandant.

— Lijepo: obrijao sam ga i pustio. Sada bez brade ne smije natrag u četnike, a dok mu poraste nova, mi ćemo ovu borbu završiti.

I TOZO I TEMPO

U ljeto 1940 godine Komunistička partija Jugoslavije organizovala je seminar za marksističko teoretsko obrazovanje učitelja komunista u Sijerinskoj Banji u blizini Leskovca. Za političkog inspektora Centralni komitet je poslao druga Tozu (Tempa).

U oslobođenom Kičevu septembra 1943 godine drug Penko Zdravkovski je sreo druga Tempa neposredno pre početka mitinga. Srdačno su se pozdravili i raspravljali se

za pojedine drugove. Pošto se Penko žurio da ne zakasni na miting rekao je Tempu:

— Izvini, družo Tozo, vidjećemo se kasnije, a sada žurim na miting da čujem druga Tempa.

Tempo se nasmiješio na to i dodao:

— Idi, idi vrijeme je, i ja ću biti tamo.

Tek kada se Tempo pojavio na mitingu da govori u ime Vrhovnog štaba, Penko je shvatio ko je Toza.

PREAGITOVAO ČOVEK

Posle Pete ofanzive Milinko Đurović i Savo Drljević svrate u jednu kuću u Istočnoj Bosni da se napiju vode. Unutra su zatekli samo jednog 20-godišnjeg muslimana. Milinko je odmah počeo da agituje ne bi li ovaj prišao partizanima.

— Ama pošao bih ja s vama, ali ne mogu ostaviti kuću — pravdao se mladić.

— Kako sam ja ostavio, i to ne jednu nego dvije — reče Milinko.

— Pa ... ovaj ... eto nekako bih kuću i ostavio, ali imam jedno malo dijete.

— Pa ja imam dvoje — reče Milinko — pa sam ih ostavio.

— Pa eto, ćoće, nekako i da ostavim dijete, ali imam ženu.

— Pa i ja imam, i to dvije, pa sam ih ostavio — reče Milinko.

Čuvši ovo, a znajući da Milinko nije ni oženjen, Savo Drljević mu dobaci:

— Vala, Milinko, ti preagitova.

POTSETIO GA

U Šestoj istočnobosanskoj proleterskoj brigadi na časovima političke nastave prorađivano je poglavlje o Pariskoj komuni. Na sledećem času je vršeno propitivanje.

Komesar Treće čete Trećeg bataljona zatražio je od borca Zaima Mujkića da ponovi kako je došlo do Pariske komune i koje je zadatke ona postavila pred radničku klasu. Pošto je Zajim ispričao ono što je znao, komesar ga upita:

— Da li znaš koliko je trajala Pariska komuna?

Zaim je ćutao.

Videći da ne zna, komesar pokuša da mu pomogne.

— Sjeti se jedne naše bosanske narodne pjesme (mislio je na pjesmu „Sedamdeset i dva dana...“)

Zaim se naglo trgnu i kao iz topa odvali:

— „Mujo kuje konja po mjesecu“.

IV

**ANEGDOTE
IZ POSLERATNOG ŽIVOTA
JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE**

„DVA U GLAVI“

Poslije izvršenog gađanja pitomci Vojne akademije su raportirali koliko koji ima pogodaka u „figuru glave“. Kad je došao red na Ljubišu, ovaj se spleo pa reče:

— Pitomac Stefanović Ljubiša, dva metka u glavi.

— Pa kako ostade živ, pobogu, brate? — upita ga smijući se komandir.

KAPETAN

Pošao 1946 godine, prvi put po oslobođenju, jedan potpukovnik u svoje rodno mesto u Crnoj Gori. Skupili se njegovi zemljaci, hoće sa njim da razgovaraju. Jedan starac ga upita:

— Je li, bogati, a šta si po činu?

— Potpukovnik — odgovori oficir.

Uveren da je čin kapetana najviše što se može postići u vojsci, starac mu reče:

— Dobro je i to, ali bilo bi vala vrijeme da već jednom postaneš kapetan.

RAZUMEO ZADATAK

Vojnik Voja Dragićević iz garnizona Sarajevo na jednoj taktičkoj obuci bio je određen za osmatrača. Da bi bolje video predteren, popeo se na drvo.

Komandir voda, koji je pratio njegov rad, priđe mu i reče:

— Pošto si izabrao tako lijepo mjesto, reci mi na šta bi trebalo kao osmatrač da obratiš najviše pažnju?

— Pa, da ne padnem — odgovori Voja držeći se čvrsto za stablo.

IZ POZORIŠTA

Zašto, Marko, uvijek poslednji izlaziš iz pozorišta — upita jednom prilikom vojnik Zuković svog druga.

— Zato da ljudi misle da sam sjedeo u prvom redu — odgovori Marko.

TRAZI BOLJU OCENU

U jednoj školi, na času nastave gađanja, slušalac Terzić je slabo radio na minobacaču. Nastavnik nije bio zadovoljan, pa će mu reći:

— Evo vam jedinica, pa drugi put pazite.

— Ali, družo kapetane, šta mogu kad je minobacač neispravan. U ovom slučaju bi trebalo da se i njemu nešto otpiše — odgovori Terzić.

NEISPRAVNA STRAŽA

Komadir čete Jelovac iz garnizona Kumanovo posle ponoći pođe da obiđe stražu, računajući da je to najpogodnije vreme da se proveri vršenje stražarske dužnosti.

Kad je stigao kod jednog stražara, upita ga šta ima novo.

— Pre dva sata sve je bilo ispravno, a sada nije.

— Šta je, da nisi nešto primetio? — znatiželjno pripita komandir.

— Jesam, druže komandire.

— Šta, brzo govori — prekide ga ovaj.

— Čekam već pola sata smenu pa je nema — odgovori stražar.

NE POZNAJE MEDICINU

Zakasnio Mile, konjovodac, na ručak. Vukao sledovanje u obližnju karaulu po blatnjavom i lošem putu. Blažena smješka obrati se kuvaru:

— Daj mi, burazeru, malo više, gladan sam kao pas.

— Ko svima! — kratko odbrusi kuvar i maši se za kutlaču.

— Bogati, sipaj što više — istresla me kareta, a nisam ni doručkovao. Ona kljusina sve na galop vuče, pa sam pregladnio.

— Vidi se da ne poznaješ medicinu... Po doktor-skom, pregladnelima sleduje laka hrana.

— Sipaj, bre, zdrav sam ko dorat! Nisam ja doktorski pregladnio.

KOD OČNOG LEKARA

Krupan mornar uđe u sobu kod očnog lekara.
— Slabo vidiš?

— Da.

— Koje je ono slovo na zidu?

Mornar ćuti. Lekar bliže privuče tablu. Mornar i dalje ćuti. Lekar primače tablu na pola metra pred oči mornara.

— Vidiš li sada?

— Ne čitam latinicu — odgovori mornar.

POSLE FILMA

Šta ti se juče dopalo a šta ne u onom filmu koji je gledala naša četa — zapita vojnik Toševski svog druga Sandića.

— Bilo je i lepih momenata — reče Sandić — ali najmanje mi se sviđalo kad si me na kraju onako grubo povukao za rukav da se probudim.

FORME RADI

Predavač je objašnjavao vojnicima šta je to forma a šta suština. Kad je pri kraju predavanja upravio pogled na slušaoce, opazio je da Mirko slatko spava, a drugima se oči nekako same sklapaju.

— Ej, Mirko, ti spavaš?

— Ne, u suštini ne spavam već samo onako, forme radi — reče sanjivo Mirko.

PUCAJ KAD SI TAKAV

Jedne večeri kurir Marko je išao tri puta u viši štab, noseći važne izveštaje. Kad god je prolazio pored stražara, ovaj bi ga zaustavljao:

— Stoj! Ko ide?

Treći put se Marku žurilo, pa je, ne zaustavljajući se, odgovorio:

— Stao sam. Zar me ne poznaješ? Ja sam kurir Marko.

Revnosni Milosav nije „hteo“ da ga prepozna, već napuni pušku i oštro podviknu:

— Stoj, pucaću!

— Pucaj, pukao dabogda, kad si takav — odbrusi Marko i za svaki slučaj leže.

ZABUNA

Nekom greškom na vežbu je pozvan jedan stari seljak zajedno s grupom mladih obveznika.

— Šta ćeš ti ovde, čiča? — upita ga kapetan.

— Pa eto dobio sam poziv i došao.

Kapetan začuđeno uze poziv i utvrdi da je starac pogrešno pozvan.

— Idi ti, stari, kući, nije trebalo tebe pozivati. To je bila greška.

— Kad sam već došao, nemojte me vraćati — odgovori starac. — Hoću da ostanem u vojsci.

I upornom starcu našli su dužnost u vojnom skladištu.

ZNA ODLUKE AVNOJA

Bilo je to odmah posle završetka rata u garnizonu Nikšić. Na času političke nastave komesar je proveravao znanje boraca o najvažnijim događajima u Narodnooslobodilačkom ratu.

Na kraju časa komesar se obrati jednom brorcu:

— Deder družo, kaži mi odluke AVNOJ-a, ali samo kratko.

— Smrt fašizmu — Sloboda narodu — odgovori ovaj bez predomišljanja.

IZNENADILA GA KOMANDA

Bio je čas strojeve obuke: „Okretanje u kretanju“. Pošto je objasnio i praktično pokazao vojnicima kako se izvodi radnja, komandir voda iz jedne jedinice Pančevačkog garnizona prozva vojnika Lazovskog i dade mu zadatak da u ulozi starešine komanduje, ali u isto vreme i da sam izvodi radnju.

Lazovski zauze stav mirno i izdade komandu:

— Vojnik Lazovski, napred marš!

Posle nekoliko koraka ponovo je komandovao:

— Nalevo-krug!

Međutim, komandovanu radnju nije izveo, nego je produžio kretanje.

— Zašto se ne okrećeš kad si izdao komandu? — upita ga ljutito komandir.

— Iznenadila me komanda, družo kapetane — odgovori Lazovski.

ŠEST KAPETANA

Narodni heroj Mikan Marjanović pozvao je jednom svog novog kurira:

— Reci da dođe kapetan Šest!

Kurir, poznavajući svog komandanta i znajući da on iznad svega ceni vojničko držanje, naročito brzinu, stade mirno, pozdravi i kratko odgovori:

— Razumem, družo potpukovniče!

Potrča po krugu i kancelarijama, i čim naiđe na nekog kapetana saopšti mu:

— Družo kapetane, hitno vas zove komandant.

Jedan po jedan kapetan stizao je pred komandantovu kancelariju. Tako je kurir pronašao pet kapetana, a šestog nikako. Preleteo je krug nekoliko puta, ali uzalud. Na kraju reši se da izvesti komandanta. Zakucao je na vrata, ušao i saopštio:

— Družo potpukovniče, pronašao sam pet kapetana, a šestog nisam.

— Ma ne šest kapetana, tako ti boga — viknuo je Mikan na njega tobože ljutito — ne šest kapetana, — treba mi komandir čete kapetan Šest.

DOSTOJAN ODGOVOR

Stajao jedan mornar na palubi broda spremnog da isplovi. U tom času približi mu se neki postariji čovek i upita ga:

— Prijatelju, kako je umro tvoj otac?

— Prilikom jednog brodoloma — odgovori mornar.

— A tvoj ded?

— Nestao je u oluji kada je otišao suviše daleko na pučinu da ribari.

— A tvoj praded?

— Potonuo je zajedno s brodom koji se razbio o podmorsku stenu.

— Pa otkuda onda tebi takva smelost da ploviš kad znaš da su svi tvoji preci našli smrt u morskim dubinama?

— A kako su umrli tvoji preci? — upita mornar.

— U svojim krevetima — reče ovaj.

— Pa kako se onda ti usuđuješ da legneš u krevet kad znaš da su u njemu umrli svi tvoji preci — reče mornar i počeo da odvezuje konopac koji je držao brod uz obalu.

IBRINA OSVETA

Vojnik Radivojević, inače učitelj po zanimanju, bio je dobar drug i velika šaljivčina, ali je imao i jednu „manu“: voleo je da zadirkuje drugove.

Jednog dana okomio se na malog Ibru iz susednog odeljenja.

— Reci mi, Ibro, šta je to gravitacija?

Ibro je žmirkao i češao se po glavi. Nije znao da odgovori.

— Dobro, nastavio je ućo, to ne znaš. Kaži mi onda ko je bio Julije Cezar?

Ibro za Cezara nikad ranije nije ni ćuo.

— Nje ti ni to poznato, nasmija se ućo.

Otada je Ibro počeo da kuje plan za osvetu. Jedno jutro za doručkom Ibro sasvim ozbiljno upita ućo:

— Kaži mi, bolan, šta je to palenta?

Ućo se malo zamisli.

- Ne znam, Ibro, priznade na kraju.
- E ne znaš, a živio si u selu.
- Jesam.
- I nisi čuo za to?
- Nisam.
- A kod nas u selu to zna svako dijete, a ti, bolan, školovan čo'ek pa ne znaš. A da te palente nije bilo, ne bi bilo ni onoga tvoga Cezara.

U ŠKOLI KOD PITOMACA

Milovane, danas si vrlo dobro izradio pismeni zadatak iz astronomije — reče poručnik. — Samo sam primetio da se potpuno slaže sa zadatkom Srećka, koji sedi do tebe u klupi. Šta se nameće kao logičan zaključak iz toga?

Da je i njegov zadatak vrlo dobar — reče Milovan.

NE MOŽE DA SE PROBUDI

Čim je trubač svirao ustajanje, desetar Lukovac je probudio svoje vojnike, a onda je za momenat izašao u krug. Kad se vratio, svi su vojnici bili na nogama, osim Boška Zarubice.

- Zašto se ti, Boško, ne budiš? — upita desetar.
- Ne mogu — družu desetaru.
- Kako ne možeš! — začudi se ovaj.
- Pa ne mogu zato što ne spavam — reče Boško i skoči s kreveta.

VELIKO SRODSTVO

S tarešina jedne nastavne grupe slušalaca oficirske škole vrši prvi proziv. Kada dođe do jednog imena, zastade i nabra obrve:

— Josip Broz!

Iz klupe se diže jedan slušalac i propisno se odazva.

— Da li se vi zaista zovete tako ili je možda pogrešno zapisano?

— Upravo tako kako ste pročitali — odgovori slušalac.

— Dobro šta vam onda dođe Maršal?

— Vrhovni komandant, družo majore — odreza Broz kratko i ozbiljno.

SLAB DOKAZ

Jože Kreft služio u jednoj artiljerijskoj jedinici. Kada je dobio odsustvo, pošao je kući na viđenje sa svojim roditeljima. Kako ga je bila zahvatila „putna groznica“ nije ni obratio pažnju na to da je ušao u kupe na kome je pisalo: „Za nepušače“. Čim je smestio kofar, Jože stavi cigaretu u usta, a onda počne da traži šibicu. Uto naiđe kondukter.

— Družo, u ovom kupeu je zabranjeno pušenje — reče kondukter.

— Pa ja i ne pušim — odgovori Jože.

— Kako ne pušiš, a imaš cigaretu u ustima.

— To još nije nikakav dokaz — odgovori Jože. — Ja imam čizme na nogama pa ipak ne hodam.

OČIGLEDNO VASPITANJE

Iz učionice izadoše slušaoci — budući aktivni podoficiri, njihovi nastavnici i komandant, koji naredi da se skinu rukavice iako je temperatura bila vrlo niska, skoro dvanaest ispod nule.

— Čišćenje kruga — naredi komandant i prvi pristupi poslu.

Bez pogovora to učiniše i ostali. Tražili su slamčice, hartiju i kojekakve druge sitnice koje je vetar naneo. Prsti zebu, ruke su već modre od zime. Svi ćuteći rade, poneki slušalac protrlja rukom po šinjelu ne bi li se bar malo zagrejao.

Tek posle pola časa komandant naredi povratak u učionice.

Kad su svi posedali na svoja mesta, komandant upita:

— Kako je bilo, drugovi?

— Dobro — procedi kroz zube nekolicina.

Tada se komandant nasmeja i reče:

— Nije dobro. Ovako se ne sme raditi sa vojnicima. Samo to sam hteo da vam pokažem.

NEPISMEN

Došao vojnik Spirovski na lekarski pregled.

— Šta te boli? — upita ga lekar.

— Grlo, družo doktore.

— Kaži: aaa...

— Ne mogu, družo doktore.

— Kako ne možeš — začudi se lekar.

— Ja sam nepismen — odgovori Spirovski.

PRECIZNA ORIJENTACIJA

Za vreme komandantskog izviđanja nastavnik se iznenada obrati slušaocu Iliji Petriću koji je stajao nekako pozadi čitave grupe:

— Odredite orijentire!

Prvi orijentir bi odmah određen — dimnjak neke uske, dobro uočljive kuće.

— Vidite li, drugovi, ono veliko drvo na sredini livade?

— Vidimo — u horu odgovaraše slušaoci.

— A vidite li ono malo, što se ne vidi baš dobro, desno od njega za pedesetak metara?

— Ne vidimo — rekoše neki odmah, dok su ostali ćutali.

A drug Ilija, zanesen svojom ulogom reče:

— E, to vam je orijentir broj dva.

RAZUMEJU SE U ČINOVE

Na manevrima 1953 godine vojni službenik VII klase Milan Perić uđe u šator u kome su se nalazili jedan desetar i jedan vojnik.

— Druže vodniče, da li znate gdje se nalazi potpukovnik Subotić? — upita Perić desetara.

— Malopre je izašao, druže majore — odgovori desetar.

Kad je Perić izlazio napolje, začu kako desetar reče vojniku:

— Jesi li vidio, ovaj major još ne raspoznaje činove u našoj vojsci!

INOSTRANSTVO

Vraćajući se iz varoši, vojnik Šukrija Remzić svrati kod dežurnog oficira da preda dozvolu koju je imao za izlazak u grad.

— Kakvo je vrijeme napolju? — upita poručnik Šukriju.

— Malo je oblačno, družo poručniče — reče Šukrija.

— A je li sjever ili jug?

— Nijesam razumio, družo komandire.

— Da li idu oblaci sa sjevera na jug ili sa juga na sjever? — To si valjda vidio?

— Sa sjevera prema jugu — kaže Šukrija i pokazuje rukom na istok.

— A gdje je sjever? — Šukrija.

— Ovamo — kaže on i pruža ruku prema zapadu.

— Pa ti si bolan, Šukrija, stari vojnik a ne znaš gdje su strane svijeta.

— A kako ću znati, družo poručniče, kad nikad nijesam bio u inostranstvu — odgovori Šukrija.

JEDINICA DRUGA INTENDANTA

Pitao jedan novinar, kad je došao u tenkovsku jedinicu: kako se zove komandant i šta je po činu.

— To je važan podatak koji ne smete napisati — upozorili su ga odmah tenkisti — po činu komandanta može da se otkrije formacija jedinice.

— Pa kako ću da označm jedinicu — zapita novinar.

Napišite „u jedinici druga intendanta“ jer komandanta ne smete da spominjete — odgovori mu jedan tenkista.

OMLADINAC KORISTI RATNO ISKUSTVO

Na jednoj zajedničkoj vježbi u okolini Smedereva učestvovali su i omladinci — učenici predvojničke obuke.

U jednom momentu pred grupu od oko šezdesetak vojnika iskrsnu iz jedne šumice šest omladinaca naoružanih puškama.

— Stoj, ruke uvis! — povikaše omladinci.

Vojnici su počeli da se smeju i produžiše put.

— Ruke uvis! — povikali su još odlučnije mladići.

Videći da su omladinci uporni, jedan oficir reče:

— Drugovi omladinci, jeste li vi pametni, kako možete očekivati da se vama šestorici preda 60 vojnika. Vi treba da presretate manje grupice i pojedince, a ne čitave jedinice.

Na to mu jedan omladinac odgovori:

— Druže, zar se vama nije nikada dešavalo u ratu da šest partizana razoružaju šezdeset neprijateljskih vojnika?

PRAVI UZROK

Na času jahanja jedan jahač slabo osedla konja. Posle izvesnog vremena okrenu se sedlo i on pade.

— Tako je to kad se kolan ne pritegne — reče nastavnik.

— Ali ja sam kolan dobro pritegao — odgovori jahač.

— Pa ko je onda kriv što je kolan olabavio?

— Ja nisam. Jedino je konj mogao smršaviti — odgovori jahač.

LOGIČAN ODGOVOR

Bilo je to na času teoriske nastave iz gađanja u garnizonu Bjelovar. Pošto je objasnio vojnicima kako se nišani, potporučnik Kilibarda upita vojnika Drobnjaka:

— Simo, kaži nam zašto se prilikom nišanjenja zatvara jedno oko?

— Ja mislim, druže potporučniče, zato što ako bismo zatvorili oba ne bismo vidjeli metu — odgovori Simo.

BRZA ODLUKA

Na taktičkoj obuci kolona dođe do jednog mosta. Rukovodilac vežbe — slušalac dade supozicije jednom slušaocu koji je bio u ulozi komandanta kolone:

— Most porušen!

Slušalac — komandant zamisli se malo, a zatim donese odluku:

— Most opravljen! — i komandova: Napred!

— Kad ga brže opraviste? — upita rukovodilac vežbe.

— Kako ga vi porušiste, tako ga i ja opravih — odgovori ovaj.

„ODLIČAN STRELAC“

Na gađanju komandir čete ukori jednog vojnika, jer je imao samo jedan pogodak.

Na to se jedan vojnik, odličan strelac, našali:

— „Dobar je on nišandžija“, njemu su svi meci prošli kroz istu rupu.

KAD FUDBALER SPAVA

U oćio predavać da desetar Jozo Vokić, inaće poznati fudbaler u jedinici, ne prati predavanje. Oći mu se često sklapaju, s naporom ih ponovo otvara. Da bi ga trgao iz dremeža, upita ga, pošto je govorio nešto o Nemaćkoj:

— Gde je Berlin?

Bunovni Jozo ustade i reće:

— Druže kapetane, Belin igra desnog beka u „Partizanu“.

DUG VRAĆEN POSLE DESET GODINA

Komandant Prve proleterske brigade bio je 1943 godine Danilo Lekić, a komandant jednog bataljona u brigadi Savo Burić.

Jednog dana stiže naređenje iz Vrhovnog štaba da Lekić preda dotadašnju dužnost i pođe da primi dužnost komandanta divizije.

Prilikom odlaska borci i starješine su priredili svećan ispraćaj svom dotadašnjem komandantu. Kada se na rastanku pozdravljao sa Savom Burićem, ovaj mu reće:

— Danilo, zamolio bih te da mi nešto učiniš.

— Kako neću, samo reci.

— Ti ideš sad u te više štabove — reće Savo — a tamo se rijetko gine, pa bih te zamolio kad se završi rat da mi pozdraviš majku.

Danilo se od svega srca nasmijao ovoj duhovitoj Savovoj upadici.

Deset godina kasnije Savo Burić i Danilo Lekić našli su se zajedno na fudbalskoj utakmici „Partizan“ — „Crvena zvezda“ u Beogradu. Najednom, usred utakmice, pronese se glas: ruši se Stadion. Oni koji su bili bliže izlazu uspjeli su da iziđu na ulicu, a ostali su zakrčili izlaze sa Stadiona. U onoj gužvi Danilo Lekić, koji se nalazio još na Stadionu, ugleda Sava Burića, koji je već bio izišao na ulicu.

— Buriću — viknuo je iz svega glasa Danilo — pozdravi mi majku a ja ću po svoj prilici ostaviti kosti na ovom Stadionu.

KNJIGOVODSTVO O KLINU

Neposredno posle rata neki partizan bi određen za magacionera. Ukratko je poučen kako davodi evidenciju o tome šta prima i izdaje.

Po svoj prilici, to se ovom partizanu učinilo složenim, pa je razmišljao kako da uprosti stvar. Pošto je magacin imao dvoje vrata, on odredi jedna za ulaz, a jedna za izlaz i pored svakih zakuca po jedan ekser. Sve što je primao, primao je jedino kroz vrata određena za ulaz, a što je izdavao to je išlo kroz vrata određena za izlaz. Dobijene naloge vešao je na odgovarajuće eksere.

Kada mu je jednom prilikom došla kontrola, zatražiše mu da pokaže knjige evidencije.

Magacioner ih sa čuđenjem pogleda, pa će tek onom najstarijem iz kontrole:

— Eno, onaj ekser... to je primanje, a onaj onamo... to ti je izdavanje.

Kontrolori zavrteše glavom. Kada su pregledali stanje, iako je ovo knjigovodstvo visilo o klinu, sve je do sitnice bilo ispravno.

DOSJETIO SE

Bilo je to u garnizonu Osijek, 1954 godine. Regruti Novica Dabović i Špiro Koprivica tek obukli uniformu i posmatraju šta rade stariji vojnici.

Najednom ugledaše kako jedan vojnik vodi mazgu, a dvojica idu sa strane. Na mazgi je bio natovaren mitraljez.

— Novice, što ovu mazgu tjeraju ova trojica? — upita Špiro.

— Sigurno da je nešto pogriješila pa je stražarno sprovode — odgovori Špiro.

„ŽARKOVA“ TVRDOGLAVOST

Konj „Žarko“ u bateriji druga Petrovića često je znao da zastane u koloni i onda bi imali muke s njim da ga nateraju da krene.

Na jednoj međugarnizonskoj noćnoj vežbi Žarko je po običaju izazvao neplanirani zastanak kolone.

— Ajde „Žarko“, napred „Žarko“, šta si stao... odjekivali su glasovi vojnika u noćnoj tišini.

Drug Matić izgubi strpljenje i, ne znajući da je „Žarko“ konj, viknu:

— Vala, Žarko, da sam ti ja komandir, kaznio bih te deset dana zatvora pa bi se ti drugačije ponašao.

NA PRVOM ČASU JAHANJA

Pošto je postrojio vod, poručnik Golubović iz garnizona Čuprije komandova:

— Na konjel!

Svi uzjahaše, osim Simeuna Šušića.

— Zašto ti nijesi uzjahao! — viknu malo ljutito na njega vodnik.

— Ja nemam konja već kobilu, družo poručniče — odgovori Simeun.

LAKI RANJENIK

Na zajedničkoj vežbi „borba“ se bila rasplamsala za prednji kraj. Sa svih strana odjekivali su povici „crvenih“. Vojnik Milo Polić bio je najborbeniji među njima. Trčao je, vikao više od ostalih. Pomoćnik sudije, kapetan Gigo Lončarević, zapazio je da njega gađa puškomintraljezac „plavih“. Polić, međutim, nije na to obratio pažnju. Ali kapetan Lončarević mu je prišao i kredom obeleži znak na leđima da je „izbačen“ iz stroja.

— Hajde u pozadinu — rekao mu je — ti si „ranjen“ i ne možeš više učestvovati u borbi.

Polić je ostao tužan ležeći u travi. Nije mogao odoleti srcu da i dalje ne učestvuje u jurišu sa svojim drugovima. U jednom trenutku skočio je i sustigao svoj streljački stroj. Samo, na njegovu nesreću, odao ga je znak koji se još dobro poznavao na bluzi.

— Zašto ti nisi otišao u pozadinu? — ljutio se sudija kada ga je ponovo ugledao u streljačkom stroju.

— Ja sam samo lakše ranjen, družo kapetane, pa mogu i dalje da se borim.

ZADOVOLJAN ČOVEK

Na času strojeve obuke vodnik Zdravkovski obučava nove vojnike kako će menjati korak u hod. Pošto je objasnio kako se vrši ta radnja, vodnik je komandovao:

— Leva-desna, jedan-dva, jedan-dva, menjaj korak!
Svi su vojnici promenili korak osim Mitra Cerovića.

— Mitre, zašto ne menjaš noge? — upita vodnik.

— Druže vodniče, ja sam zadovoljan sa mojim nogama, a ko nije neka ih menja.

SLOBODAN PROLAZ

Bila je subota posle podne kada vojnici dobijaju dozvolu za izlazak u grad. Vojnik Todorović naiđe na stražara koji se nalazio na izlaznim vratima iz kasarne.

— Imaš li dozvolu za varoš? — upita ga stražar.

— Nemam — odgovori ovaj.

— Onda prolazi.

— Kako to? — začudi se Todorović.

— Lijepo — odgovori stražar. — Meni je vodnik naredio da mu pošaljem samo one koji imaju dozvolu da je potpiše.

KO SE KOGA PLAŠI

Na putu između Titovog Užica i Kosjerića dogodio se kvar na jednom vojnom automobilu. Automobil stao na sred puta pa ne može ni napred ni nazad. Uto naidoše komordžije tjerajući na konjima i mazgama hra-

nu. Prvi komordžija vodio je za sobom mazgu. Kad mazga ugleda automobil, poče da se vrti i ustuknu nazad. Tada jedan podoficir, koji se vozio u automobilu upita:

— Druže, zar se tvoja mazga još uvijek plaši automobila?

— A jok, druže vodniče — odgovori ovaj — ne plaši se ona no se čudi što se vaš automobil uplašio od nje pa neće ni da makne.

PRECIZNA DEFINICIJA

U jednoj artiljeriskoj jedinici potporučnik Laban provjeravao znanje vojnika iz pravila službe. Tako je došao red i na vojnika Dušana Verovića, koji je bio poznat kao vrlo duhovit čovjek.

— Reci nam ti, Dušane, šta je to uzbuna?

— Druže potporučniče — poče kao zapeta puška Dušan — uzbuna je jedna od rijetkih prilika kada ja mogu doći do novih čizama.

S A D R Ž A J

	Strana
I	
<i>ANEGDOTE IZ STRANIH ARMIIJA — — — — —</i>	5
II	
<i>ANEGDOTE IZ NAŠE RANIJE VOJNIČKE PROŠLOSTI — —</i>	19
III	
<i>ANEGDOTE IZ NARODNOOSLOBODILAČKOG RATA — —</i>	51
IV	
<i>ANEGDOTE IZ POSLERATNOG ŽIVOTA JNA — — — —</i>	151

Major
BLAŽO ŽUGIĆ
ANECDOTE

*

Jezičku redakciju izvršio
DOBRIVOJE ALIMPIĆ

*

Tehnički urednik
major
SLOBODAN M. MITIĆ

*

Korektori
VELJKO ALEKSIĆ
VERA DJURIĆ

*

Štampanje završeno oktobra 1959 godine
Tiraž: 5.000 primeraka